

การวิเคราะห์ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านคีไค้นของจังหวัดอุบลราชธานี

ปริญญานิพนธ์

ของ

สันทนา บุญสุข

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒-๘ พ.ค. ๒๕๓๕

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

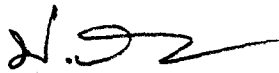
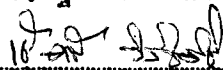
ธันวาคม ๒๕๓๑

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

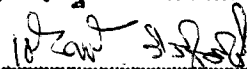
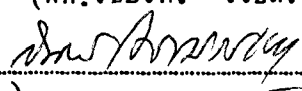
178451

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้
แล้ว เห็นสมควรเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้

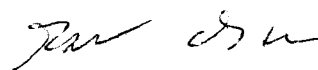
คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน
(รศ.ดร.ปฐม นิคมานนท์)

..... กรรมการ
(ผศ.เชียรศรี วิวิธสิริ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รศ.ดร.ปฐม นิคมานนท์)

..... กรรมการ
(ผศ.เชียรศรี วิวิธสิริ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รศ.ดร.สุนทร โคตรบรรเทา)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้ปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ 30 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2531

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำ แนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐม นิคมานนท์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เขียรศรี วิวิธศิริ และรอง ศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นแหล่งข้อมูลบางส่วน ในการวิจัย และให้ความอนุเคราะห์ด้านพาหนะในการไปเยี่ยมหมู่บ้าน และเก็บข้อมูล ด้วยดี

ขอขอบคุณศึกษาธิการอำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภวารินชำราบ อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภออำนาจเจริญ และผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอเสนางอนิคม ที่กรุณาให้ข้อมูลและให้คำแนะนำ ที่เป็นประโยชน์ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้ใหญ่บ้าน บ้านไร่สีสุก บ้านโสกโค่น บ้านคำนางรวย บ้านหนองมูก บ้านคอนกลาง และประชาชนทั้ง 5 หมู่บ้าน ที่ได้ให้ความ ร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือและไม่ได้กล่าวนามในที่นี้ ขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับคุณประพิทย์ บุญสุข และลูกรักทั้ง 2 คน ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญให้กับผู้วิจัยตลอดมา คุณความดีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ หากจะมี ผู้วิจัยขอบอกแก่คุณแม่ และคณาจารย์ทุกท่านที่เคย ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

สันทนา บุญสุข

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดหลักการและประวัติความเป็นมาในการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	8
แนวโน้มในการจัดดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในอนาคต	13
ข้อมูลเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจังหวัดอุบลราชธานี	
1. ประวัติการจัดตั้งที่อ่าน	14
2. สภาพที่อ่าน	15
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
3 วิธีดำเนินการวิจัย	21
กลุ่มตัวอย่าง	21
แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูล	24
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	24
การวิเคราะห์ข้อมูล	25
4 สภาพหมู่บ้านและที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	27
สภาพของหมู่บ้าน	27
สภาพทั่วไปของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	38

กรรมการและผู้ดูแลที่อ่าน	42
การดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	45
การใช้บริการและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชน	49
 5 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์	52
โอกาสการเรียนรู้ของประชาชน	55
ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณที่อ่าน	59
ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงานที่อ่าน	62
ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	68
ความเข้าใจ ความสนใจ และความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน	71
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านของผู้นำหมู่บ้าน กรรมการที่อ่าน ประชาชนผู้ใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ	74
การได้รับชักชวนให้มาใช้บริการที่อ่านของประชาชน	74
ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางพัฒนาปรับปรุงที่อ่าน	80
ปัญหาในการดำเนินงานที่อ่านด้านต่าง ๆ	80
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงที่อ่านในด้านต่าง ๆ	83
 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
จุดมุ่งหมายของการศึกษากันคว่ำ	85
วิธีดำเนินการศึกษากันคว่ำ	85
สรุปผลการศึกษากันคว่ำ	86
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะทั่วไป	99
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไป	100
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	105
ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2530	106
แบบบันทึกข้อมูล	109
แบบสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน	114
แบบสัมภาษณ์กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	119
แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ	124
แบบสัมภาษณ์ประชาชนผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	130

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล	23
2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเป้าหมาย 5 หมู่บ้าน	28
3 สภาพทั่วไปของพื้นที่อันคี่เค่น 5 แห่งของจังหวัดอุบลราชธานี	38
4 ข้อมูลเกี่ยวกับกรรมการและผู้ดูแลที่อ่าน	42
5 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่าน	45
6 การใช้บริการและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชน	50
7 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้การสัมภาษณ์	53
8 โอกาสในการเรียนรู้นอกโรงเรียนของประชาชนกลุ่มตัวอย่างใน 5 หมู่บ้าน ..	56
9 ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เป้าหมายทั้ง 5 แห่ง	60
10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงานที่อ่าน	62
11 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	68
12 ความเข้าใจ ความสนใจและความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน	71
13 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านและชักจูงประชาชนมาใช้บริการ	74
14 การได้รับชักชวนมาใช้บริการที่อ่านและลักษณะการใช้บริการที่อ่านของประชาชน	77
15 ปัญหาในการดำเนินงานที่อ่านด้านต่าง ๆ	80
16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงที่อ่าน	83

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยต่างมีนโยบายที่จะพัฒนาการศึกษาทุกระดับ เพื่อที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ประชาชนให้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะทุกสังคมได้ตระหนักว่าการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อทุกชีวิต เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ช่วยให้เกิดการพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

สถาบันที่ให้บริการการศึกษาโดยตรงแก่ประชาชน คือ โรงเรียนในระดับต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยทำให้ประชาชนได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้ดีในบางส่วนหนึ่ง แต่เนื่องจากสถานการณ์โลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนจึงไม่เพียงพอที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ได้ตลอดชีวิต การศึกษาเพิ่มเติมนอกโรงเรียนจึงมีความจำเป็นในอันที่จะช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการศึกษานอกโรงเรียนจึงมีความสำคัญไม่เพียงแต่จะช่วยลดช่องว่างของโอกาสที่จะได้รับการศึกษาของประชาชนเท่านั้น ยังช่วยเปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบันได้จัดควบคู่ไปกับการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยพยายามจัดให้ประสานสัมพันธ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนโดยตรง และจัดอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ ได้แก่ กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งได้จัดการศึกษาตามแนวการศึกษาตลอดชีวิต และเพื่อเป็นการสนองนโยบายแผนการศึกษาชาติปี พ.ศ. 2520 ดังที่ระบุในข้อ 14 ว่า "รัฐพึงเร่งจัดและสนับสนุนงานการศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นอันดับแรก" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2521 : 12)

✓ การดำเนินงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในการให้การศึกษาแก่ประชาชนสามารถแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ (1) การให้ความรู้พื้นฐานแก่ประชาชน ได้แก่ การจัดการศึกษาสายสามัญในรูปแบบและระดับต่าง ๆ (2) การฝึกทักษะด้านการอาชีพ และ (3) การบริการด้านข่าวสารข้อมูล เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ โดยมุ่งหวังให้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2526 : 4)

ในด้านการศึกษานั้น รัฐบาลไทยได้ทุ่มเทงบประมาณจำนวนมหาศาลหลายหมื่นล้านบาท เพื่อจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน (สุนทร สุนันท์ชัย. 2529 : 159) แต่รัฐบาลไม่ได้ลงทุนพัฒนาแหล่งความรู้ เพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ในปริมาณที่ได้สัดส่วนสัมพันธ์กัน การจัดการศึกษาจึงไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

จะเห็นได้ว่ามีโรงเรียนอยู่แทบทุกหมู่บ้าน ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาจ 4 ปีบ้าง 6 ปีบ้าง นั่นคือประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความรู้ขั้นพื้นฐานสำหรับเป็นเครื่องมือเพื่อสื่อสารและศึกษาค้นคว้าต่อไป แต่ในสภาพความเป็นจริงในชุมชนชนบทขาดแหล่งที่จะให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า ขาดหนังสืออ่าน จึงทำให้ประชาชนไม่ได้พัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มเติมเท่าที่ควร ประชาชนส่วนหนึ่งไม่สามารถแม้แต่จะธำรงความสามารถด้านการอ่าน-เขียนไว้ได้ ต้องกลายกลายเป็นคนไม่รู้หนังสือไปอีก นับเป็นการสูญเสียอย่างมหาศาลทางการศึกษา

จากผลการวิจัยของกรมสามัญศึกษาในปี 2512 พบว่า ผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ 4 ไปแล้วประมาณร้อยละ 33 กลับลืมหนังสือ หลังจากออกจากโรงเรียนไป 3-4 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่ยังจดจำหนังสือได้อีก 2 ใน 3 ของผู้เรียนทั้งหมด ไม่ได้ประโยชน์จากความรู้เท่าที่ควร (กรมสามัญศึกษา. 2512 : 41)

การสำรวจด้านการศึกษาผู้ใหญ่ พบว่า ผู้ที่ผ่านการเรียนตามโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน ซึ่งสามารถอ่านออกเขียนได้แล้ว กลับลืมหนังสือได้อีกในเวลาไม่นานนัก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2518 : 38) สาเหตุเพราะไม่มีหนังสือให้อ่านเพิ่มเติม ไม่มีกำลังทรัพย์พอที่จะซื้อหนังสือมาอ่านเองได้ และไม่มีแหล่งที่จะให้ประชาชนนอกโรงเรียนได้มีโอกาสฝึกอ่านและเขียนอย่างต่อเนื่อง

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้พยายามแก้ปัญหาดังกล่าว โดยสนับสนุนให้ประชาชนร่วมกันจัดสร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านขึ้น เพื่อให้เป็นศูนย์ข่าวสารข้อมูลประจำหมู่บ้านที่ประชาชนสามารถฝึกอ่าน-เขียน และได้รับข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ด้วยตนเอง

การทดลองจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านได้เริ่มขึ้นครั้งแรกที่อำเภอเกาะคา และกิ่งอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ในปี พ.ศ. 2514 มีจำนวน 75 แห่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารข้อมูล เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบัน และได้รับความรู้ทั่วไป (2) ส่งเสริมการอ่านและป้องกันการลืมนั่งหนังสือ และ (3) สร้างนิสัยรักการอ่านให้กับประชาชน

แนวคิดในการสร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ได้กระจายไปอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2529 มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั่วประเทศ รวมทั้งสิ้นมากกว่า 27,000 แห่ง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : 2) ทำให้ประชาชนมีแหล่งข่าวสารข้อมูลในห้องถิ่นเพิ่มขึ้น

ผลการดำเนินโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ตั้งแต่เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2514 จนถึงปี พ.ศ. 2529 ยังประสบปัญหาหลาย ๆ ด้าน เช่น ระบบจัดส่งหนังสือพิมพ์ไม่ดี ทำให้หนังสือพิมพ์ส่งถึงที่อ่านล่าช้า ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบ คณะกรรมการที่อ่านขาดการเอาใจใส่ หนังสือพิมพ์ไม่อยู่ประจำในที่อ่าน การจัดสภาพที่อ่านไม่ดีและประชาชนไม่สนใจเข้าไปอ่านเท่าที่ควร เป็นต้น (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2527 : 13)

เมื่อพิจารณาด้านคุณภาพตามรายงานการประเมินโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั่วประเทศของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ปี พ.ศ. 2524 แล้ว พบว่า ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่คั้นมีจำนวนน้อย และประเภทที่ต้องยุบหรือย้ายนั้นมีอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง จากรายงานการประเมินผลการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 7,197 แห่ง จากจำนวนทั้งสิ้น 8,367 แห่ง ทั่วประเทศ การประเมินผลครั้งนี้ได้จัดอันดับคุณภาพของที่อ่านดังนี้คือ ที่อ่านที่อยู่ในเกณฑ์ดีมี 599 แห่ง หรือร้อยละ 8.32 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ 2,686 แห่ง หรือร้อยละ 37.33 อยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง 2,679 แห่ง หรือร้อยละ 37.23 อยู่ในเกณฑ์ต้องยุบหรือย้าย 1,072 แห่ง หรือร้อยละ 14.89 และที่ประเมินไม่ได้มี 161 แห่ง หรือร้อยละ 2.23 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2525 : 189 - 190)

จากผลการประเมินขั้นต้น และจากสภาพความเป็นจริง แม้ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ไม่ประสบผลสำเร็จก็ตาม มีส่วนหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จอย่างงดงามและหลาย ๆ แห่ง ได้พัฒนาโดยเปลี่ยนรูปแบบ จากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ก้าวไปเป็นศูนย์ข่าวสารข้อมูลประจำหมู่บ้าน โดยใช้ชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ในภาคเหนือเรียกว่า "อาศรม" และที่จังหวัดกาญจนบุรี เรียกว่า "ศาลาการศึกษานอกโรงเรียน" (The Non - formal Education Canteen) เป็นต้น

คำถามที่อยู่ในความสนใจของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การดำเนินงานของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่ประสบผลสำเร็จนั้นเป็นอย่างไร มีลักษณะที่เด่น ๆ อะไรบ้าง มีพัฒนาการมาอย่างไร การจัดองค์กรเพื่อรับผิดชอบเป็นอย่างไร มีการดำเนินงานอย่างไร รวมไปถึงความร่วมมือของประชาชน และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นเป็นอย่างไร

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางประกอบการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่มีอยู่ทั่วประเทศให้ประสบผลดี และเพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งข่าวสารข้อมูลประจำท้องถิ่นที่ดีต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะร่วมของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่ดีเด่น ในด้านการจัดสถานที่และบริเวณ วัสดุการอ่าน และการจัดกิจกรรม
2. เพื่อศึกษาลักษณะการทำงานและความรับผิดชอบของผู้นำหมู่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และกรรมการที่อ่าน ในการดำเนินงานของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
3. เพื่อศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมและประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาจะให้ประโยชน์ดังนี้

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้งในด้านการดำเนินงาน การพัฒนาสู่รูปแบบของศูนย์ข่าวสารข้อมูลและกิจกรรมในการให้บริการข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชนในชนบท
2. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการปฏิบัติงานด้านที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การจัดประชุมอบรม กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับปรุงที่อ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ใช้เป็นข้อมูลประกอบในการจัดทำเกณฑ์สำหรับประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านและประกอบการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. พื้นที่ทำการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีของจังหวัดอุบลราชธานี โดยเลือกศึกษาเฉพาะที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 5 แห่ง ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งถือตามผลการประเมินของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ที่ได้มีการจัดอันดับที่อ่าน และให้รางวัลดีเด่นประจำปี การศึกษาค้นคว้านี้ใช้ผลการตัดสินในปี พ.ศ. 2529 โดยคัดเลือกที่อ่านดีเด่นสูงสุด 5 อันดับ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ 5 อำเภอ ของจังหวัดอุบลราชธานี

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้ง 5 แห่ง ซึ่งแยกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

2.1 ผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้านฝ่ายการศึกษาแห่งละ

4 คน รวม 20 คน

2.2 กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แห่งละ 6 คน รวม 30 คน

2.3 ประชาชนผู้ให้บริการ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้มาใช้บริการและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแห่งละ 20 คน รวม 100 คน

2.4 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ผู้ซึ่งปฏิบัติงานในพื้นที่นั้น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด เจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ครูใหญ่หรือครูในโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านที่อ่านตั้งอยู่ พัฒนาการตำบลที่อ่านตั้งอยู่ และเกษตรตำบลที่อ่านตั้งอยู่ แห่งละ 5 คน รวม 25 คน

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 175 คน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หมายถึง สถานที่ที่ประชาชนร่วมกันจัดตั้งขึ้นในเขตหมู่บ้านหนึ่ง หรือหลายหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ซึ่งได้รับอนุมัติแต่งตั้งตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ปี พ.ศ. 2515

2. ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านคีเค่น หมายถึง ที่อ่านที่ชนะการประกวดในปี พ.ศ. 2529 โดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นผู้คัดเลือก ซึ่งตัดสินโดยใช้เกณฑ์ของกรรมการศึกษาออกโรงเรียน และเกณฑ์ของจังหวัดอุบลราชธานี โดยคัดเลือกที่อ่านที่ชนะเลิศของแต่ละอำเภอ ซึ่งมี 22 แห่ง แล้วนำมาจัดอันดับชนะเลิศระดับจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง

3. ผู้นำหมู่บ้าน หมายถึง ผู้นำหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้านฝ่ายการศึกษา

4. กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หมายถึง กรรมการหมู่บ้าน และ/หรือ ประชาชนทั่วไปที่ได้รับคัดเลือกและแต่งตั้งให้รับผิดชอบการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

5. ประชาชนผู้ใช้บริการ หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้มาใช้บริการและให้ความร่วมมือในการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
6. เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในพื้นที่นั้น และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน จังหวัด ศึกษาธิการอำเภอหรือเจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ ครูใหญ่หรือครูโรงเรียนประถมศึกษา พัฒนาการประจำตำบลและเกษตรตำบล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อดังนี้

1. แนวคิดหลักการ ประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
2. แนวโน้มในการจัดดำเนินการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในอนาคต
3. ข้อมูลเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในจังหวัดอุบลราชธานี
4. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดหลักการและประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา 2504 ได้กำหนดไว้ว่าประชาชนชาวไทยทุกคน ต้องได้รับการศึกษาอยู่ในโรงเรียนจนถึงอายุ 15 ปี หรือเรียนให้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 (ต่อมาแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กำหนดให้การศึกษาระดับประถมศึกษาต้องจัดติดต่อกันเป็นตอนเดียวตลอด ใช้เวลา 6 ปี โดยที่ประชาชนชาวไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาในโรงเรียนจนอายุ 15 ปีหรือจบประถมศึกษาปีที่ 6 จึงจะถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับ) แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสังคมของท้องถิ่นที่ประชาชนชาวไทย ร้อยละ 80 อาศัยอยู่นั้น ยังไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านการคมนาคม การติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย และขาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน และการเรียนรู้เท่ากัน จึงทำให้ประชาชนในกลุ่ม 80% ที่อาศัยอยู่ในชนบทกลายเป็นผู้ด้อย ทั้งในด้านความคิดอ่านและการเรียนรู้อันเป็นอุปสรรคประการหนึ่งของรัฐในการพัฒนาการศึกษา และคุณภาพของประชาชน

จากการศึกษาสภาพการเรียนรู้หนังสือของผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของฝ่ายวิชาการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2512 (สามัญศึกษา. 2512 : 41) ซึ่งให้เห็นว่าผู้ที่จบ ป.4 จะคงสภาพการเรียนรู้หนังสือภายในระยะเวลา 1 - 3 ปี หลังจากนั้นจะมีความรู้

ความสามารถลดลง ทั้งนี้เพราะขาดประสบการณ์การเรียนรู้ต่อเนื่อง ความรู้สึกนึกคิดไม่ได้รับการพัฒนาอีก ในรายงานดังกล่าวได้เสนอแนะให้มีการจัดการศึกษาสำหรับผู้จบ ป.4 ไปแล้ว โดยดำเนินการให้การศึกษาเพิ่มเติม และส่งเสริมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา เพราะตามรายงานกล่าวว่ารัฐต้องลงทุน สำหรับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาปีละประมาณ 6,000 ล้านบาท ต้องสูญเปล่าไปถึงร้อยละ 33 หรือราว 2,000 ล้านบาท เพราะเด็กประมาณร้อยละ 33 ที่เรียนจบ ป.4 ไปแล้วล้มหนังสือภายใน 1-3 ปี

ด้วยสาเหตุดังกล่าว กองการศึกษาผู้ใหญ่ (กรมการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน) กรมสามัญศึกษา จึงได้วางโครงการจัดหาหนังสือ และเอกสารสำหรับประชาชนในชนบทขึ้น ซึ่งเดิมกองการศึกษาผู้ใหญ่ได้พิมพ์เผยแพร่หนังสือพิมพ์ "สารผู้ใหญ่" มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2521 : 8) โดยจัดพิมพ์เป็นรายักษ์ เป็นหนังสือพิมพ์ผาผนัง (Wall Newspaper) ขนาด 1 ฟุต 9 นิ้ว X 2 ฟุต 7 นิ้ว พิมพ์หน้าเดียว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการติดกับป้ายประกาศหรือผาผนังให้ประชาชนมาอ่านได้ ภายในมีข่าวสาร บทความที่เขียนในแผนภูมิที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในชนบท เน้นเรื่องการประกอบอาชีพและการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท เป็นต้น จัดพิมพ์ครั้งละ 50,000 ฉบับ และทำการเผยแพร่ไปยังสถานที่ที่ประชาชนได้ประโยชน์มากที่สุด เช่น วัด ที่ทำการกำนัน โรงเรียนผู้ใหญ่ โรงเรียนชุมชน ห้องสมุดประชาชน ตลอดจนหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้มีความเคารพยึดมั่น เทิดทูน สถาบันชาติ ศาสนาและมหากษัตริย์

2. เผยแพร่ข่าวสารและเสริมความรู้แก่ประชาชน

3. ส่งเสริมการอ่านหนังสือแก่ประชาชนในชนบท

4. ป้องกันการล้มหนังสือ

ถ้าจะสังเกตสถานที่ที่ชาวบ้านนิยมไปพบปะสนทนากันในยามว่างแล้ว มักพบว่าส่วนมากเป็นร้านค้าในหมู่บ้าน ท่ารถ ท่าเรือ ฯลฯ ถ้าหากในร้านค้าแห่งใดมีหนังสือพิมพ์รายวันวางไว้บริการลูกค้า ต้องมีผู้อ่านเป็นประจำ ทำให้ร้านค้านั้นมีคณาอุดหนุนมากกว่าร้านค้านั้น ๆ ที่

ไม่มีหนังสือพิมพ์วางไว้เลย นั่นคือหนังสือพิมพ์รายวัน เป็นหนังสือที่ประชาชนชอบอ่านและจากแนวคิดนี้ จึงคาดว่า จะแก้ปัญหา เรื่องที่ประชาชนไม่ชอบอ่านหนังสือให้กลับมาอ่านได้ โดยใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อล่อใจ ดังนั้นกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กองการศึกษาผู้ใหญ่โต) จึงได้จัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน (เดิมชื่อที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน) ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2520 : 6)

1. เพื่อให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ
2. เพื่อส่งเสริมการอ่านและป้องกันการลืมนหนังสือ
3. เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับประชาชน และได้เริ่มทดลองโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านขึ้นในปี พ.ศ. 2514 โดยใช้ชื่อว่า "ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน" ครั้งแรกทำการทดลองที่อำเภอเกาะคา และกิ่งอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง จำนวน 75 แห่ง โดยสาเหตุที่ว่า เพราะหมู่บ้านรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน สะดวกในการจัดส่งหนังสือพิมพ์ โดยให้งบประมาณจัดซื้อหนังสือพิมพ์แต่ละ 3 บาทต่อวัน (ขณะนั้นหนังสือพิมพ์ราคาฉบับละ 1 บาท)

สำหรับเหตุผลและความจำเป็นที่พิจารณาเลือกหนังสือพิมพ์เป็นสื่อหลักในการเผยแพร่ความรู้ พอสรุปได้ดังนี้

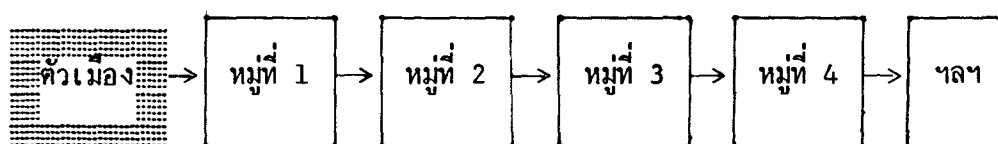
1. ประชาชนไม่คุ้นเคยกับการอ่านหนังสือเป็นเล่ม แต่มีความสนใจที่จะอ่านหนังสือพิมพ์ ดังจะเห็นได้จากประวัติการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ซึ่งกล่าวไว้ในตอนหนึ่งว่า (กระทรวงศึกษาธิการ. 2518 : 16)

"ในชั้นแรกได้มีการจัดหนังสือเป็นเล่มไปมอบไว้กับสมภารวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านยืมอ่าน แต่ปรากฏว่า ชาวบ้านซึ่งอ่านหนังสือกันไม่คล่องนัก เพราะไม่คุ้นเคยกับการอ่านหนังสือ ไม่สนใจที่จะอ่านหนังสือ "เล่มโต ๆ" อันนี้เป็นเหตุให้หนังสือที่นำไปฝากไว้มีคนยืมอ่านกันน้อย ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ออกไปติดตามผลการอ่านหนังสือของประชาชน สังเกตเห็นว่า ในหมู่บ้านที่หนังสือพิมพ์ไปถึงจะมีประชาชนสนใจอ่านหนังสือพิมพ์กันมาก ประกอบกับเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีความเหมาะสมกับประชาชนในชนบทหลายประการ เช่น

- 1) หนังสือพิมพ์มีภาพประกอบมาก ผู้อ่านหนังสือไม่แตกฉาน ไม่คล่องก็สามารถเข้าใจได้
- 2) ผู้อ่านสามารถเลือกอ่านเฉพาะที่สนใจ ไม่จำเป็นต้องอ่านทั้งเล่ม หรือหลาย ๆ หน้า
- 3) ข่าวหนังสือพิมพ์บางเรื่อง บางตอนจะมีการอ่าน หรือประกาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์แล้ว ทำให้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น บางครั้งไม่ต้องอ่านทุกตัวหรือเพียงแต่ดูรูปก็เข้าใจ อนึ่ง หนังสือพิมพ์มักจะมีการรายงานข่าวหรือมีเรื่องที่น่าสนใจที่ผู้อ่านจะต้องคอยติดตามอ่าน ทำให้เกิดนิสัยรักการอ่านขึ้นได้"

2. เจ้าหน้าที่กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กองการศึกษาผู้ใหญ่ในสมัยนั้น) เห็นว่าประชาชนในชนบทสนใจอ่านหนังสือพิมพ์ ในที่มีหนังสือพิมพ์ไปถึง และมีการเล่าเรื่องราวที่อ่านพบสู่กันฟัง มีการอภิปราย ถกเถียงกัน เห็นว่าการอ่านหนังสือพิมพ์โดยสม่ำเสมอจะช่วยให้ประชาชนมีความรู้ ความคิดกว้างขวาง และมีวิจารณญาณดีขึ้น ไม่เป็นผู้ถูกหลอกลวงได้ง่าย

3. แม้ระบบการจำหน่ายหนังสือพิมพ์ของประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมาก ตัวเมืองและบริเวณที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ ตลอดจนชุมชนใหญ่ ๆ จะได้รับหนังสือพิมพ์รายวันทุกวัน แต่ในชนบทหนังสือพิมพ์รายวันยังมิได้เข้าไปอย่างเป็นระบบนัก ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้อยู่ในเมืองและชนบทมากยิ่งขึ้น เป็นอันตรายต่อชาวชนบทที่จะถูกเอารัดเอาเปรียบ เพราะการไม่ทราบข้อมูลที่ทันสมัย หากได้มีการผลักดันให้มีการส่งหนังสือพิมพ์จากตัวเมืองให้ลึกเข้าไปในชนบทเป็นสายส่ง เช่น จากตัวเมืองไปสู่หมู่บ้านที่ 1 ----> 2 ----> 3 ----> 4 ----> 5 ฯลฯ โดยไม่กระโดดข้ามไป เช่น จาก 1 ไป 4 อาจทำให้เกิดสายส่งที่พ่อค้าผู้จัดส่งจะมีกำไร ทำให้ระบบส่งหนังสือพิมพ์เข้าไปถึงในทุกหมู่บ้านในที่สุด ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการศึกษา การพัฒนาประเทศ การยกระดับประชากรของชาติโดยทั่วถึงเป็นส่วนรวม ตามแผนภูมิดังนี้ (โกวิท วรพิพัฒน์. 2527 : 51)

ฉะนั้น โดยสรุปแล้วถึงแม้คุณภาพของหนังสือพิมพ์จะถูกวิจารณ์ในด้านต่าง ๆ ว่ายังไม่ได้มาตรฐานโดยสมบูรณ์ (นิเชต สุนทรพิทักษ์. 2525 : 260) กระนั้นก็ยังยอมรับว่าหนังสือพิมพ์คือส่วนหนึ่งของสังคม เป็นสื่อที่มีเนื้อหาสาระที่สามารถสนองความต้องการหลากหลายของประชาชน ได้มีการผลิตเป็นประจำ สามารถจัดระบบที่จะส่งเข้าถึงหมู่บ้านโดยสม่ำเสมอ และมีรายย่อยเยา ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะจัดซื้อให้กับทุกหมู่บ้านในประเทศไทย ซึ่งหากจะจัดซื้อให้ทุกหมู่บ้านแห่งละ 2 ฉบับ จะใช้เงินงบประมาณปีละ 130 ล้านบาท ซึ่งเป็นวงเงินที่ต่ำกว่าร้อยละ 1 ของงบประมาณแผ่นดินที่ลงทุนเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ต่อมาได้ขยายโครงการออกไปเรื่อย ๆ จนถึงปี พ.ศ. 2526 มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั่วประเทศถึง 8,267 แห่ง และได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน" ทั้งนี้เพราะในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านนั้น นอกจากจะมีหนังสือพิมพ์แล้ว ยังมีสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ให้ประชาชนได้อ่าน เช่น หนังสือเล่ม วารสาร แผ่นปลิว เป็นต้น โดยหวังว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจะช่วยให้คนเลื่อมหนังสือน้อยลง มีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น และได้รับทราบข่าวสารข้อมูลที่สนใจ ทันต่อเหตุการณ์ ทั้งยังมีผลพลอยได้ในการสร้างระบบสื่อสารมวลชน โดยส่งหนังสือพิมพ์ไปถึงหมู่บ้าน ให้ประชาชนมีโอกาสทำงานร่วมกัน และมีการติดต่อกันระหว่างรัฐบาลกับประชาชนมากขึ้น และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านยังใช้เป็นที่พักประกอบกิจกรรมอื่น ๆ ของส่วนรวมร่วมกัน เช่น การทำบุญ รับประทานอาหาร เป็นสถานที่ประชุมของหมู่บ้าน เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2529 มีที่อ่านถึง 27,000 แห่ง กระจายอยู่ตามชนบททั่วประเทศ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : 2) และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมากรมการศึกษานอกโรงเรียนส่งเสริมให้มีการจัดที่อ่านหนังสือขึ้นในวัดด้วย เพราะเห็นว่าวัดเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและเป็นจุดรวมของชาวบ้านมาตั้งแต่โบราณ หากส่งเสริมให้วัดจัดที่อ่านหนังสือโดยมีหนังสือทั้งทางโลกและทางธรรมที่เหมาะสมเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้อ่านก็จะเป็นการเพิ่มความรู้แก่ประชาชน และทำให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนมากยิ่งขึ้น จึงได้มีโครงการทอดผ้าป่าหนังสือขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา และในปี พ.ศ. 2529 ได้มีการทอดผ้าป่าหนังสือขึ้น จำนวนถึง 2,732 วัด และหนังสือที่นำไปทอดผ้าป่านั้นได้มาจากโครงการบริจาคหนังสือเพื่อพัฒนาการอ่าน มีวัดที่ได้จัดตั้งที่อ่านหนังสือแล้วประมาณ 200 แห่ง ในปี พ.ศ. 2529

แนวโน้มในการจัดดำเนินการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในอนาคต

สำหรับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในปี 2529 เป็นต้นไป กรมการศึกษานอกโรงเรียน มีแนวโน้มที่จะจัดให้เป็นแหล่งความรู้และข่าวสารข้อมูลท้องถิ่น เป็นสถานที่รวบรวมสื่อที่จะให้บริการ ความรู้ ความบันเทิง ข่าวสารข้อมูล สรรพวิทยาการต่าง ๆ เช่น วิทยุ หรือวิทยุเทป เครื่องมือช่างไม้ เครื่องมือการเกษตร เครื่องฉายสไลด์ที่ใช้ดูงาน วัสดุอุปกรณ์การสอน หรือเครื่องพิมพ์ ออทิ เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องโรเนียว หรือเครื่องมือทำซิลค์สกรีน เป็นต้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. ม.ป.ป. : 91) ทั้งนี้จะต้องมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำอยู่ประจำ เพื่อให้คำแนะนำ แก่ชาวบ้านที่มีความต้องการ มีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ และสถานที่แห่งนี้ชาวบ้านจะมา ศึกษาค้นคว้าได้ตลอดเวลา เป็นทั้งแหล่งการเรียนรู้และเป็นศูนย์กลางพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน และในปี พ.ศ. 2529 ได้มีการพัฒนาที่อ่านให้เป็นแหล่งความรู้และข่าวสารท้องถิ่นในรูปแบบและ ชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ในแต่ละท้องถิ่น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : 15) เช่น ท้องถิ่นภาคเหนือ เรียก "อาศรม" จุดเน้นของอาศรม คือ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนในเขต ภูเขา ส่วนในจังหวัดนครราชสีมา เรียกว่า "ศูนย์บริการข่าวสารข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ในอำเภอ" สำหรับจังหวัดภูเก็ต เรียกว่า "แห่งความรู้การศึกษานอกโรงเรียน" แหล่งที่ทดลองจัด คือ สถานีขนส่งจังหวัดภูเก็ตและที่พัสดุโดยสารข้างโรงเรียนสตรี ถนนเทพสตรี โดยชาวบ้านรู้จักในนาม "แห่งความรู้สู่ศาลาคอยรถ" ส่วนที่จังหวัดสิงห์บุรี เรียกว่า "โครงการที่อ่านฯ มีหอกระจายข่าว" เพื่อให้หอกระจายข่าวเป็นสื่อที่ส่งข่าวสารและความรู้ให้รับทราบได้ในรัศมีของหมู่บ้านนั้น ๆ และ ที่จังหวัดกาฬสินธุ์ มี "บังกฏหมาย" เป็นสื่อที่นำความรู้ด้านกฎหมายสู่ประชาชน ซึ่งจังหวัดโดยศูนย์ การศึกษานอกโรงเรียนจัดพิมพ์ เพื่อให้ความรู้เรื่องกฎหมายสำหรับชาวบ้านใช้ภาษาง่าย ๆ สามารถ อ่านแล้วเข้าใจ และกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะรับใส่ไว้ที่บังไม้ไผ่ ในที่อ่านฯ เป็นต้น ในอนาคตมี แนวโน้มในการที่จะพัฒนาที่อ่านฯ อื่น ๆ ให้เป็นแหล่งความรู้และศูนย์ข้อมูลหมู่บ้านต่อไป

ข้อมูลเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจังหวัดอุบลราชธานี

1. ประวัติการจัดตั้งที่อ่าน (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี. 2524 : 12)

ก่อนปี พ.ศ. 2516 จังหวัดอุบลราชธานี โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ประจำจังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดซื้อหนังสือไปส่งมอบ คราวละ 1 ตำบล ทุกอำเภอ ในตู้หนังสือนั้น จะมีหนังสือเล่ม ตู้ละ 100-150 เล่ม เพื่อให้ประชาชนได้ยืมอ่าน กองการศึกษาผู้ใหญ่ กรมสามัญศึกษา จ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้ดูแลตู้เดือนละ 450 บาทต่อตู้ หลังจากการทดลองโครงการ ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่จังหวัดลำปางในปี พ.ศ. 2514 แล้ว ก็ได้ขยายโครงการไปยังจังหวัดต่าง ๆ รวมทั้งจังหวัดอุบลราชธานี ในปี 2516 โดยจัดตั้งครั้งแรก 24 แห่ง ใน 24 หมู่บ้าน ภายใต้ข้อจำกัดที่จะจัดให้เฉพาะหมู่บ้านที่มีการเรียนการสอน การศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานประเภทชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนที่ผ่านการเรียนเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐานได้มีหนังสืออ่าน เพื่อคงสภาพการรู้หนังสือหลังจากนั้นที่อ่านฯ ก็ขยายเพิ่มเติมเรื่อยมา จนในปี พ.ศ. 2529 มีที่อ่าน ถึง 1,938 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมดของจังหวัด 2,485 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 76 ของหมู่บ้านทั้งหมด (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี. 2529 : 10) การดำเนินงานครั้งแรกยังไม่เป็นที่น่าสนใจของประชาชนมากนัก อาจจะเนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ เช่น ผู้ดำเนินการอาจจะขาดความเข้าใจโครงการอย่างแจ่มชัด การจัดตั้งไม่ได้เป็นไปตามหลักการ โดยแท้จริง สิ่งสำคัญที่สุดคือ ขาดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง

หลังจากมีการประกาศจัดตั้งศูนย์การศึกษาประชาชน และต่อมาเป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัด เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2518 ซึ่งเป็นศูนย์ที่จัดการศึกษาในรูปของการศึกษานอกระบบ โรงเรียนแห่งแรกในประเทศไทย (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี. 2529 : 2) ทำให้มีหน่วยงานรับผิดชอบส่งเสริมดูแลและสนับสนุนโดยตรงจากโครงสร้างการแบ่งงานของ ศูนย์ ได้จัดให้งานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นงานหนึ่งในฝ่ายการศึกษามวลชน มีหัวหน้างานและประจำงานรับผิดชอบอย่างมีระบบ ทั้งในด้านธุรการ วิชาการ และการประเมินผล ทำให้งานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่เมื่อก่อนเกือบจะถูกลืม เป็นโครงการที่เด่นโครงการหนึ่งของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด

ลักษณะการจัดตั้งได้กระจายออกไปตามอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2529 มีที่อ่านทั้งสิ้น 1,938 แห่ง แต่ละอำเภอจะมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ขนาดของอำเภอ ผลสำเร็จของการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่ผ่านมา เป็นต้น

2. สภาพที่อ่าน

การดำเนินงานที่อ่านตั้งแต่เริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2516 จนถึงปี พ.ศ. 2529 ได้มีการประเมินผลที่อ่านทั่วประเทศโดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนในปี พ.ศ. 2524 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2525 : 409 - 433) เฉพาะที่เป็นส่วนของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 334 แห่ง ปรากฏว่ามีที่อ่านอยู่ในสภาพดี 11 แห่ง หรือร้อยละ 3.29 พอใช้ 104 แห่ง หรือร้อยละ 31.14 ต้องปรับปรุง 194 แห่ง หรือร้อยละ 58.08 ต้องยุบหรือย้าย 25 แห่ง หรือร้อยละ 7.49

ต่อมาในปี พ.ศ. 2526 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานีได้ประเมินผลการดำเนินงานที่อ่านทั้งจังหวัด จำนวน 350 แห่ง พบว่ามีที่อ่านที่อยู่ในเกณฑ์ดี 67 แห่ง หรือร้อยละ 19 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ จำนวน 170 แห่ง หรือร้อยละ 49 ต้องปรับปรุง 71 แห่ง หรือร้อยละ 20 ต้องยุบหรือย้าย 42 แห่ง หรือร้อยละ 12 (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี. 2526 : 27)

ในปี พ.ศ. 2529 ได้มีการสรุปผลการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่อ่าน ปัญหาหนึ่ง คือ หนังสือพิมพ์ไปถึงที่อ่าน แต่ไม่เป็นปัจจุบัน และบางแห่งผู้ส่งหนังสือพิมพ์ส่งไม่ตรงกับที่สัญญาระบุไว้ (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดอุบลราชธานี. 2529 : 32)

✓ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากผลการทดลองจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่อำเภอเกาะกา จังหวัดลำปาง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 และขยายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ และในปี พ.ศ. 2529 มีที่อ่าน

ถึง 27,000 แห่ง (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2529 : 2) แล้วนั้น มีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับโครงการนี้ในด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น

เกียรติชัย พงษ์พานิช (2525 : 316) ได้กล่าวถึงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านว่าเป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนเพราะการอุทิศแรงงาน เงิน และอุปกรณ์ในการก่อสร้างที่อ่านทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของเห็นความสำคัญ เกิดความเชื่อมั่นในหมู่บ้านโดยอัตโนมัติ ชาวบ้านย่อมจะมองเห็นว่าตนมีความสำคัญในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ที่ความพยายามของตนประสบผลสำเร็จ จากการเลือกคณะกรรมการและจากการได้ทำงานร่วมกันในการแก้ปัญหาของตนเอง ชาวบ้านจะเชื่อมั่นและร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

✓ สุนทร โคตรบรรเทา (2526 : 66 - 67) ได้กล่าวถึงโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านว่า โครงการนี้เป็นงานสืบเนื่องมาจากโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ เพื่อให้ผู้เรียนได้จบออกไปจากโรงเรียนประถมศึกษา หรือหลักสูตรเบ็ดเสร็จพื้นฐานแล้ว ได้มีหนังสืออ่านไม่ให้ลืมหนังสือ และได้รับความรู้ทันต่อเหตุการณ์ โดยสนับสนุนให้ชาวบ้านจัดตั้งที่อ่านหนังสือพิมพ์ขึ้นมาเอง อาจเลือกเอาสถานที่ใดก็ได้ที่เหมาะสม มีคณะกรรมการดูแล ซึ่งอาสาสมัครทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคและกรมการศึกษานอกโรงเรียนสนับสนุน

ส่วน อุดม เขยทิวังศ์ (2527 : 126 - 127) ได้กล่าวถึงโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านว่า เป็นโครงการที่จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนที่ทันเหตุการณ์ โดยลงทุนน้อยที่สุด คิดแล้วรัฐบาลลงทุนซื้อหนังสือพิมพ์รายวัน ที่อ่านหนึ่ง ๆ เท่ากับการลงทุนรายหัวแก่นักเรียนประถมเพียง 2 คนต่อปี แต่ประโยชน์มากมายหลายเท่า นักประชาชนได้รับความรู้ปัจจุบัน ทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ ทำให้เกิดการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และสภาพการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นการเสริมสร้างคนให้มีประสิทธิภาพอันเป็นพื้นฐานของระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา ได้มีผู้สนใจค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประโยชน์ ความสนใจของประชาชนที่มีต่อการอ่านและผลกระทบของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ผลการค้นคว้าเท่าที่ผ่านมามีดังนี้

ในปี 2517 กุหลาบ หวังคีสิริกุล (2517 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็คเสร็จ และผู้จบป.4 จากโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผู้จบการศึกษาแบบเบ็คเสร็จและผู้จบป.4 ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านฯ มีระดับความคงอยู่ของการรู้หนังสือสูงกว่าประชากรประเภทเดียวกันในหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านฯ กล่าวอีกนัยหนึ่งที่มีที่อ่านหนังสือฯ มีผลทำให้ผู้จบจากโครงการจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็คเสร็จ และผู้ที่จบชั้นประถมปีที่ 4 สามารถรักษาระดับการรู้หนังสือไว้ได้

ในปี 2519 จิรายุ คาสรี (2519 : 115 - 116) ได้ศึกษาเรื่องความคาดหวังและผลที่ประชาชนได้รับเกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐบาล ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งที่อ่านหนังสือจำนวน 87 คน ประชาชนในจังหวัดลำปางที่เป็นกรรมการที่อ่านหนังสือจำนวน 75 คน ประชาชนทั่วไปที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีที่อ่านหนังสือ 150 คน และประชาชนที่เข้าไปใช้ที่อ่านหนังสือ 15 แห่งที่สุ่มได้ระหว่างวันที่ 1 - 7 กุมภาพันธ์ 2519 จำนวน 1,765 คน ผลการวิจัยพบว่า มีผู้ใช้บริการที่อ่านวันละ 18 คน การกระจายข่าวจากผู้อ่านหนังสือพิมพ์ไปยังบุคคลอื่นในครอบครัวเดียวกัน และเพื่อนบ้านมีอัตรา 2 - 4 คน ดังนั้นในวันหนึ่ง ๆ จะมีผู้ได้รับข่าวสารที่อ่านถึง 36 - 72 คน ต่อที่อ่าน 1 แห่ง นอกจากนี้ยังทราบว่าประชาชนได้รับประโยชน์จากที่อ่านมาก ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา สำหรับสิ่งที่ประชาชนต้องการจากที่อ่าน พบว่า เป็นวัสดุครุภัณฑ์ประจำที่อ่าน ความรู้เกี่ยวกับอาชีพและความรู้ทั่วไป และการมีหนังสือพิมพ์อยู่ประจำในที่อ่าน

✓ ในปี 2522 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง (2525 : 19) ได้ทำการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในเขตการศึกษา 6 จำนวน 84 แห่ง โดยศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานของการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พบว่า อยู่ในเกณฑ์ดีมาก 1 แห่ง อยู่ในเกณฑ์ดี 14 แห่ง พอใช้ 32 แห่ง ควรปรับปรุง 15 แห่ง ควรยุบหรือย้าย 22 แห่ง และยังพบว่าผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ คือจำนวนเก้าอี้หรือม้านั่งสำหรับนั่งอ่าน ระยะเวลาที่คณะกรรมการได้ประชุมครั้งสุดท้ายผ่านมา จำนวนบุคคลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คณะกรรมการดูแลรักษา จำนวนเงิน

งบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างที่อ่าน แผ่นป้ายประกาศที่ติดไว้ในที่อ่าน ป้ายชื่อที่อ่าน จำนวนครั้ง โดยเฉลี่ย ที่คณะกรรมการประชุมร่วมกันต่อปี โຕะสำหรับวางหนังสือพิมพ์ การสูญหายของหนังสือพิมพ์ แต่ละวันและจำนวนที่อ่านที่มีในแต่ละอำเภอ ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อที่อ่านมีดังนี้ คือ ที่อ่านหนังสือควรตั้งอยู่ในหมู่บ้านใหญ่ ที่บ้านเรือนรวมกันอยู่เป็นกลุ่มตั้งเป็นเอกเทศ มีการคมนาคม สะดวก และอยู่ในหมู่บ้านที่ประชาชนส่วนมากไม่มีหนังสือพิมพ์อ่านมาก่อน ที่อ่านควรเป็นอาคารมั่นคง แข็งแรง มีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเช่น ป้ายประกาศตู้โຕะ เก้าอี้นั่งได้อย่างน้อย 10 คน ที่อ่านหนังสือ ตีหรือเลขขึ้นอยู่กับคณะกรรมการ และควรให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ตั้งคณะกรรมการมีเจ้าหน้าที่ รับผิดชอบโดยตรง 1 คน เจ้าหน้าที่ควรเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการทุก 6 เดือน ควรมีการ ตรวจเยี่ยมเดือนละ 1 ครั้ง ควรมีการเลือกตั้งกรรมการที่อ่านหนังสือหมู่บ้านทุก ๆ ปี และก่อนเปิด ที่อ่านหนังสือแห่งใหม่ควรให้คณะกรรมการได้เข้ารับการอบรม

ต่อมาในปี 2523 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคเหนือ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ ติดตามประเมินผลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จังหวัดลำพูน ปี 2523 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพที่อ่านหนังสือทั้งหมด 175 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลได้ 167 แห่ง เมื่อจัด เกณฑ์ระดับคะแนนแล้ว มีที่อ่านฯ สภาพดีมาก 3 แห่ง สภาพดี 10 แห่ง สภาพพอใช้ 83 แห่ง และสภาพปรับปรุง 71 แห่ง

2. มีประชาชนอ่านหนังสือพิมพ์ประมาณ 20-25 คนต่อวัน
3. หนังสือพิมพ์ไปถึงที่อ่านอย่างช้า 1 วัน
4. ท่าเลที่ตั้งอยู่ในชุมชนประชาชนไปใช้สะดวก
5. ที่อ่านหนังสือมีบริการที่นั่งอ่านได้อย่างน้อย 8 คนขึ้นไป
6. มีผู้ดูแลเอาใจใส่อย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง
7. มีหนังสือพิมพ์ย้อนหลังให้อ่านได้ 5 วัน
8. หนังสือเสริมการอ่านอื่น ๆ แทบจะไม่มีไว้ให้ประชาชนได้อ่านเลย
9. เอกสารเผยแพร่ของทางราชการและหนังสือพิมพ์ฝาผนังมีน้อย เก่า และฉีกขาด
10. วัสดุอุปกรณ์ประกอบค่อนข้างทรุดโทรม และใช้ประโยชน์ได้น้อยมาก

11. คณะกรรมการให้ความสนใจที่จะพัฒนาปรับปรุงน้อยมาก ไม่สร้างบรรยากาศดึงดูดผู้เข้าไปใช้

12. การตกแต่งอาคารทั้งภายในและภายนอกมีน้อย

13. อาคารสถานที่ไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมอื่น

ในปี 2524 กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2525 : 189 - 190) ได้ประเมินผลโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั่วประเทศ จำนวน 7,197 แห่ง (จากจำนวน 8,367 แห่ง) ผลการวิจัยปรากฏว่ามีที่อ่านอยู่ในเกณฑ์ดี 599 แห่ง เกณฑ์พอใช้ 2,686 แห่ง เกณฑ์ต้องปรับปรุง 2,679 แห่ง ต้องยุบหรือย้าย 1,072 แห่ง ประเมินไม่ได้ 161 แห่ง

✓ สำหรับ โกวิท วรพิพัฒน์ (2527 : 87) ได้ศึกษาถึงความจำเป็นของการมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ในการพัฒนาประชากรโดยมุ่งศึกษาเฉพาะส่วนที่เป็นชนบทของประเทศไทย ผลของการวิจัยเฉพาะในด้านสภาพของที่อ่านฯ พบว่า ที่อ่านยังแตกต่างกันมาก ที่มีคุณภาพดีและดีพอใช้ทั้ง 2 ประเภทมีรวมกันไม่ถึงร้อยละ 47 (ที่ว่าอยู่ในเกณฑ์ดี คือ มีหนังสือพิมพ์ถึงที่อ่านทุกวัน วันละอย่างน้อย 2 ฉบับ และมีหนังสืออื่น ๆ มีตู้หนังสือ มีที่อ่าน มีโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งอ่านเพียงพอ มีคณะกรรมการดูแลรักษาสภาพอาคาร และหนังสือไว้อย่างดี ที่อ่านสะอาด เรียบร้อย ส่วนที่พอใช้นั้นคือที่อ่านที่ขาดลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่กล่าวแล้ว เช่น ที่อ่านฯ ไม่สะอาด เรียบร้อย โต๊ะ เก้าอี้ไม่พอใช้ กรรมการที่อ่านประชุมไม่สม่ำเสมอ เป็นต้น) นอกนั้นเป็นที่อ่านที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องการจัดให้มีการส่งหนังสือให้เป็นปัจจุบัน เรื่องการมีวิธีการจัดการที่ดี ประมาณร้อยละ 38 และที่อ่านต้องยุบหรือย้ายร้อยละ 14 ที่ต้องยุบหรือย้ายก็เพราะอยู่ห่างไกลชุมชน ดูแลไม่ทั่วถึง หนังสือไม่ถึงที่อ่านเป็นประจำ คือห่างไกลเอเยนต์หนังสือพิมพ์เกินไป เอเยนต์ไม่สามารถจัดส่งที่มั่นใจได้ว่าหนังสือจะถึงที่อ่าน

✓ และในปี พ.ศ. 2528 เก็บ ศรีสง่า (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของประชาชนในเขตชนบทพื้นที่ยากจนอำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 14 ปีขึ้นไป จำนวน 286 คน

ผลของการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านต่าง ๆ กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมีดังนี้

1. ประชาชนที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ และคณะกรรมการมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมากกว่าประชาชนที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ และคณะกรรมการน้อย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความเข้มของความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

2. ประชาชนที่เป็นสมาชิกกลุ่มสังคมจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มสังคมที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความเข้มของความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

3. ประชาชนที่มีอายุมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมากกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความเข้มของความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

4. ประชาชนที่มีการศึกษาค่ำจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาสูง ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความเข้มของความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ส่วนปัจจัยทางด้านเพศ และความรู้ ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการแบ่งเป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

✓ 1. การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้เลือกศึกษาเฉพาะกรณีของจังหวัดอุบลราชธานี โดยเลือกศึกษาเฉพาะที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 แห่ง จากที่อ่านทั้งสิ้น 1,938 แห่ง

การคัดเลือกที่อ่านคือเกณฑ์จะใช้ผลการประเมินของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้มีการจัดอันดับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านประจำปี เพื่อประกวดให้รางวัล โดยได้เริ่มจัดอันดับของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในแต่ละอำเภอ แล้วนำอันดับที่ 1 ของแต่ละอำเภอมาจัดอันดับในระดับจังหวัด และการศึกษาค้นคว้าได้เลือกที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ 5 อันดับ ในระดับจังหวัดที่ตัดสินในปี พ.ศ. 2529

ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 5 อันดับแรก que เลือกศึกษาในครั้งนี้ มีดังนี้

- 1.1 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านไร่สีสุก ตำบลไร่สีสุก อำเภอเสนางคนิคม
- 1.2 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านโสกโคก ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภออำนาจเจริญ
- 1.3 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านคอนกลาง ตำบลระเว อำเภอพิบูลมังสาหาร

1.4 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านหนองมุก ตำบลหัวเรือ อำเภอมืองอุบลราชธานี

1.5 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านค่านางรวຍ ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

2.1 ผู้นำหมู่บ้าน แห่งละ 4 คน รวม 20 คน

2.2 กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แห่งละ 6 คน รวม 30 คน

2.3 ประชาชนผู้ใช้บริการ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นผู้มาใช้บริการ และให้ความร่วมมือในการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แห่งละ 20 คน รวม 100 คน

2.4 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นั้น ๆ แห่งละ 5 คน รวม 25 คน ได้แก่

2.4.1 เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด โดยคัดเลือกจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษามวลชนที่รับผิดชอบที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาสายอาชีพ ที่รับผิดชอบงานวิชาชีพนอกศูนย์ในหมู่บ้านที่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านนั้น ๆ ตั้งอยู่ แห่งละ 1 คน รวม 5 คน

2.4.2 ศึกษาธิการอำเภอหรือเจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ แห่งละ 1 คน รวม 5 คน

2.4.3 ครูใหญ่หรือครูโรงเรียนประถมศึกษา แห่งละ 1 คน รวม 5 คน

2.4.4 พัฒนาการประจำตำบลที่ที่อ่านตั้งอยู่ แห่งละ 1 คน รวม 5 คน

2.4.5 เกษตรตำบลที่ที่อ่านตั้งอยู่ แห่งละ 1 คน รวม 5 คน

รวมกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 175 คน ดังรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

ชื่อที่อ่านและที่ตั้ง	กลุ่มตัวอย่าง				
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	รวม
1. บ้านไร่สีสุก ตำบลไร่สีสุก อำเภอเสนาางนิคม	4	6	20	5	35
2. บ้านโสกโค่น ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภออำนาจเจริญ	4	6	20	5	35
3. บ้านคอนกลาง ตำบลระเว อำเภอพิบูลมังสาหาร	4	6	20	5	35
4. บ้านหนองมุก ตำบลหัวเรือ อำเภอเมืองอุบลราชธานี	4	6	20	5	35
5. บ้านค่านางราย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภอวารินชำราบ	4	6	20	5	35
รวม	20	30	100	25	175

แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูล

แหล่งและวิธีเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. การศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ การศึกษาข้อมูลและสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหมู่บ้าน และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้ง 5 แห่ง เช่น รายงานและโครงการของศูนย์การศึกษาออก โรงเรียนจังหวัด เอกสารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บันทึกการประชุม ทะเบียน สถิติต่าง ๆ ของหมู่บ้านและที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

2. การสังเกตและเยี่ยมชมหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ไปศึกษาในหมู่บ้านและที่อ่านหนังสือ ประจำหมู่บ้านด้วยตนเอง โดยใช้เวลาในหมู่บ้านแต่ละ 4 วัน เพื่อศึกษาข้อมูลต่าง ๆ พูดคุย-ซักถาม และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนสังเกตการทำงานของกรรมการที่อ่าน การใช้บริการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ นอกเหนือจากการพูดคุย-ซักถาม ประชาชนโดยทั่วไป ผู้วิจัยได้เตรียมคำถามเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ แล้วซักถามบุคคล 4 กลุ่ม คือ (1) ผู้นำหมู่บ้าน (2) กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน (3) ประชาชนทั่วไป (4) เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามบทบาทหน้าที่และความเกี่ยวข้องของบุคคลแต่ละกลุ่ม

นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทั้ง 3 วิธี มาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. แบบสังเกต เป็นแบบที่ผู้วิจัยใช้บันทึกรายละเอียดการไปเยี่ยมชม สังเกตหมู่บ้าน และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ตลอดจนพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วบันทึกข้อมูลต่าง ๆ เช่น สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน สภาพที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน วัสดุการอ่านที่มี การจัดกิจกรรม การใช้บริการ ความร่วมมือจากประชาชน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 4 ชุดดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ การมีส่วนร่วม การดูแลรับผิดชอบของหมู่บ้าน ที่มีต่อการดำเนินงาน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ตลอดจน ปัญหา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

2.2 แบบสัมภาษณ์กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เช่น บทบาทและหน้าที่ของกรรมการที่อ่าน ความรับผิดชอบของกรรมการที่อ่าน ปัญหาและความต้องการ ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

2.3 แบบสัมภาษณ์ประชาชนผู้ใช้บริการ ใช้สอบถามประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและสนับสนุนการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ประโยชน์ที่ได้รับ ความเหมาะสมของวัสดุการอ่าน ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

2.4 แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้เป็นแนวในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องของการจัดดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน เช่น การให้การสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดดำเนินงานที่อ่าน การนิเทศตรวจสอบ การจัดหาวัสดุการอ่าน ปัญหาในการจัดดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ ตลอดจนข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ เรื่องราว เหตุการณ์ และลักษณะต่าง ๆ จะวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่ตามลักษณะเนื้อหา และใช้การอธิบายเชิงเหตุผล เพื่อวิเคราะห์หาแนวโน้ม ข้อเสนอแนะ และข้อสรุป

2. ข้อมูลที่เป็นปริมาณจะใช้คำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย อัตราส่วน ความถี่ ร้อยละ และการจัดอันดับ

หลังจากได้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณแล้ว นำผลมารวมเข้าด้วยกัน โดยอาศัยเนื้อหาเป็นเกณฑ์ กล่าวคือ ถ้าข้อมูลทั้งสองลักษณะเป็นการบ่งบอกเรื่องเดียวกัน ได้นำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อชี้ให้เห็นสภาพและข้อสรุปในเนื้อหานั้น ๆ

บทที่ 4

สภาพหมู่บ้านและที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ในบทนี้จะนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้ง 5 แห่ง เพื่อให้เห็นสภาพทั่วไปของหมู่บ้านว่าหมู่บ้านทั้ง 5 แห่งที่ที่อ่านคือเคอตั้งอยู่นั้น มีสภาพพื้นฐานเป็นอย่างไร และที่อ่านฯ ที่ได้รับคัดเลือกเป็นที่อ่านคือเคอนั้นมีสภาพอย่างไร

หมู่บ้านทั้ง 5 แห่งที่ที่อ่านคือเคอตั้งอยู่มีดังนี้

1. บ้านไร่สีสุก ตำบลไร่สีสุก อำเภอสว่างคันคม จังหวัดอุบลราชธานี
2. บ้านโสกโคก ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี
3. บ้านคอนกลาง ตำบลระเว อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี
4. บ้านหนองมูก ตำบลหัวเรือ อำเภอเมืองอุบลฯ จังหวัดอุบลราชธานี
5. บ้านค่านางรวย ตำบลค่าน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

สภาพของหมู่บ้าน

ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อแสดงถึงสภาพทั่วไปของหมู่บ้านทั้ง 5 แห่งที่จะนำเสนอต่อไปนี้ ได้จากการศึกษาเอกสาร การสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้านและประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน รวมทั้งจากการสังเกตของผู้วิจัยเอง ซึ่งได้นำเสนอโดยสรุปในตาราง 2 ต่อไปนี้

ตาราง 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านเป้าหมาย 5 หมู่บ้าน

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน	หมู่บ้าน					รวม
	ไร่สีสุก	โสภาโคก	คอนกลาง	หนองนก	กำนังรวช	
1. ข้อมูลด้านประชากร						
1.1 จำนวนครัวเรือน	246	120	54	102	172	694
1.2 จำนวนประชากร	1,697	723	351	586	1,448	4,805
ชาย	189	345	132	289	777	2,362
ร้อยละ	(48.26)	(47.72)	(36.61)	(49.32)	(53.67)	(49.15)
หญิง	878	378	219	297	671	2,443
ร้อยละ	(51.84)	(52.28)	(62.39)	(50.68)	(46.33)	(50.85)
1.3 เฉลี่ยจำนวนคนต่อครอบครัว	6.8	6.0	6.5	5.7	8.4	6.9
2. การก่อตั้ง						
2.1 ปี พ.ศ. ที่ก่อตั้งหมู่บ้าน	2380	2463	2425	2486	2480	-
2.2 ประเภทของหมู่บ้าน	อป.พัฒนา	พัฒนา	พัฒนา	พัฒนา	พัฒนา	-
2.3 สถานที่ตั้ง						
ก. ห่างจากอำเภอ (กม.)	8	9	14	12	4	-
ข. ห่างจากจังหวัด (กม.)	101	83	59	12	8	-
2.4 สภาพพื้นที่	ที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วม บางส่วน	ที่ราบสูง ขาดน้ำใน ฤดูแล้ง	ที่ราบสูง ขาดน้ำใน ฤดูแล้ง	ที่ราบสูง ดินอุดม สมบูรณ์	ที่ราบสูง ดินอุดม สมบูรณ์	-
	มีน้ำบาดาล ใช้					

ตาราง 2 (ต่อ)

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน	หมู่บ้าน					รวม
	ไร่สีสุก	ใต้โคก	คอนกลาง	หนองนก	ก้านาวราย	
3. การคมนาคมและการติดต่อ						
3.1 เส้นทางเข้าออกหมู่บ้าน	3 ทาง	2 ทาง	2 ทาง	4 ทาง	2 ทาง	-
3.2 การติดต่อกับอำเภอ/จังหวัด	สะดวก	สะดวก	สะดวก	สะดวก	สะดวก	
3.3 ชื่อ ถนนที่ผ่านหรือใกล้เคียง	ขยางกูร	ขยางกูร	ขยางกูร- มิ่งสำหาร- ศรีเมืองใหม่	ขยางกูร	ขยางกูร- ศรีสะเกษ	
4. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ						
4.1 อาชีพของประชากร						
ก. อาชีพหลัก	ทำนา	ทำนา	ทำนา	ทำนา	ทำนา	-
ข. อาชีพรอง	ทำสวน	ทำไร่	ทำสวน	ทำสวน	ทำสวน	
	เลี้ยงสัตว์ (ปอ)	(พืชผัก	ผัก	พืชผักต่าง ๆ		
	(หมู, ไก่)	สวนครัว)	เลี้ยงสัตว์			
4.2 สภาพทางเศรษฐกิจทั่วไป	ดี	ปานกลาง	ปานกลาง	ดีมาก	ดี	
5. ข้อมูลทางการศึกษา						
5.1 โรงเรียนประถมศึกษา(โรง)	1	1	1	1	1	-
- จำนวนครู (คน)	25	11	17	8	13	-
- นักเรียน (คน)	600	234	258	120	240	-
5.2 กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน	-วิชาชีพ ระยะสั้น	ไม่มี	ไม่มี	-กลุ่มสนใจ -วิชาชีพ ระยะสั้น	-กลุ่มสนใจ -วิชาชีพ ระยะสั้น	
	-ร.ร.ผู้ใหญ่ สายสามัญ					
	-กลุ่มการศึกษา ทางไกล					

ตาราง 2 (ต่อ)

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐาน	หมู่บ้าน					
	ไรสีสุก	โสกโชน	คอนกลาง	หนองขุม	คำนางรวร	รวม
6. ข้อมูลด้านการศาสนา						
6.1 ศาสนาที่นับถือ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	พุทธ	-
6.2 จำนวนวัดในหมู่บ้าน (แห่ง)	1	1	1	1	1	-
6.3 จำนวนพระภิกษุ-สามเณร	30	3	9	7	18	-
7. ข้อมูลอื่น ๆ						
7.1 กลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน	-กลุ่ม เยาวชน เพื่อ การเกษตร	ไม่มี	ไม่มี	-กลุ่ม กองทุน เอนก ประสงค์	ไม่มี เพราะหมู่บ้าน ตั้งอยู่ใกล้ตัว อำเภอและ จังหวัดมาก	
	-กลุ่ม เยาวชน เพื่อพัฒนา ท้องถิ่น			-กลุ่ม แม่บ้าน		
	-กลุ่มกีฬา เพื่อ เยาวชน			-กลุ่ม เยาวชน -กลุ่ม ออมทรัพย์ -กลุ่ม เกษตรกร -กลุ่ม สหกรณ์ร้านค้า -กลุ่ม สหกรณ์ยา		
7.2 การร่วมมือกับทางราชการ	ดี	ดี	ปานกลาง	ดีมาก	ปานกลาง	

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านทั้ง 5 แห่ง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งที่อ่านคือเค้นทั้ง 5 แห่ง สรุปได้
ดังนี้

1. บ้านไร่สี่สกุล ตำบลไร่สี่สกุล อำเภอสองแคว จังหวัดอุบลราชธานี

ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของตัวอำเภอสองแคว ไปตามถนนชยางกูร ระยะทาง 8 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดอุบลราชธานี 101 กิโลเมตร มีถนนผ่านกลางหมู่บ้าน เป็นถนนลาดยางมีสภาพดีมาก เพราะเป็นถนนเชื่อมจังหวัด ยโสธร สกลนคร และนครพนม ดังนั้นจึงมีรถประจำทางวิ่งผ่านตลอดเวลา

ในปี พ.ศ. 2530 บ้านไร่สี่สกุล มีจำนวนครัวเรือน 246 ครัวเรือน มีประชากร ซึ่งสำรวจในปี พ.ศ. 2530 จำนวน 1,697 คน เป็นชาย 809 คน หรือร้อยละ 48.26 และเป็นหญิง 878 คน หรือร้อยละ 51.84 มีสมาชิกเฉลี่ยตัวครัวเรือนเท่ากับ 6.8 หรือประมาณ 7 คน

บ้านไร่สี่สกุลเริ่มก่อตั้งครั้งแรกปี พ.ศ. 2380 ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม โดยเฉพาะทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน เป็นที่ลุ่มติดกับลำห้วย ในฤดูฝนน้ำจากแม่น้ำไหลบ่าท่วมไร่นาบริเวณนั้นเสียหาย เมื่อปี พ.ศ. 2529 ชาวบ้านได้ร่วมกันสร้างท่อน้ำขึ้นน้ำ ทำให้แก้ปัญหาที่ท่วมได้

การคมนาคมและการติดต่อ มีทางเข้าออกหมู่บ้าน 3 ทาง การติดต่อกับอำเภอสองแควและจังหวัดสะดวกมาก เพราะใช้ถนนชยางกูร ซึ่งเป็นทางหลวงแผ่นดินเป็นเส้นทาง ติดต่อกับอำเภอสองแควและจังหวัด

อาชีพหลักของประชาชนเกือบทั้งหมดทำนา ส่วนอาชีพรอง ได้แก่ การทำสวนผัก และเลี้ยงสัตว์ไว้ขาย ซึ่งได้แก่ เป็ด ไก่ และหมู รายได้ของประชาชนส่วนใหญ่ได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของหมู่บ้านค่อนข้างดี เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านทั่วไปในจังหวัดเดียวกัน

ทางด้านการศึกษา ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษา 1 โรง ในปีการศึกษา 2530 มีครู 25 คน และนักเรียน 600 คน ส่วนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนนั้น นอกจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแล้ว ยังมีการเรียนการสอนวิชาชีพระยะสั้น ซึ่งศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานีได้เปิดสอนเมื่อปี พ.ศ. 2528 และมีโรงเรียนผู้ใหญ่สายสามัญ 1 โรง ซึ่งในปี 2530 เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีนักศึกษาทั้งสิ้น 78 คน นอกจากนี้มีกลุ่มการศึกษา

ทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 กลุ่ม มีนักศึกษา 71 คน

ด้านศาสนา ประชาชนนับถือพุทธศาสนา ในหมู่บ้านมีวัด 1 แห่ง มีพระภิกษุและสามเณร จำนวน 30 รูป ในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาทางไกลถึง 24 รูป และโดยเฉพาะท่านเจ้าอาวาสวัด เป็นเจ้าคณะอำเภอเสนางคณิกม และเป็นที่รู้จักกันดีในนามของ "พระนักการศึกษาและนักพัฒนา" ที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านนี้เป็นอย่างดี

กลุ่มประชาชนที่มีในหมู่บ้าน มี 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มเยาวชนเพื่อการพัฒนา กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านพัฒนา ทั้ง 3 กลุ่มมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านเป็นอย่างดี

2. บ้านโสกโชน ตำบลโนนหนามแท่ง อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี

ตั้งอยู่ห่างจากอำเภออำนาจเจริญไปทางทิศเหนือ 9 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัด 83 กิโลเมตร โดยอยู่ห่างจากถนนชยางกูร ตรงหลักกิโลเมตรที่ 82 เป็นระยะทาง 1 กิโลเมตร ถนนเข้าสู่หมู่บ้านเป็นถนนลูกรังที่มีสภาพค่อนข้างดี ไม่มีปัญหาในการเดินทาง

บ้านโสกโชน มีจำนวนครัวเรือน 120 ครัวเรือน และมีประชากรที่สำรวจในปี พ.ศ. 2530 จำนวน 723 คน เป็นเพศชาย 345 คน คิดเป็นร้อยละ 47.72 เป็นเพศหญิง 378 คน คิดเป็นร้อยละ 52.28 วุฒิการศึกษาสูงสุดของประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน คือ วุฒิ ปวท. จำนวน 2 คน ซึ่งประกอบอาชีพค้าขายในหมู่บ้าน และระดับ ม.3 จำนวน 5 คน นอกนั้นจบชั้นประถมปีที่ 4 มีสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 6.0 หรือประมาณ 6 คน

การก่อตั้งหมู่บ้าน บ้านโสกโชนก่อตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2463 ประชากรกลุ่มแรกย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านนุ่ง ตำบลนุ่ง อำเภออำนาจเจริญ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เป็นที่ตั้งอำเภออำนาจเจริญในปัจจุบัน ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันดี และหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของอำเภออำนาจเจริญ

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านเป็นที่ราบสูง มีแหล่งน้ำธรรมชาติ สืบเนื่องจากการขุดเจาะน้ำบาดาลต้องเจาะลึกอย่างน้อย 15 เมตร จึงจะพบน้ำ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หมู่บ้านนี้ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

การคมนาคมและการติดต่อ มีเส้นทางเข้าออกหมู่บ้าน 2 ทาง มีรถจักรยานยนต์รับจ้างระหว่างหมู่บ้านและถนนใหญ่ ค่าโดยสารเที่ยวละ 2 บาทต่อคน นอกจากนี้มีรถโดยสารเล็กวิ่งระหว่างหมู่บ้านและอำเภอ การคมนาคมและการติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอจึงมีความสะดวก

อาชีพหลักของประชาชนในหมู่บ้าน ได้แก่ ทานา อาชีพรอง ได้แก่ การทำไร่ มันสำปะหลัง มีครอบครัวประกอบอาชีพค้าขาย 5 ครอบครัว รายได้ส่วนใหญ่ของหมู่บ้านได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร ฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านอยู่ในเกณฑ์ปานกลางเมื่อเทียบกับหมู่บ้านทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี

ด้านการศึกษา ในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษา 1 โรง ในปีการศึกษา 2530 มีครู 11 คน นักเรียน 234 คน ส่วนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน นอกจากที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านแล้ว พบว่า ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาไม่เคยมีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในหมู่บ้านแห่งนี้เลย

ด้านการศาสนา ในหมู่บ้านนี้มีวัด 1 แห่ง และมีพระภิกษุสามเณร 3 รูป การจัดตั้งกลุ่มประชาชนในหมู่บ้าน ไม่มี แต่ประชาชนก็ให้ความร่วมมือกับทางราชการอยู่ในระดับดี

3. บ้านคอนกลาง ตำบลระเว อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี

ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอพิบูลมังสาหารไปทางทิศตะวันออก ตามเส้นทางสายพิบูลมังสาหาร-ศรีเมืองใหม่ เป็นระยะทาง 14 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศตะวันออก 59 กิโลเมตร

บ้านคอนกลางเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านครั้งแรกในปี พ.ศ. 2425 โดยประชาชนกลุ่มแรกย้ายถิ่นฐานมาจากบ้านระเว ตำบลระเว อำเภอพิบูลมังสาหาร ซึ่งอยู่ห่างจากบ้านคอนกลางไปทางทิศใต้ ประมาณ 2 กิโลเมตร

บ้านคอนกลางเป็นหมู่บ้านพัฒนาของอำเภอพิบูลมังสาหารมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 สภาพพื้นที่โดยทั่วไป เป็นที่ราบสูงและมีปัญหาเนื่องจากขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

สถิติประชากรในปี พ.ศ. 2530 ที่บ้านคอนกลางมีครัวเรือน 54 ครัวเรือนและมีประชากรทั้งสิ้น 351 คน เป็นชาย 132 คน หรือร้อยละ 37.61 เป็นหญิง 219 คน หรือร้อยละ 62.39 มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือนเท่ากับ 6.5 หรือประมาณ 7 คน นับเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก แต่มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือนที่ค่อนข้างสูง

การคมนาคมและการติดต่อ บ้านคอนกลางมีทางเข้าออกหมู่บ้าน 2 ทาง มีถนนที่เชื่อมกับอำเภอโดยตรงคือถนนสายพิบูลมังสาหาร-ศรีเมืองใหม่ ผ่านกลางหมู่บ้าน ทำให้การติดต่อกับอำเภอและจังหวัดมีความสะดวก เนื่องจากมีรถโดยสารเล็กวิ่งระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอพิบูลมังสาหารโดยตรงวันละ 2 เที่ยว และมีรถโดยสารจากอำเภอพิบูลมังสาหารถึงอำเภอศรีเมืองใหม่วิ่งผ่านวันละ 4 เที่ยว

ทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนเกือบทั้งหมดในหมู่บ้าน คือ 52 ครัวเรือนหรือร้อยละ 96.3 ประกอบอาชีพหลักด้วยการทำนา มีเพียง 2 ครอบครัวยุติประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนอาชีพรองของประชาชนในหมู่บ้าน ได้แก่ การทำสวนผัก โดยเฉพาะการปลูกถั่วฝักยาว และแตงกวา ส่งขายที่ตลาดอำเภอพิบูลมังสาหาร รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จึงได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร ฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเทียบกับมาตรฐานของหมู่บ้านทั่วไปในจังหวัดอุบลราชธานี

ด้านการศึกษา บ้านคอนกลางมีโรงเรียนประถมศึกษา 1 โรง ในปีการศึกษา 2530 มีครู 17 คน นักเรียน 258 คน ในจำนวนนี้มีนักเรียนจากบ้านคอนกลาง หมู่ที่ 5 มาเรียนด้วยจำนวน 123 คน สำหรับกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนนั้น ไม่ปรากฏว่ามีกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมาให้บริการในหมู่บ้านนี้เลย ไม่ว่าจะเป็นของหน่วยงานใด แต่เมื่อปี พ.ศ. 2528 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี เคยจัดบริการการเรียนการสอนวิชาชีพระยะสั้นที่บ้านระเว ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากบ้านคอนกลางไปทางทิศใต้ประมาณ 2 กิโลเมตร ได้แก่ วิชาตัดผมชาย ตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี และช่างซ่อมมอเตอร์ไซด์ และมีประชาชนบ้านคอนกลางสนใจไปเรียนด้วย 18 คน

ด้านศาสนา ประชาชนนับถือศาสนาพุทธ ในหมู่บ้านมีวัด 1 แห่ง มีพระภิกษุ-สามเณรจำนวน 9 รูป

การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ของประชาชนในหมู่บ้านไม่มี สำหรับความร่วมมือของประชาชนกับทางราชการนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

4. บ้านหนองมุก ตำบลหัวเรือ อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอมือง และตัวจังหวัดอุบลราชธานีไปทางทิศเหนือ 12 กิโลเมตร โดยอยู่ห่างจากถนนขยางกูรตรงหลักกิโลเมตรที่ 10 เป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร ถนนเข้าสู่หมู่บ้านมีสภาพเป็นถนนลูกรังซึ่งมีสภาพดี ไม่มีปัญหาในการเดินทางไปสู่หมู่บ้านแห่งนี้

บ้านหนองมุก เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2456 ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของจังหวัดอุบลราชธานี สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง แต่พื้นที่ดินอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกมาก ประชาชนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันดีมาก

ในปี พ.ศ. 2530 บ้านหนองมุกมีจำนวนครัวเรือน 102 ครัวเรือน และมีประชากร 586 คน เป็นชาย 289 คน คิดเป็นร้อยละ 49.32 และหญิง 297 คน คิดเป็นร้อยละ 50.68 วุฒิสุงที่สุดของประชากรที่เป็นผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน คือ วุฒิปริญญาตรี มีจำนวน 2 คน และประกอบอาชีพรับราชการเป็นครูโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน จบ ม.6 (เทียบเท่า ม.3 ในปัจจุบัน) 1 ราย ประกอบอาชีพค้าขายและเป็นกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านด้วย มีประชาชนผู้จบ ม.6 จำนวน 10 ราย นอกจากนั้นจบ ป.4 มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ยต่อครัวเรือน 5.7 หรือประมาณ 6 คน

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านเป็นที่ราบสูง แต่สภาพดินโดยทั่วไปอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำเพียงพอกับความต้องการของหมู่บ้านทุกฤดูกาล

การคมนาคมและการติดต่อ มีเส้นทางเข้า-ออกหมู่บ้าน 4 ทาง มีรถยนต์รับจ้างวิ่งระหว่างหมู่บ้านและตัวจังหวัด วันละ 4-6 เที่ยว จึงทำให้การคมนาคมและการติดต่อระหว่างหมู่บ้านและตัวจังหวัดมีความสะดวก

อาชีพหลักของประชาชนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดทำนา ส่วนอาชีพรองได้แก่ ทำสวนพืชผักต่าง ๆ เช่น พริก ถั่วฝักยาว แตงกวา และพืชผักสวนครัวอื่น ๆ ผลผลิตทางการเกษตรเหล่านี้ถูกส่งไปยังตลาดสดในตัวจังหวัดทุกวัน ดังนั้นรายได้ส่วนใหญ่ของประชาชนในหมู่บ้านจึง

ได้จากการขายผลผลิตเหล่านี้ ฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านนี้อยู่ในฐานะดีมาก เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานของหมู่บ้านทั่วไปในจังหวัดอุบลราชธานี

ด้านการศึกษา ในหมู่บ้านนี้โรงเรียนประถมศึกษา 1 โรง ในปีการศึกษา 2530 มีครู 8 คน และนักเรียน 120 คน ส่วนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนที่จัดไปแล้วมีกลุ่มสนใจ และการสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานีจัดขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2527-2529 มีกลุ่มสนใจ 4 กลุ่ม และการสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น 3 ห้องเรียน

ด้านศาสนาประชาชนในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ มีวัด 1 แห่ง มีพระภิกษุและสามเณร 7 รูป

การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ของประชาชนในหมู่บ้านหนองมุก มี 7 กลุ่มได้แก่ กลุ่มกองทุนเอนกประสงค์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ร้านค้าและกลุ่มสหกรณ์ยา นับเป็นหมู่บ้านที่มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านเป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้อีก 4 แห่ง จากการสังเกตของผู้วิจัยเองและหลักฐานต่าง ๆ ของแต่ละกลุ่ม พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านนี้มีความสามัคคีและรวมกลุ่มกันทำงานประสบผลสำเร็จดีมาก ตัวอย่างเช่น กลุ่มออมทรัพย์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2525 จนถึงวันที่ 24 กันยายน 2530 มียอดเงินสะสมถึง 174,000 บาท โดยทั่วไปประชาชนให้ความร่วมมือกับทางราชการอยู่ในระดับดีมาก

5. บ้านคำนางรวย ตำบลคำน้ำแซบ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตั้งอยู่ห่างจากอำเภวารินชำราบไปตามถนนศรีสะเกษ เป็นระยะทาง 4 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุบลราชธานีเป็นระยะทางเพียง 8 กิโลเมตร หมู่บ้านอยู่ติดถนนใหญ่ จึงไม่มีปัญหาในการเดินทางไปยังจังหวัดและอำเภอ

บ้านคำนางรวยเริ่มก่อตั้งครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2480 เป็นหมู่บ้านพัฒนาของอำเภวารินชำราบ สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบค่อนข้างสูง พื้นดินโดยทั่วไปมีความอุดมสมบูรณ์ดี

ในปี พ.ศ. 2530 บ้านคำนางรวยมีจำนวนครัวเรือน 172 ครัวเรือน และมีประชาชนทั้งสิ้น 1,448 คน เป็นชาย 777 คน คิดเป็นร้อยละ 53.67 และหญิง 671 คิดเป็นร้อยละ 46.33 วุฒิสุงที่สุดของประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน คือ วุฒิปริญญาตรี จำนวน 3 คน

รับราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน 1 ราย และอีก 2 รายรับราชการอยู่ในตัวอำเภอ วุฒิ ปวท. จำนวน 1 ราย, ป.กศ.สูง 1 ราย นอกนั้นจบ ป.6 และ ป.4 มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย ต่อครัวเรือน 8.4 หรือประมาณ 8 คน

สภาพทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านเป็นที่ราบค่อนข้างสูง พื้นดินโดยทั่วไปมีความอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำเพียงพอต่อความต้องการของหมู่บ้านทุกฤดูกาล

การคมนาคมและการติดต่อ มีเส้นทางเข้า-ออกหมู่บ้าน 2 ทาง เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้ตัวอำเภอมาก จึงมีรถประจำทางวิ่งผ่านตลอดวัน ทำให้การคมนาคมและการติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอและจังหวัดสะดวกมาก

อาชีพหลักของประชาชนในหมู่บ้านเกือบทั้งหมดทำนา อาชีพรองได้แก่ ทำสวนผัก ไม้แก๊ว แดงกวา ถั่วฝักยาว และตะไคร้ ส่งไปจำหน่ายในตลาดสดอำเภอวารินชำราบ และตลาดสดในตัวจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้นรายได้ของประชากรส่วนใหญ่จึงได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร เช่นเดียวกับทั้ง 4 หมู่บ้านดังกล่าวแล้ว ฐานะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านค่อนข้างดี เมื่อเทียบกับมาตรฐานหมู่บ้านทั่วไปของจังหวัดอุบลราชธานี

ด้านการศึกษาในหมู่บ้านมีโรงเรียนประถมศึกษา 1 โรง ในปีการศึกษา 2530 มีครู 13 คน นักเรียน 240 คน ส่วนกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในหมู่บ้านนั้น ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานีเคยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้น ได้แก่ ช่างเสริมสวย 1 ห้องเรียน เมื่อเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2530

ด้านศาสนาประชาชนในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ มีวัด 1 แห่ง มีพระภิกษุ-สามเณร จำนวน 9 รูป และในจำนวนนี้มีพระภิกษุ 1 รูป ไม่ใช่เจ้าอาวาสวัด แต่เป็นพระที่สนใจการศึกษา และการพัฒนาค้นคว้า และมีบทบาทต่อการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นอย่างดี

การจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ของประชาชนในหมู่บ้านไม่มี เพราะประชาชนไม่เห็นความสำคัญ และไม่ให้ความสนใจเนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้ตัวอำเภอมาก การดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนในหมู่บ้านจึงใกล้เคียงกับประชาชนในเขตเมืองเป็นส่วนใหญ่ การร่วมมือของประชาชนกับทางราชการอยู่ในระดับปานกลาง

สภาพทั่วไปของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

สภาพทั่วไปของที่อ่านทั้ง 5 แห่ง ที่เป็นที่อ่านเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการนำเสนอออกเป็น 4 ประการคือ

1. สภาพทั่วไปของที่อ่าน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับกรรมการและผู้ดูแลที่อ่าน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่าน
4. การใช้บริการและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชน

1. สภาพทั่วไปของที่อ่าน

สภาพทั่วไปของที่อ่านจะประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง ลักษณะ สภาพของอาคารสถานที่ สิ่งต่าง ๆ ที่ควรจะมีในการอ่าน เช่น ป้ายชื่อที่อ่าน ทะเบียนรับ-ส่งหนังสือ โต๊ะ-เก้าอี้ แสงสว่าง และตู้เก็บเอกสาร เป็นต้น ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของที่อ่านแสดงในตาราง 3 ต่อไปนี้

ตาราง 3 สภาพทั่วไปของที่อ่านที่เก็บ 5 แห่งของจังหวัดอุบลราชธานี

สภาพทั่วไปของที่อ่าน	หมู่บ้าน				
	ไร่สีสุก	โสภโคก	คอนกลาง	หนองมุก	ค่านางรวย
1. ที่ตั้ง	อยู่ในบริเวณวัด	อยู่ที่ศาลาประชาคม	เป็นเอกเทศ	อยู่ในบริเวณบ้านผู้ดูแล	อยู่ในบริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้าน
2. ขนาด (เมตร)	6 × 9	6 × 12	6 × 12	4 × 6	4 × 5
3. สภาพอาคาร	ถาวรมั่นคง	ถาวรมั่นคง	ถาวรมั่นคง	ถาวรมั่นคง	เก่าค่อนข้างทรุดโทรม

ตาราง 3 (ต่อ)

สภาพทั่วไปของท้องถิ่น	หมู่บ้าน				
	ไร่สีสุก	โสกโค่น	คอนกลาง	หนองมูก	ค่านางรวย
4. สภาพบริเวณ	ร่มรื่น สวยงาม	กับแคบไม่มี การตกแต่ง	กับแคบไม่มี การตกแต่ง	ร่มรื่น สวยงาม	ร่มรื่นพอใช้
5. ป้ายชื่อท้องถิ่น	มี	มี	มี	มี	มี
6. ป้ายประกาศ	5 ป้าย	3 ป้าย	3 ป้าย	4 ป้าย	2 ป้าย
7. สมุดเยี่ยม	มี	มี	มี	มี	มี
8. ทะเบียนรับ-ส่ง-ยืม หนังสือ	มีแต่ ไม่เรียบร้อย	มี	ไม่มี	มีเรียบร้อย ชัดเจนดี	มี
9. ผู้รับฟังความคิดเห็น	มี	ไม่มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
10. สัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	มี	มี	มี	มี	มี
11. ไฟฟ้า	มี	มี	มี	มี	มี
12. ตู้เก็บเอกสาร	1 ตู้ ทำจาก ไม้ไผ่	1 ตู้ มั่นคง แข็งแรง	ไม่มี	3 ตู้ (เหล็ก)	1 ตู้ แข็งแรง มั่นคง
13. โต๊ะ-เก้าอี้					
-จำนวนที่นั่ง (ประมาณ)	50 ที่นั่ง	20 ที่นั่ง	48 ที่นั่ง	40 ที่นั่ง	50 ที่นั่ง
	(มียาว)	(เคี้ยว)	(มียาว)	(มียาว)	(มียาว)
-สภาพโต๊ะ-เก้าอี้	มั่นคงแข็งแรง ดีมาก	ส่วนมาก สภาพ ไม่ค่อยดี	มั่นคงแข็งแรง ดีมาก	มั่นคงแข็งแรง ดีมาก	ประมาณครึ่งหนึ่ง สภาพไม่ดี
14. ที่วางหนังสือพิมพ์	1 ที่	2 ที่	1 ที่	1 ที่	1 ที่
	(10 ฉบับ)	(20 ฉบับ)	(7 ฉบับ)	(8 ฉบับ)	(8 ฉบับ)

จากตาราง 3 สรุปสภาพทั่วไปของห้องทั้ง 5 แห่งได้ดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง ห้องอ่านเป้าหมายทั้ง 5 แห่ง ตั้งอยู่ในที่ต่าง ๆ กัน กล่าวคือ ห้องอ่านบ้านคอนกลาง ตั้งอยู่เป็นเอกเทศ ห้องอ่านบ้านไร่สีสุก ตั้งอยู่ในบริเวณวัด ห้องอ่านบ้านโสกโค่น ตั้งอยู่ที่ศาลาประชาคม ห้องอ่านบ้านหนองมุก ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านคูแล และห้องอ่านบ้านค่านางรวຍ ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้าน เมื่อพิจารณาถึงทำเลที่ตั้ง ผู้วิจัยเห็นว่าที่อ่านแต่ละแห่งตั้งอยู่ในที่เหมาะสม กล่าวคือ ตั้งอยู่ในที่ชุมชน ประชาชนทั่วไปสามารถไปใช้บริการได้สะดวกตลอดเวลา โดยเฉพาะห้องอ่านบ้านคอนกลางที่ตั้งอยู่เป็นเอกเทศ มีที่เก็บหนังสือเล่มแยกไว้ต่างหาก มีการเก็บรักษาอย่างดี และเปิดให้อ่านเป็นเวลาคือเปิดเฉพาะช่วงเย็น ประมาณ 15.00 นาฬิกาเป็นต้นไป

2. สภาพอาคารและบริเวณที่อ่าน ขนาดของอาคารที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้ง 5 แห่ง นั้นแตกต่างกัน ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ ห้องอ่านหนังสือบ้านคอนกลาง มีขนาด 6×12 เมตร รองลงมาคือ ห้องอ่านหนังสือบ้านไร่สีสุก และบ้านโสกโค่น มีขนาด 6×9 เมตร ที่อ่านอีก 2 แห่งมีขนาดเล็กคือ ห้องอ่านบ้านหนองมุก และห้องอ่านบ้านค่านางรวຍ มีขนาด 4×6 เมตร และ 4×5 เมตร ตามลำดับ

สำหรับสภาพอาคารที่อ่านส่วนใหญ่คือ 4 แห่ง เป็นอาคารที่มีสภาพดี มั่นคงถาวร โดยเฉพาะห้องอ่านบ้านไร่สีสุก การก่อสร้างอาคารเป็นลักษณะที่มีความพร้อมสูงและจะพัฒนาให้เป็นห้องสมุดประจำหมู่บ้านในปีงบประมาณ 2531 ส่วนการตกแต่งบริเวณนั้นมีที่อ่าน 1 แห่งที่ตกแต่งร่มรื่นและสวยงามมาก คือห้องอ่านบ้านไร่สีสุก รองลงมาคือห้องอ่านบ้านหนองมุก และห้องอ่านบ้านค่านางรวຍ ส่วนที่อ่านอีก 2 แห่งคือ ห้องอ่านบ้านโสกโค่น และห้องอ่านบ้านคอนกลางนั้น เป็นที่อ่านที่สร้างอาคารเติมพื้นที่ จึงมีเพียงรั้วกันและไม่มีบริเวณที่จะตกแต่ง

3. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีในที่อ่าน มีดังต่อไปนี้

3.1 มีป้ายชื่อที่อ่านติดไว้ มองเห็นชัดเจนทั้ง 5 แห่ง

3.2 ป้ายประกาศในที่อ่าน แต่ละแห่งมีป้ายประกาศและมีมากที่สุด 5 ป้าย คือ ห้องอ่านบ้านไร่สีสุก และมีน้อยที่สุด 2 ป้าย คือห้องอ่านบ้านค่านางรวຍ ป้ายประกาศเหล่านี้ใช้สำหรับติดประกาศของทางราชการ ข่าวสารต่าง ๆ ในหมู่บ้าน และหนังสือพิมพ์ผาผาง ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน และของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.3 สมุดเยี่ยม มีทั้ง 5 แห่ง โดยเฉพาะที่อ่านบ้านหนองมุกจัดทำเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นปัจจุบันมากที่สุด ได้จัดให้คณะที่ไปปฏิบัติงานนิเทศและตรวจเยี่ยมได้เซ็นเยี่ยมทุกครั้ง

3.4 ทะเบียนรับส่ง และยืมหนังสือ มีเพียง 1 แห่ง คือที่อ่านบ้านคอนกลางที่ไม่ได้จัดทำทะเบียนรับ-ส่ง และยืมหนังสือไว้ ส่วนอีก 4 แห่งมีทำไว้แต่ไม่เรียบร้อย มีที่อ่าน 1 แห่งที่ทำทะเบียนไว้เรียบร้อยและชัดเจนคือ ที่อ่านบ้านหนองมุก ซึ่งนอกจากจะมีทะเบียนรับ-ส่ง และยืมหนังสือแล้ว ยังมีสมุดลงชื่อสำหรับประชาชนผู้มาใช้บริการด้วย ทั้งนี้เพื่อเก็บสถิติของผู้มาใช้บริการแต่ละวัน นับว่าผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่อ่านบ้านหนองมุกได้เอาใจใส่ในการดำเนินงานที่อ่านเป็นอย่างดี

3.5 ผู้รับฟังความคิดเห็น มีเพียง 2 แห่งที่มีผู้รับฟังความคิดเห็น คือที่อ่านบ้านไร่สีสุก และที่อ่านบ้านหนองมุก ส่วนอีก 3 แห่งไม่มี จากการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน และประชาชนผู้มาใช้บริการพบว่า การมีผู้รับฟังความคิดเห็นนั้นเป็นสิ่งที่ดีมาก เพราะทุกคนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับที่อ่านและเป็นการแสดงความคิดเห็นโดยเสรี และมีความเป็นประชาธิปไตย

3.6 สัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีทั้ง 5 แห่ง และจัดประดับไว้ในที่อันสมควรทุกแห่ง

3.7 ตู้เก็บเอกสาร มีที่อ่านบ้านคอนกลางเพียง 1 แห่งที่ยังไม่มีตู้เก็บเอกสาร แต่มีห้องเก็บหนังสือปึกฉูด และเปิดให้ประชาชนเข้าเป็นเวลา สำหรับที่อ่านบ้านไร่สีสุกนั้นมีตู้เก็บเอกสาร 1 ตู้ ทำจากไม้ไผ่ ซึ่งฝีมือในการทำดีมาก และมีความมั่นคงแข็งแรงดี ส่วนชั้นวางหนังสือเล่มและวารสารของที่อ่านบ้านไร่สีสุกนั้น เป็นแบบมาตรฐานที่ใช้อยู่ตามห้องสมุดต่าง ๆ

3.8 โต๊ะ-เก้าอี้ในที่อ่านส่วนมากเก้าอี้จะเป็นม้ายาว ไม่มีพนักพิง แต่มีสภาพดีมาก และเหมาะสมกับสภาพโต๊ะที่เป็นโต๊ะยาวเช่นเดียวกัน ส่วนประโยชน์ใช้สอยก็ดีมากเพราะใช้นั่งได้หลาย ๆ คน

3.9 ที่วางหนังสือพิมพ์ ที่อ่านทั้ง 5 แห่งมีที่วางหนังสือพิมพ์ที่สามารถวางได้ตั้งแต่ 7 - 10 ฉบับ สำหรับที่อ่านบ้านโสกโค่น มีที่วางหนังสือพิมพ์ 2 ที่ วางได้ทีละ 10 ฉบับ วัสดุที่ใช้ส่วนมากเป็นไม้ไผ่ ซึ่งเหมาะสมกับสภาพชนบทและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดทำ

4. ไฟฟ้า ที่อ่านทุกแห่งมีไฟฟ้าใช้ประชาชนจึงสามารถไปอ่านหนังสือเวลากลางคืนได้

2. กรรมการและผู้ดูแลที่อ่าน

ข้อมูลเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและผู้ดูแลผู้อ่านที่จะนำเสนอต่อไปนี้จะประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับกรรมการและผู้ดูแลที่อ่านในด้านต่าง ๆ การแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงาน และการประชุมของกรรมการที่อ่าน ซึ่งได้นำเสนอในตาราง 4 ดังต่อไปนี้

ตาราง 4 ข้อมูลเกี่ยวกับกรรมการและผู้ดูแลที่อ่าน

รายการข้อมูล	หมู่บ้าน					หมายเหตุ
	ไรสีสุก	โสกโคม	จอมกลาง	หนองงู	กำนังราย	
1. ข้อมูลเกี่ยวกับกรรมการที่อ่าน						
1.1 จำนวนกรรมการที่อ่าน	6	6	6	6	6	
1.2 การเลือกและวิธีเข้าเป็นกรรมการ						
- อาสาสมัครแล้วผู้นำเลือก	-	/	-	-	-	
- ผู้นำหมู่บ้านเลือก	-	-	/	-	-	
- ประชาชนเลือก	/	-	-	/	/	
1.3 ระยะเวลาที่เป็นกรรมการที่อ่าน						ตัวเลขแสดงถึง
- น้อยกว่า 5 ปี	2	6	6	1	3	จำนวนของ
- มากกว่า 5 ปี	4	-	-	5	3	กรรมการ (ณ)
1.4 จำนวนครั้งที่เข้าเป็นกรรมการที่อ่าน						ตัวเลขแสดงถึง
- เคยเป็นมากกว่า 1 ครั้ง	1	-	-	3	1	จำนวนของ
- เคยเป็นครั้งแรก	5	6	6	3	5	กรรมการ (ณ)
1.5 การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่าน	แบ่งแต่ ไม่ชัดเจน	แบ่งชัดเจน แต่ไม่รับ ผิดชอบ	ไม่แบ่ง หน้าที่	แบ่งหน้าที่ เฉพาะ การดูแล	แบ่งหน้าที่ ชัดเจนดี	
1.6 การประชุมของกรรมการที่อ่าน	วันที่ 12 ของ ทุกเดือน	เดือนละครั้ง ไม่มีกำหนด แน่นอน	วันที่ 2 ของ ทุกเดือน	วันที่ 5 ของ ทุกเดือน	วันที่ 5 ของ ทุกเดือน	และเมื่อมี ปัญหา

ตาราง 4 (ต่อ)

รายการข้อมูล	หมู่บ้าน					หมายเหตุ
	ไรสีลัก	โสกโคม	คอนกลาง	หนองงู	ก้านางรว	
1.7 ผู้ดูแลประจำ	พระสงฆ์	ชาวม้ง	ผู้ใหญ่บ้าน	กรรมการ	ผู้ใหญ่บ้าน	
	ใกล้เคียง			ที่อ่าน		

จากตาราง 4 สามารถสรุปข้อมูลเกี่ยวกับกรรมการและผู้ดูแลที่อ่านได้ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับกรรมการที่อ่าน

ที่อ่านแต่ละแห่งมีกรรมการ 6 คน การคัดเลือกผู้เป็นกรรมการที่อ่านแต่ละแห่งแตกต่างกันออกไป จากการสอบถามกรรมการทำให้สามารถจำแนกวิธีการคัดเลือกกรรมการได้ 3 วิธีคือ (1) สมัครงแล้วให้ประชาชนเลือก มี 3 แห่ง (2) สมัครงแล้วให้ผู้นำหมู่บ้านเลือก มี 1 แห่ง และ (3) ผู้นำหมู่บ้านเป็นผู้เลือก มี 1 แห่ง จากการสังเกตสภาพทั่วไปของที่อ่านแต่ละแห่งอาจกล่าวสรุปโดยส่วนรวมว่าที่อ่านที่มีกรรมการมาจากประชาชนเลือก จะมีสภาพดีกว่าที่อ่านที่กรรมการมาจากผู้นำหมู่บ้านเลือกในเกือบทุกด้าน ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากรรมการที่อ่านที่ประชาชนเลือกเข้ามาน่าจะเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานดีกว่ากรรมการที่อ่านที่ผู้นำหมู่บ้านเลือกเข้ามา

ระยะเวลาในการเป็นกรรมการ และจำนวนครั้งที่ เป็นกรรมการที่อ่าน จากการสัมภาษณ์กรรมการที่อ่านทั้ง 30 คน พบว่าส่วนใหญ่คือ 18 คนหรือร้อยละ 60 เป็นกรรมการน้อยกว่า 5 ปี ที่เหลืออีก 12 คน หรือร้อยละ 40 เป็นกรรมการมากกว่า 5 ปี กรรมการ 25 คน หรือร้อยละ 83.3 เคยเป็นกรรมการครั้งแรก มีเพียง 5 คน หรือร้อยละ 16.7 เคยเป็นกรรมการมากกว่า 1 ครั้ง

การแบ่งหน้าที่และการประชุมของกรรมการที่อ่าน จากการสัมภาษณ์กรรมการที่อ่านและศึกษารายละเอียดจากสมุดบันทึกการประชุม พบว่ามีเพียง 1 แห่งที่ไม่ได้แบ่งหน้าที่รับผิดชอบคือที่อ่านบ้านคอนกลาง และส่วนใหญ่ผู้รับผิดชอบคือผู้ใหญ่บ้าน เพราะไม่สามารถชักชวนให้ชาวบ้าน

หรือกรรมการที่อ่านมาช่วยดูแลได้ ที่อ่านอีก 3 แห่ง มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการ แต่ไม่ชัดเจน เช่น ที่อ่านบ้านไร่วาสจะแบ่งหน้าที่โดยถือตามลักษณะการมีเวลาว่างของกรรมการที่อ่าน กล่าวคือ มีกรรมการ 1 คน ที่ไม่ชอบถูกพิพากมัย จะเป็นผู้มาช่วยดูแลที่อ่านในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนวันอื่น ๆ นั้น ถ้ากรรมการคนใดว่างก็จะมาช่วยดูแล มีที่อ่านเพียง 1 แห่ง ที่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน คือที่อ่านบ้านก้านางรววย ถึงแม้อาคารที่อ่านจะค่อนข้างเก่าและทรุดโทรม ก็มีการซ่อมแซม รวมถึงมีการตกแต่งบริเวณรั้วรั้วที่ ส่วนที่อ่านบ้านหนองมุก แม้ว่าจะไม่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่านอย่างชัดเจน แต่ได้มอบหน้าที่ดูแลประจำให้กรรมการคนหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบ ประชาชนในหมู่บ้านนี้มีความสามัคคีกันดีมาก สังเกตจากการออกไปนิตและตรวจเยี่ยมที่อ่านก่อนที่จะทำการวิจัย (ปีงบประมาณ 2526-2527) และขณะออกไปอยู่ในหมู่บ้านเพื่อเก็บข้อมูลก็พบว่ากรรมการที่อ่านได้ช่วยกันมาดูแลที่อ่านเป็นประจำ และช่วยกันดูแลที่อ่านวันละ 2-3 คนเสมอ แสดงว่าการทำงานของกรรมการที่อ่านนั้น จะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบหรือไม่ อาจจะไม่ใช่สำคัญเท่ากับความเสียสละ อุบิสัย และความรับผิดชอบในการทำงานของผู้นำและกรรมการที่อ่านแต่ละคน

การประชุมกรรมการที่อ่าน ส่วนมากกำหนดเวลาการประชุมไว้ชัดเจน เพราะจัดให้มีการประชุมในวันเดียวกันกับการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน จากการสอบถามเหตุผลจากผู้นำหมู่บ้านพบว่า เพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านได้มีโอกาสรับรู้และช่วยกันแก้ปัญหา มีเพียง 1 แห่งที่ประชุมเดือนละ 1 ครั้ง แล้วแต่ผู้ใหญ่บ้านจะกำหนด การที่ทุกหมู่บ้านมีการประชุมวาระเดียวกันกับการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน นับว่าเหมาะสมแล้ว เพราะทุกคนในหมู่บ้านมีโอกาสได้รับรู้งาน และช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

2. ผู้ดูแลประจำ ที่อ่านคือเกณฑ์ 5 แห่ง มีผู้ดูแลประจำในลักษณะที่แตกต่างกัน มี 1 แห่งที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลประจำ คือ ที่อ่านบ้านหนองมุก และอีก 4 แห่ง ผู้ดูแลประจำนั้นดูแลเพราะบ้านอยู่ใกล้เคียง 1 แห่ง ดูแลเพราะอยู่ในบริเวณวัดและก่อตั้งมาก่อนที่จะได้รับงบประมาณสนับสนุน 1 แห่ง (ไร่วาส) ดูแลประจำเพราะเป็นผู้ใหญ่บ้าน 1 แห่ง และดูแลเพราะเป็นผู้ใหญ่บ้านและที่อ่านตั้งอยู่ในบริเวณบ้านของตัวเอง 1 แห่ง

3. การดำเนินงานที่อ่าน

ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่านที่จะนำเสนอต่อไปนี้ ประกอบด้วยรายละเอียดของ วัสดุการอ่าน ผู้ที่ทำหน้าที่รับ-ส่งหนังสือพิมพ์ หน่วยงานที่สนับสนุนการอ่าน การหมุนเวียนหนังสือ กับที่อ่านอื่น ๆ และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในที่อ่านซึ่งได้นำเสนอในตาราง 5 ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่าน

ข้อมูลเกี่ยวกับ การดำเนินงานที่อ่าน	หมู่บ้าน					เฉลี่ย
	ไร่สีสุก	โสดโคก	คอนกลาง	หนองขุก	คำนางรวช	
1. จำนวนหนังสือพิมพ์ที่ได้รับต่อวัน (ฉบับ)	2	2	2	2	2	2
2. จำนวนหนังสือเล่มและวารสาร (ฉบับ)	1,200	570	180	375	300	525
3. หนังสือพิมพ์ภาคนี้ (ฉบับ)	15	25	ไม่มี	24	26	18
4. หนังสือพิมพ์วางไว้ก่อนเก็บ (วัน)	5	4	3	4	4	4
5. หนังสือพิมพ์ย้อนหลัง 1 สัปดาห์	ครบ	ครบ	ครบ	ครบ	ครบ	-
6. ผู้ที่รับส่งหนังสือพิมพ์ที่อ่าน	นักเรียน มัธยม	ครู	คนขับรถ ประจำทาง	เจ้าหน้า ที่ กษ.	ครู	-
7. หน่วยงานที่สนับสนุนวัสดุการอ่าน	กษ. ร.ร. ประถม ศึกษาใน หมู่บ้าน	กษ. เกษตร ตำบล	กษ.	กษ. ร.ร. ประถม ศึกษาใน หมู่บ้าน	กษ.	-
8. การหมุนเวียนหนังสือกับที่อ่านอื่น ๆ	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับ การดำเนินงานที่อ่าน	หมู่บ้าน					เฉลี่ย
	ไร่สีสุก	โสกโชน	คอนกลาง	หนองนก	คำนางรวย	
9. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในที่อ่าน	-ประชุม กลุ่ม	-ประชุม	-ประชุม	-ประชุม กลุ่ม	-ประชุม	
	-พบปะ พูดคุย	-พบปะ พูดคุย	-พบปะ พูดคุย	-เป็นจุด นัดพบของ เจ้าหน้าที่ กับ ชาวบ้าน	-พบปะ พูดคุย	
	-เป็นสถานที่ ให้บริการ ด้าน สาธารณสุข เกษตร การพัฒนา ด้านต่าง ๆ	-เป็นจุด นัดพบของ เจ้าหน้าที่ กับชาวบ้าน ในการไป ให้บริการ ด้านเกษตร สาธารณสุข	-เป็นที่ นัดพบของ เจ้าหน้าที่ กับ ประชาชน- ักผ่อน	-เป็นจุด นัดพบของ เจ้าหน้าที่ กับ ชาวบ้าน		

จากตาราง 5 สามารถสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่านได้ดังนี้

จำนวนหนังสือพิมพ์ที่อ่านแต่ละแห่งได้รับวันละ 2 ฉบับ ซึ่งจัดซื้อด้วยเงินงบประมาณที่ได้รับจากรัฐบาล และศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ให้การสนับสนุนในด้านการจัดซื้อและเบิกจ่ายเท่านั้น

จำนวนหนังสือเล่มและวารสารที่มีในที่อ่านทั้ง 5 แห่งนั้น โดยเฉลี่ยจะมีแห่งละ 525 เล่ม มีมากที่สุดคือที่อ่านไร่สีสุก มีประมาณ 1,200 เล่ม มีน้อยที่สุดคือที่อ่านบ้านคอนกลาง มีเพียง 180 เล่ม และหนังสือเล่มและวารสารต่าง ๆ ที่มีในที่อ่านแต่ละแห่งส่วนมากเป็นหนังสือรายสัปดาห์ และค่อนข้างเก่า โดยได้รับการบริจาคในโครงการบริจาคหนังสือสู่ชนบท วารสารที่มี ได้แก่ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ มติชนสุดสัปดาห์ สตรีสาร สกุลไทย คาราวาทยณ์ โลกคารา การ์ตูน

รวมเรื่องสั้นฉบับกระเป๋านวนิยายเก่า ๆ ชีวิตจริง หนังสือวิชาการที่พิมพ์เผยแพร่หลายปีมาแล้ว รวมทั้งหนังสือแจกที่ระลึกในงานฌาปนกิจศพอีกจำนวนหนึ่ง

จากการสอบถามประชาชนผู้สนใจไปใช้บริการที่อ่าน พบว่า ประชาชนให้ความสนใจหนังสือเล่ม และวารสารอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ชอบอ่านหนังสือเล่มและวารสาร แต่หนังสือที่มีในที่อ่านส่วนมากเป็นหนังสือเก่าเลยไม่อยากอ่าน ส่วนผู้ใช้บริการที่อยู่ในวัยเด็กจะชอบอ่านหนังสือการ์ตูน โดยเฉพาะการ์ตูนญี่ปุ่น สำหรับผู้ใหญ่ต้องการอ่านหนังสือรายสัปดาห์ และแนะนำเกี่ยวกับงานอาชีพใหม่ ๆ

หนังสือพิมพ์ผาฉาง พบว่าที่อ่านหนังสือบ้านคอนกลางไม่มีหนังสือพิมพ์ผาฉาง ส่วนที่อ่านอื่น ๆ อีก 4 แห่ง มีหนังสือพิมพ์ผาฉาง ได้แก่ "สารท้องถิ่น" ซึ่งจัดพิมพ์เผยแพร่โดยศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี และหนังสือพิมพ์ "สารการศึกษาออกโรงเรียน" ของกรมการศึกษาออกโรงเรียน แต่ละแห่งมีจำนวนใกล้เคียงกันคือมีมากที่สุด 26 ฉบับ และมีน้อยที่สุด 15 ฉบับ จำนวนเฉลี่ยต่อแห่งเท่ากับ 18 ฉบับ

จำนวนวันที่หนังสือพิมพ์วางไว้บนที่วาง พบว่า ที่อ่านที่วางหนังสือพิมพ์ไว้บนที่วางนานที่สุดคือที่อ่านบ้านไร่สีสุก โดยวางไว้ 5 วัน ส่วนที่อ่านที่วางหนังสือพิมพ์ไว้บนที่วางระยะสั้นที่สุดคือ 3 วัน ได้แก่ที่อ่านบ้านคอนกลาง โดยเฉลี่ยที่อ่านทั้ง 5 แห่ง มีช่วงเวลาวางหนังสือพิมพ์ไว้บนที่วางก่อนเก็บประมาณ 4 วัน

จำนวนหนังสือพิมพ์ย้อนหลัง 1 สัปดาห์ มีครบทุกวันทุกแห่ง

ผู้ที่ทำหน้าที่รับ-ส่งหนังสือพิมพ์ผู้ที่อ่านของทั้ง 5 แห่ง พบว่า ทั้งหมดของผู้รับ-ส่งหนังสือพิมพ์ผู้ที่อ่าน เป็นผู้ที่มีภารกิจในการออกไปประกอบอาชีพนอกหมู่บ้าน เช่น นักเรียน เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด หรือผู้ที่เดินทางไปประกอบอาชีพในหมู่บ้าน เช่น ครู พนักงานขับรถโดยสาร เป็นต้น ในจำนวนนี้มีผู้รับส่งหนังสือพิมพ์ผู้ที่อ่านบ้านโสกโค่นและบ้านค่านางรวชที่เป็นกรรมการที่อ่านด้วย จากการสอบถามประชาชนในหมู่บ้านและการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า การรับ-ส่งหนังสือพิมพ์ผู้ที่อ่านทั้ง 5 แห่งนั้น ไม่มีปัญหาในการรับ-ส่ง แต่จะมีปัญหาหลังจากรับมาแล้ว กล่าวคือ หนังสือพิมพ์จะส่งถึงที่อ่านในเวลาเย็นของแต่ละวัน จำนวน 2 แห่งคือที่อ่านบ้านไร่สีสุก และที่อ่านบ้านโสกโค่น โดยเฉพาะที่อ่านบ้านไร่สีสุก ผู้รับ-ส่งเป็นลูกสาว

ของผู้ใหญ่บ้าน และเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อรับหนังสือพิมพ์มาจากร้านค้าในอำเภอแล้ว จะนำมาอ่านที่บ้านก่อนเสมอ ทำให้หนังสือพิมพ์ถึงที่อ่านในเวลากลางวัน หรือเช้าของวันต่อมา ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับประชาชนที่รออ่านหนังสือพิมพ์ ส่วนอีก 2 แห่งคือที่อ่านบ้านคำนางรวย และบ้านหนองมุก หนังสือพิมพ์ส่งถึงที่อ่านทุกเช้า แห่งแรกครูโรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้านเป็นผู้รับ-ส่ง แห่งหลังยามรักษาการณของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นผู้รับ-ส่ง สำหรับที่อ่านบ้านคอนกลาง หนังสือพิมพ์จะส่งถึงที่อ่านประมาณ 10.00 น. - 12.00 น. โดยร้านค้าในอำเภอจะฝากส่งไปกับพนักงานขับรถโดยสาร เป็นที่น่าสังเกตว่าการรับส่งหนังสือพิมพ์ที่อ่านนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นหน้าที่ของกรรมการที่อ่านหรือผู้ใหญ่บ้านแต่ฝ่ายเดียว ถ้าหากทุกฝ่ายให้ความร่วมมือ หนังสือพิมพ์ก็จะส่งถึงที่อ่านได้อย่างสม่ำเสมอ

หน่วยงานที่สนับสนุนวัสดุการอ่าน ส่วนใหญ่ที่อ่านจะได้รับจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี นอกจากหนังสือพิมพ์รายวันที่รัฐบาลสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดซื้อแล้วยังมีหนังสือเล่มและวารสารต่าง ๆ ที่ได้จากโครงการบริจาคหนังสือ ของกรมการศึกษาออกโรงเรียน และของจังหวัดอุบลราชธานีอีกส่วนหนึ่ง สำหรับหน่วยงานอื่นที่มีส่วนสนับสนุนวัสดุการอ่านคือ โรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน บริจาคหนังสือเก่า ๆ เช่น มติครุ วิทยากรยและหนังสือแบบเรียนเก่า ๆ ที่โรงเรียนเลิกใช้แล้ว นอกจากนี้หน่วยงานเกษตรตำบล ให้การสนับสนุนวัสดุการอ่าน ได้แก่ วารสารการเกษตร เกษตรวันนี้ ซึ่งแนะนำความรู้เกี่ยวกับการเกษตร เช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าว การทำปุ๋ยหมัก การปลูกพืชหมุนเวียน และอื่น ๆ ส่วนมากจะเป็นแผ่นพับและจุลสาร

การหมุนเวียนหนังสือกับที่อ่านอื่น ๆ นั้นไม่มี

การจัดกิจกรรมในที่อ่าน พบว่าที่อ่านทั้ง 5 แห่ง ใช้ที่อ่านเป็นสถานที่ประชุมกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เป็นที่พบปะพูดคุยกันของประชาชน เป็นสถานที่นันทนาการให้บริการด้านสาธารณสุข เช่น ให้คำแนะนำเกี่ยวกับมารดาและการเลี้ยงเด็ก การปลูกผี หรือฉีดวัคซีน เป็นต้น ให้บริการด้านการเกษตรและอื่น ๆ เช่น ประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการใช้บริการสินเชื่อเพื่อการเกษตร แนะนำการทำนาแผนใหม่ การเลี้ยงปลาในนาข้าว การประชุมชี้แจงการประกวดหมู่บ้านพัฒนา หมู่บ้านอพ. เป็นต้น จากการสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่าที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นสถานที่ที่สะดวก

ต่อการนัดหมาย ทั้งนี้เพราะในที่อ่านมีที่นั่งที่อ่านความสะดวกและบริเวณที่อ่านร่มรื่น รวมทั้งมีหนังสือให้อ่านในระหว่างการรอคอยด้วย ดังนั้นในการใช้ที่อ่านเป็นที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านจึงเป็นการนำประชาชนเข้าไปใช้บริการที่อ่านได้อีกวิธีหนึ่ง

4. การใช้บริการและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชน

ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้บริการและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบที่อ่านของประชาชน ประกอบด้วยจำนวนประชาชนที่มาใช้บริการต่อวัน ประเภทของผู้ใช้บริการ เพศของผู้ไปใช้บริการ ค่าใช้จ่ายในที่อ่าน การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายของที่อ่าน ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการสอบถามประชาชน ผู้ใช้บริการ ผู้นำหมู่บ้าน และจากการสังเกตของผู้วิจัยเอง ซึ่งได้นำเสนอโดยสรุปในตาราง 6

ตาราง 6 การใช้บริการและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชน

การใช้บริการและการมีส่วนร่วม รับผิดชอบของประชาชน	หมู่บ้าน					เฉลี่ย
	ไร่สีสุก	โสกโคน	คอนกลาง	หนองขุก	ค่านางรวย	
1. จำนวนประชาชนที่ใช้บริการ-						
ต่อวัน (คน)	30	20	35	20	18	25
2. ประเภทของผู้ไปใช้บริการ	-นักเรียน -ประชาชน ทั่วไป	-นักเรียน -ประชาชน ทั่วไป	-นักเรียน -ประชาชน ทั่วไป	-นักเรียน -ประชาชน ทั่วไป	-นักเรียน -ประชาชน ทั่วไป	
3. เพศของผู้ไปใช้บริการ	ส่วนมาก เพศหญิง	ส่วนมาก เพศชาย	มีจำนวน เท่า ๆ กัน	ส่วนมาก เพศหญิง	ส่วนมาก เพศชาย	
4. ค่าใช้จ่ายในการอ่าน	ค่าไฟฟ้า	ค่าไฟฟ้า	ค่าไฟฟ้า	ค่าไฟฟ้า	ค่าไฟฟ้า	
5. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบ						
ค่าใช้จ่าย	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	ไม่มี	
6. ผู้ที่รับผิดชอบค่าใช้จ่าย	วัด	ผู้ใหญ่บ้าน	ผู้ใหญ่บ้าน	-ขายหนังสือ พิมพ์เก่า -เงินจาก กองทุน พัฒนา เอนก ประสงค์	ผู้ใหญ่บ้าน	

จากตาราง 6 การใช้บริการและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชนสรุปได้ดังนี้
จำนวนผู้ใช้บริการต่อวัน ที่อ่านที่มีผู้ใช้บริการมากที่สุดใน 5 แห่ง ได้แก่ ที่อ่านบ้าน
คอนกลาง ทั้งนี้เพราะประชาชนทั่วไปโดยเฉพาะกลุ่มหนุ่มสาวจะใช้ที่อ่านเป็นที่พบปะพูดคุยกัน
ในเวลาว่างคืน ดังนั้นที่อ่านแห่งนี้จึงมีผู้ใช้บริการช่วงกลางคืนมากที่สุด ส่วนที่อ่านที่มี
ผู้มาใช้บริการน้อยที่สุด คือ ประมาณ 18 คนต่อวัน ได้แก่ ที่อ่านบ้านค่านางรววย และจำนวน
ผู้มาใช้บริการทั้ง 5 แห่ง โดยเฉลี่ยวันละ 25 คน

ประเภทของผู้มาใช้บริการทั้ง 5 แห่ง เหมือนกัน คือมีทั้งนักเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน
นักเรียนมัธยมในอำเภอ (ที่อ่านบ้านไร่สีสุก) และประชาชนโดยทั่วไป

ด้านผู้มาใช้บริการ พบว่า ที่อ่านบ้านไร่สีสุกและที่อ่านบ้านหนองมุกนั้น ผู้มาใช้บริการ
ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนที่อ่านบ้านโสกโค่นและที่อ่านบ้านค่านางรววย ผู้มาใช้บริการส่วนใหญ่
เป็นเพศชาย สำหรับที่อ่านบ้านคอนกลางมีจำนวนเท่า ๆ กันระหว่างเพศชายและเพศหญิง เมื่อ
พิจารณาโดยสรุปที่อ่านทั้ง 5 แห่ง มีประชาชนชายและหญิงมาใช้บริการจำนวนพอ ๆ กัน

ค่าใช้จ่ายในที่อ่านทั้ง 5 แห่ง แต่ละแห่งมีค่าใช้จ่ายเพียง 1 รายการ ได้แก่ ค่าไฟฟ้า
สำหรับค่าใช้จ่ายส่วนนี้ประชาชนผู้ใช้บริการไม่มีส่วนร่วมรับผิดชอบ เพราะส่วนใหญ่ผู้ใหญ่บ้าน
รับผิดชอบ ซึ่งมีจำนวน 3 แห่งได้แก่ที่อ่านบ้านโสกโค่น บ้านคอนกลาง และบ้านค่านางรววย
ส่วนอีก 2 แห่งที่เหลือคือที่อ่านบ้านไร่สีสุก รับผิดชอบ และที่อ่านบ้านหนองมุก จัดหาเงิน
ค่าใช้จ่าย ส่วนนี้จากการขายหนังสือพิมพ์เก่าและเงินจากกองทุนเอนกประสงค์บางส่วนสำหรับ
ค่าไฟฟ้าในที่อ่านบ้านหนองมุก มีมิเตอร์วัดโดยเฉพาะ ซึ่งค่าไฟฟ้าเฉลี่ยประมาณเดือนละ 30-
40 บาท ส่วนอีก 4 แห่งไม่สามารถประมาณได้ว่าจ่ายเดือนละเท่าไร เพราะใช้มิเตอร์รวมกัน
กับวัด และบ้านผู้ใหญ่บ้าน

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้สอบถามและสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ประชาชนทั่วไปที่ใช้บริการที่อ่าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานที่อ่านคือคนที่ได้ทำการศึกษาทั้ง 5 แห่ง ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่มที่จะนำเสนอต่อไปนี้ แบ่งเป็น 7 หมวด ได้แก่

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณที่อ่าน
3. กรรมการที่อ่านและการดำเนินงาน
4. ประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
5. ความเข้าใจ ความสนใจ และความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน
6. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่าน และการใช้บริการของประชาชน
7. ปัญหา การปรับปรุง และพัฒนาที่อ่าน

การเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น 8 ตอน ซึ่งได้นำเสนอในตาราง 7 - 16 ดังต่อไปนี้

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้การสัมภาษณ์

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้การสัมภาษณ์ที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่ง ที่เกี่ยวข้องกับที่อ่าน อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ซึ่งได้นำเสนอโดยสรุปในตาราง 7

ตาราง 7 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้การสัมภาษณ์

รายการข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. จำนวนทั้งสิ้น	175	100
2. เพศ		
ชาย	128	73.14
หญิง	47	26.84
3. ตำแหน่ง/ฐานะที่เกี่ยวข้องกับที่อ่าน		
ผู้นำหมู่บ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน, กรรมการหมู่บ้าน)	20	11.43
กรรมการที่อ่าน	30	17.14
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	25	14.29
ประชาชนผู้ใช้บริการ	100	57.14
4. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	38	21.71
20 - 29 ปี	29	16.57
30 - 39 ปี	38	21.71
40 - 49 ปี	54	30.86
50 - 59 ปี	12	6.86
60 ปีขึ้นไป	4	2.29
5. อาชีพหลัก		
เกษตรกร	130	74.28
รับราชการ	28	16.00
รับจ้าง	12	6.86
ค้าขาย	5	2.86

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการข้อมูล	จำนวน ร้อยละ	
6. ระดับการศึกษา		
ไม่จบ ป.4	12	6.85
จบ ป.4 หรือเทียบเท่า	108	61.71
จบ ป.6 หรือเทียบเท่า	16	9.14
จบ ม.3 หรือเทียบเท่า	10	5.71
จบ ม.6 หรือเทียบเท่า	1	0.60
สูงกว่า ม.6 แต่ต่ำกว่าปริญญาตรี	14	8.00
ปริญญาตรี	11	6.28
สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.71

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้การสัมภาษณ์ที่แสดงไว้ในตาราง 7 สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 175 คน เป็นชาย 128 คน คิดเป็นร้อยละ 73.14 เป็นหญิง 47 คน คิดเป็นร้อยละ 26.86
2. ตำแหน่งหรือฐานะที่เกี่ยวข้องกับที่อ่าน เป็นผู้นำหมู่บ้านจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 11.43 เป็นกรรมการที่อ่าน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และที่เหลือ 100 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 เป็นประชาชนผู้ให้บริการที่อ่าน
3. อายุของผู้ให้การสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่คือร้อยละ 30.86 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี รองลงมาร้อยละ 21.71 มีอายุระหว่าง 30-39 ปี และต่ำกว่า 20 ปี กลุ่มอายุที่มีน้อยที่สุดคืออายุ 60 ปีขึ้นไป มีเพียง 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.29

4. อาชีพหลักของผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่อ่าน พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำสวน จำนวน 130 คน หรือร้อยละ 74.28 รองลงมารับราชการ จำนวน 28 คน หรือร้อยละ 16.0 อาชีพที่มีน้อยที่สุดคือค้าขาย มีเพียง 5 คน หรือร้อยละ 2.86

5. ระดับการศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่อ่านส่วนใหญ่จบ ป.4 หรือเทียบเท่า จำนวน 108 คนหรือร้อยละ 61.71 รองลงมาจบ ป.6 หรือเทียบเท่า จำนวน 16 คน หรือร้อยละ 9.14 จบ ม.6 หรือเทียบเท่า มีน้อยที่สุดเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.6

โอกาสการเรียนรู้ของประชาชน

ข้อมูลที่น่าสนใจในส่วนนี้ ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนผู้ใช้บริการที่อ่าน ประเด็นที่สัมภาษณ์เกี่ยวกับโอกาสการเรียนรู้นอกโรงเรียน ซึ่งได้แก่การอ่าน-เขียนหนังสือ ฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อที่จะดูว่านอกจากความรู้ที่ได้รับจากการอ่านหนังสือที่มีในที่อ่านแล้ว ประชาชนมีโอกาสดูและสนใจหาความรู้จากสื่อประเภทอื่นเพียงไร สื่อต่าง ๆ เหล่านั้นมีผลกระทบต่อการไปใช้บริการที่อ่านด้วยหรือไม่ และระดับการอ่าน-เขียน มีผลต่อการไปใช้บริการที่อ่านหรือไม่ ดังรายละเอียดที่แสดงในตาราง 8

ตาราง 8 โอกาสในการเรียนรู้นอกโรงเรียนของประชาชนกลุ่มตัวอย่างใน 5 หมู่บ้าน

รายการข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น	100	100
1. ลักษณะและโอกาสในการอ่าน-เขียน		
1.1 ระดับความสามารถในการอ่าน-เขียน		
ก	61	61.00
ปานกลาง	36	36.00
ต่ำ	3	3.00
1.2 โอกาสในการอ่าน-เขียน		
อ่าน-เขียนประจำ	52	52.00
อ่าน-เขียนบ้างแต่ไม่บ่อยนัก	45	45.00
อ่านบ้างแต่แทบไม่ได้เขียนเลย	3	3.00
1.3 โอกาสในการอ่านหนังสือพิมพ์		
ทุกวัน	51	51.00
สัปดาห์ละ 4-5 วัน	13	13.00
สัปดาห์ละ 2-3 วัน	36	36.00
1.4 โอกาสในการอ่านหนังสือประเภทอื่น		
อ่านบ่อย ๆ	32	32.00
อ่านบ้างนาน ๆ ครั้ง	46	46.00
ไม่ได้อ่านเลย	22	22.00

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
2. การฟังวิทยุ		
2.1 การมีวิทยุเป็นของตนเอง		
มี	100	100
ไม่มี	-	-
2.2 โอกาสในการฟังวิทยุและช่วงเวลาที่รับฟัง		
ฟังทุกวันเกือบตลอดเวลา	74	74.00
นาน ๆ ฟังครั้งช่วงเวลาฟังไม่แน่นอน	24	24.00
ไม่แน่นอน ทั้งโอกาสและช่วงเวลาที่รับฟัง	2	2.00
2.3 สถานที่รับฟัง		
ที่บ้าน	81	81.00
ที่บ้านและทุกแห่งที่ไปประกอบอาชีพ	19	19.00
3. การรับชมรายการโทรทัศน์		
3.1 สถานที่รับชม		
บ้านตนเอง	57	57.00
บ้านคนอื่น	43	43.00
3.2 โอกาสในการรับชม		
ทุกวัน	62	62.00
เฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์	25	25.00
นาน ๆ ครั้ง	13	13.00

ตาราง 8 (ต่อ)

รายการข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
3.3 รายการที่ชอบรับชม		
ข่าว	42	42.00
มวย	25	25.00
ทุกรายการ (ถ้ามีเวลาว่าง)	33	33.00

จากตาราง 8 การสัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายจำนวน 100 คน เกี่ยวกับโอกาสในการเรียนและการรับข่าวสารข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะและโอกาสในการอ่าน-เขียน พบว่า ส่วนใหญ่คือร้อยละ 61.0 ของประชาชนที่มาใช้บริการที่อ่านและเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ มีระดับความสามารถในการอ่าน-เขียนอยู่ในระดับดี มีเพียงส่วนน้อยที่อยู่ในระดับต่ำ คือมีเพียงร้อยละ 3.0 ส่วนโอกาสในการอ่านเขียนนั้นพบว่า ผู้ที่มีการอ่าน-เขียนเป็นประจำกับผู้ที่ไม่อ่าน-เขียนบ้างแต่ไม่บ่อยนัก มีเป็นจำนวนมาก และมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 52.0 และ 45.0 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่อ่านบ้างแต่ไม่ได้เขียนเลยมีเป็นส่วนน้อยคือร้อยละ 3.0

สำหรับโอกาสในการอ่านหนังสือพิมพ์ พบว่า ครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 51.0 ของผู้ให้สัมภาษณ์มีการอ่านทุกวัน และเกือบครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 49.0 อ่านเป็นบางวัน และให้เหตุผลว่ารับฟังข่าวและความรู้อื่น ๆ ได้จากวิทยุและโทรทัศน์แทนบ้าง สำหรับโอกาสในการอ่านหนังสือประเภทอื่น ๆ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีโอกาสอ่านมากนัก โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีโอกาสอ่านเลย มีถึงร้อยละ 22.0 ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าเพราะไม่มีเวลา และไม่มีหนังสือให้อ่านเพียงพอกับความต้องการ

2. การรับฟังรายการวิทยุ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีวิทยุเป็นของตนเอง จึงสะดวกในการรับฟัง จะเห็นได้จากจำนวนผู้ที่รับฟังทุกวัน และฟังเกือบตลอดเวลา นั้น มีเป็นจำนวนมากถึงร้อยละ 74.0 โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถฟังได้ทั้งที่บ้านและทุกแห่งที่ไปประกอบอาชีพ

3. การรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย มีโทรทัศน์เป็นของตนเองเกินครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด โดยมีถึงร้อยละ 57.0 ดังนั้นส่วนใหญ่จึงรับชมรายการโทรทัศน์ทุกวันถึงร้อยละ 62.0 และรายการที่ชอบคือรายการข่าว เริ่มตั้งแต่ข่าวทุบครั้งของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ส่วนข่าวโทรทัศน์สถานีท้องถิ่นไม่ชอบดู เพราะรับได้ไม่ชัดเจน และข่าวไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากใช้เทปข่าวของช่อง 9 อสมท. ทำให้ข่าวช้าไป 1 วัน นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์อีกส่วนหนึ่งเป็นจำนวนถึง 1 ใน 4 ของผู้ให้สัมภาษณ์ ที่ชอบดูรายการมวยไทย เพียงรายการเดียว

กล่าวโดยสรุป จากตาราง 8 พบว่า ประชาชนที่ไปอ่านหนังสือในที่อ่านนั้น ส่วนใหญ่มีระดับความสามารถในการอ่าน-เขียนดี แสดงว่าระดับความสามารถในการอ่าน-เขียน มีผลทำให้ต้องการแสวงหาความรู้นอกโรงเรียน และอาศัยการเรียนรู้จากสื่ออื่น ๆ ควบคู่กับการอ่านหนังสือในที่อ่านไปด้วย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณที่อ่าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่เป็นเป้าหมายทั้ง 5 แห่งนี้ ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่ม และได้จากการสังเกตของผู้วิจัยเอง ส่วนมากเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของที่ตั้งและความต้องการปรับปรุงที่อ่านในด้านต่าง ๆ ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตาราง 9

ตาราง 9 ข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
เป้าหมายทั้ง 5 แห่ง

รายการข้อมูล	จำนวน/ร้อยละ				รวม
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการ ท้องถิ่น	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ ของรัฐ	
1. สถานที่เหมาะสมในการตั้งที่อ่าน					
1.1 ศาลากลางบ้านและเป็นเอกเทศ	12 (60.0)	28 (93.3)	66 (66.0)	20 (80.0)	126 (72.0)
1.2 ในบริเวณวัด	4 (20.0)	-	15 (15.0)	5 (20.0)	24 (13.8)
1.3 บ้านผู้ใหญ่บ้าน	4 (20.0)	2 (6.7)	19 (19.0)	-	25 (14.2)
รวม	20 (100)	30 (100)	100 (100)	25 (100)	175 (100)
2. ความต้องการในการปรับปรุงที่อ่าน และขยายบริเวณที่อ่าน					
2.1 ปรับปรุงอาคารที่อ่านให้มั่นคง กว้างขวางขึ้น	-	-	43 (43.0)	-	43 (33.3)
2.2 ปรับปรุงบริเวณให้ร่มรื่นสวยงาม	-	-	24 (24.0)	-	24 (18.5)
2.3 ติดตั้งพัดลมในที่อ่าน	-	8 (26.7)	15 (15.0)	-	23 (17.7)
2.4 ให้มีน้ำดื่มตลอดเวลา	-	-	9 (9.0)	-	9 (7.0)
2.5 ให้มีแสงสว่างที่สามารถใช้ ในเวลากลางคืนได้มากขึ้น	-	-	5 (5.0)	-	5 (3.9)
2.6 จัดโต๊ะ-เก้าอี้เพิ่มเติม	-	7 (23.3)	4 (4.0)	-	11 (8.5)

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการข้อมูล	จำนวน/ร้อยละ				รวม
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการที่อ่าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	
2.7 ขยายบริเวณที่อ่าน	-	6 (20.0)	-	-	6 (4.6)
2.8 ซ่อมแซมตัวอาคารที่อ่าน	-	2 (6.7)	-	-	2 (1.5)
2.9 เพิ่มตู้เก็บเอกสาร	-	7 (23.3)	-	-	7 (5.3)
รวม	-	30 (100)	100 (100)	-	130 (100)

หมายเหตุ : ช่องที่ไม่มีคำตอบหมายความว่าไม่ได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนั้น ๆ

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
ดังที่แสดงไว้ในตาราง 9 สรุปได้ดังนี้

1. ความเหมาะสมเกี่ยวกับสถานที่ตั้งที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 72.0
เห็นว่าที่อ่านควรเป็นศาลากลางบ้านและเป็นเอกเทศ ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เหลือคือ
ร้อยละ 14.2 และ 13.8 เห็นว่าที่อ่านควรตั้งอยู่ในบริเวณบ้านของผู้ใหญ่บ้านและอยู่ในบริเวณ
วัดตามลำดับ

2. ความต้องการในการปรับปรุงที่อ่าน คำถามข้อนี้ได้สอบถามเพียง 2 กลุ่มที่เกี่ยวข้อง
กับการให้บริการที่อ่าน คือ กรรมการที่อ่านกับประชาชนผู้ให้บริการ สำหรับความคิดเห็นของ
กรรมการที่อ่านเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ติดตั้งพัดลมในที่อ่าน (2) จัด
โต๊ะ-เก้าอี้เพิ่ม (3) เพิ่มตู้เก็บเอกสาร (4) ขยายบริเวณที่อ่าน และ (5) ซ่อมแซมตัวอาคาร

ความคิดเห็นของประชาชนผู้ให้บริการเรียงลำดับจากความถี่จากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ปรับปรุง
อาคารที่อ่านให้มั่นคงกว้างขวางขึ้น (2) ปรับปรุงบริเวณให้ร่มรื่นสวยงาม (3) ติดตั้งพัดลมในที่อ่าน
(4) ให้น้ำดื่มตลอดเวลา และ (5) จัดโต๊ะ-เก้าอี้เพิ่มเติม

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงานที่อ่าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงานที่อ่านที่นำเสนอในตาราง 10 ต่อไปนี้ เป็นความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 4 กลุ่ม เกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงานที่อ่านของกรรมการที่อ่านในด้านต่าง ๆ

ตาราง 10 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงานที่อ่าน

ความคิดเห็น	จำนวน/ร้อยละ				รวม
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการที่อ่าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	
1. การได้มาซึ่งกรรมการที่อ่าน					
เป็นโดยสมัครใจ	5 (25.0)	6 (20.0)	14 (14.0)	11 (44.0)	36 (20.57)
ผู้นำหมู่บ้านเลือก	-	-	3 (3.0)	-	3 (1.71)
กรรมการชุดเดิมเลือก	-	-	-	1 (4.0)	1 (0.57)
ประชาชนเลือก	15 (75.0)	24 (80.0)	83 (83.0)	13 (52.0)	135 (77.14)
2. อายุที่เหมาะสมของกรรมการที่อ่าน					
กลุ่มหนุ่มสาวอายุไม่เกิน 25 ปี	6 (30.0)	3 (10.0)	-	7 (28.0)	16 (21.34)
ผู้ใหญ่ อายุ 25-45 ปี	10 (50.0)	25 (83.3)	-	12 (48.0)	47 (62.66)
ไม่จำกัดอายุ	4 (20.0)	2 (6.7)	-	6 (24.0)	12 (16.0)
3. ความจำเป็นในการอบรมความรู้เกี่ยวกับ การดำเนินงานที่อ่านแก่กรรมการที่อ่าน					
จำเป็น	20 (100)	29 (96.7)		21 (84.0)	70 (93.33)

ตาราง 10 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน/ร้อยละ				รวม
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการที่อ่าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	
ไม่จำเป็น	-	1 (3.3)	-	4 (16.0)	5 (6.67)
4. ระดับความเอาใจใส่ของกรรมการ					
มาก	11 (55.0)	-	-	-	11 (55.0)
ปานกลาง	8 (40.0)	-	-	-	8 (40.0)
น้อย	1 (5.0)	-	-	-	1 (5.0)
5. ความเหมาะสมในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ					
เหมาะสมอยู่แล้ว	7 (35.0)	6 (20.0)	-	-	13 (26.0)
ยังไม่เหมาะสมเพราะไม่มี การแบ่งหน้าที่	13 (65.0)	24 (80.0)	-	-	37 (74.0)
6. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับ การทำงานของกรรมการที่อ่าน					
6.1 ความร่วมมือกันในการทำงาน					
ดีมาก	-	-	-	5 (20.0)	5 (20.0)
ปานกลาง	-	-	-	19 (76.0)	19 (76.0)
น้อย	-	-	-	-	-
ไม่ทราบ	-	-	-	1 (4.0)	1 (4.0)

ตาราง 10 (ต่อ)

ความถี่เห็น	จำนวน/ร้อยละ			รวม
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการที่อ่าน	ประชาชนเจ้าหน้าที่ของรัฐ	
6.2 ความรับผิดชอบต่อน้ำที่				
ดีมาก	-	-	-	2 (8.0)
ปานกลาง	-	-	-	19 (76.0)
น้อย	-	-	-	1 (4.0)
ไม่ทราบ	-	-	-	3 (12.0)
6.3 การปรับปรุงอาคารที่อ่าน				
ดี	-	-	-	18 (72.0)
ไม่ดี	-	-	-	7 (28.0)
6.4 การปรับปรุงบริเวณที่อ่าน				
ดี	-	-	-	21 (84.0)
ไม่ดี	-	-	-	4 (16.0)
6.5 ความเป็นปัจจุบันของหนังสือพิมพ์				
เป็นปัจจุบัน	-	-	-	23 (92.0)
ไม่เป็นปัจจุบัน	-	-	-	2 (8.0)
6.6 การเก็บหนังสือพิมพ์ย้อนหลัง				
ดี	-	-	-	16 (64.0)
ไม่ดี	-	-	-	9 (36.0)

ตาราง 10 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน/ร้อยละ			รวม
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการที่อ่าน	ประชาชนเจ้าหน้าที่ของรัฐ	
6.7 ความเป็นระเบียบและความสะอาดของที่อ่าน				
ดี	-	-	19 (76.0)	19 (76.0)
ไม่ดี	-	-	6 (24.0)	6 (24.0)
6.8 การประชาสัมพันธ์ที่อ่าน				
ดี	-	-	13 (52.0)	13 (52.0)
ไม่ดี	-	-	12 (48.0)	12 (48.0)
6.9 การประสานงานกับทางราชการ				
ดี	-	-	17 (68.0)	17 (68.0)
ไม่ดี	-	-	8 (32.0)	8 (32.0)

หมายเหตุ ช่องที่ไม่มีคำตอบหมายความว่าไม่ได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนั้น

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงานของกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่แสดงในตาราง 10 สรุปได้ดังนี้

1. การได้มาซึ่งกรรมการที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 77.14 เห็นว่ากรรมการที่อ่านควรมาจากการเลือกของประชาชน รองลงมาร้อยละ 20.57 เห็นว่ากรรมการที่อ่านควรมาจากความสมัครใจของผู้ที่ต้องการจะเป็นกรรมการที่อ่าน

2. อายุที่เหมาะสมของกรรมการที่อ่าน กรรมการที่อ่านส่วนใหญ่คือร้อยละ 62.7 เห็นว่า กลุ่มคนที่เหมาะสมที่จะเป็นกรรมการที่อ่านควรเป็นกลุ่มอายุ 25-45 ปี กลุ่มตัวอย่าง

ร้อยละ 21.3 เห็นว่า กลุ่มอายุที่เหมาะสมควรเป็นกลุ่มหนุ่มสาวอายุไม่เกิน 25 ปี และร้อยละ 16.0 เห็นว่า ไม่จำกัดอายุ

3. ความจำเป็นในการอบรมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่านให้แก่กรรมการที่อ่าน คำถามนี้ให้สอบถามและสัมภาษณ์เพียง 3 กลุ่ม คือ ผู้นำหมู่บ้าน กรรมการที่อ่าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปรากฏว่าทั้ง 3 กลุ่มส่วนใหญ่คือร้อยละ 93.33 เห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่านแก่กรรมการที่อ่าน

4. ระดับความเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานของกรรมการที่อ่าน คำถามข้อนี้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 กลุ่ม คือ ผู้นำหมู่บ้าน ทั้งนี้ก็เพราะเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดกับการทำงานของกรรมการที่อ่านมากที่สุด ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 55.0 เห็นว่ากรรมการที่อ่านเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานคือ รองลงมาคือร้อยละ 40.0 เห็นว่ากรรมการที่อ่านเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และมีเพียงร้อยละ 5.0 ที่เห็นว่ากรรมการเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานน้อย

5. ความเหมาะสมในการแบ่งหน้าที่ของกรรมการที่อ่าน คำถามข้อนี้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเพียง 2 กลุ่ม คือ ผู้นำหมู่บ้านและกรรมการที่อ่าน ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 74.0 เห็นว่าการแบ่งหน้าที่ของกรรมการที่อ่านยังไม่เหมาะสม เพราะไม่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

6. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่านด้านต่าง ๆ ของกรรมการที่อ่าน

6.1 ความร่วมมือในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 76.0 เห็นว่ากรรมการที่อ่านมีความร่วมมือกันในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 20 เห็นว่ากรรมการที่อ่านร่วมมือกันทำงานดีมาก และร้อยละ 4.0 ตอบว่าไม่ทราบว่าการร่วมมือในการทำงานของกรรมการที่อ่านอยู่ในระดับใด

6.2 ความรับผิดชอบหน้าที่ของกรรมการที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 76.0 เห็นว่ากรรมการที่อ่านมีความรับผิดชอบหน้าที่ที่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 8.0 เห็นว่ากรรมการที่อ่านมีความรับผิดชอบหน้าที่ที่อยู่ในระดับดีมาก และร้อยละ 4.0 ตอบว่ากรรมการที่อ่านมีความรับผิดชอบหน้าที่น้อย และกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 12.0 ตอบว่าไม่ทราบ

6.3 การปรับปรุงอาคารที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 72.0 เห็นว่ากรรมการที่อ่านมีการปรับปรุงอาคารที่อ่านดี

6.4 การปรับปรุงบริเวณที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 84.0 เห็นว่ากรรมการที่อ่านมีการปรับปรุงบริเวณที่อ่านดี

6.5 ความเป็นปัจจุบันของหนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 92.0 เห็นว่าหนังสือพิมพ์ในที่อ่านเป็นปัจจุบันดี

6.6 การเก็บหนังสือพิมพ์ย้อนหลัง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 64.0 เห็นว่าการเก็บหนังสือพิมพ์ย้อนหลังอยู่ในเกณฑ์ดี

6.7 ความเป็นระเบียบและความสะอาดของที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 76.0 เห็นว่าที่อ่านสะอาดและเป็นระเบียบดี

6.8 การประชาสัมพันธ์ที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นใกล้เคียงกันระหว่างกรรมการที่อ่านมีการประชาสัมพันธ์ที่อ่านดี และไม่คิดคือร้อยละ 52.0 และ 48.0 ตามลำดับ

6.9 การประสานงานกับทางราชการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 68.0 เห็นว่ากรรมการที่อ่านมีการประสานงานกับทางราชการดี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

การศึกษาด้านประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่เค้นทั้ง 5 แห่งนั้น ได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่อ่านทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน กรรมการที่อ่าน ประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจากการสังเกตของผู้วิจัยเอง ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ความจำเป็นของที่อ่านต่อประชาชน ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่าน และข้อได้เปรียบระหว่างหมู่บ้านที่มีที่อ่านกับหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่าน ซึ่งได้แสดงไว้ในตาราง 11

ตาราง 11 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ความคิดเห็น	จำนวน/ร้อยละ				รวม
	ผู้นำ	กรรมการ	ประชาชน	เจ้าหน้าที่	
1. ความจำเป็นของที่อ่านต่อประชาชน					
จำเป็น	20 (100)	30 (100)	99 (99.0)	25 (100)	174 (99.4)
ไม่จำเป็น	-	-	1 (1.0)	-	1 (0.6)
2. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่าน					
คุ้มค่า	19 (95.0)	28 (93.4)	92 (92.0)	24 (96.0)	163 (93.2)
ไม่คุ้มค่า	1 (5.0)	1 (3.3)	3 (3.0)	1 (4.0)	6 (3.6)
ไม่ทราบ	-	1 (3.3)	5 (5.0)	-	6 (3.4)
3. ประชาชนได้รับประโยชน์อะไรจากที่อ่าน					
ทำให้ทราบข่าวสารข้อมูล	1 (5.0)	24 (80.0)	7 (7.0)	6 (24.0)	38 (21.7)
เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้	4 (20.0)	4 (13.4)	64 (64.0)	10 (40.0)	82 (46.9)
เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ	2 (10.0)	-	3 (3.0)	5 (20.0)	10 (5.7)
ป้องกันการลืมนั่งสื่อบ	12 (60.0)	1 (3.3)	-	2 (8.0)	15 (8.6)
เป็นสถานที่จัดกิจกรรมร่วมกัน	1 (5.0)	1 (3.3)	26 (26.0)	2 (8.0)	30 (17.1)

ตาราง 11 (ต่อ)

ความคิดเห็น	จำนวน/ร้อยละ			รวม
	ผู้นำ หมู่บ้าน	กรรมการ ประชาชน ที่อ่าน	เจ้าหน้าที่ ของรัฐ	
4. ข้อได้เปรียบของหมู่บ้านที่มีที่อ่าน				
โอกาสในการรับรู้ข่าวสารมีมากกว่า	-	-	8 (32.0)	8 (32.0)
ประชาชนมีความกระตือรือร้นสนใจ				
พัฒนาตนเองและหมู่บ้านมากกว่า	-	-	7 (28.0)	7 (28.0)
ประชาชนมีความรับผิดชอบดีกว่า	-	-	1 (4.0)	1 (4.0)
ประชาชนสนใจนโยบายของรัฐบาลดีกว่า	-	-	3 (12.0)	3 (12.0)
การประสานงานกับทางราชการดีกว่า	-	-	2 (8.0)	2 (8.0)
ยังสรุปแน่นอนไม่ได้	-	-	4 (16.0)	4 (16.0)

หมายเหตุ ในช่องที่ไม่มีตัวเลขหมายความว่าไม่ได้ตามกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนั้น

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่แสดงไว้ในตาราง 11 สรุปได้ดังนี้

1. ความจำเป็นของที่อ่านต่อประชาชน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม เกือบทั้งหมดคือร้อยละ 99.4 เห็นว่าที่อ่านมีความจำเป็นต่อประชาชน มีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนใช้บริการเพียง 1 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.6 เห็นว่าที่อ่านไม่มีความจำเป็นสำหรับประชาชน จากการสังเกตของผู้วิจัยเห็นว่า จากจำนวนประชาชนที่มาใช้บริการต่อวันประมาณ 20-30 คนต่อแห่ง แสดงว่าประชาชนเห็นความสำคัญและได้รับประโยชน์จากที่อ่าน

2. ความคุ้มค่าของการอ่านในด้านประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับประชาชน กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ส่วนใหญ่คือร้อยละ 93.2 เห็นว่าคุ้มค่า มีเพียงร้อยละ 3.4 ที่เห็นว่าไม่คุ้มค่า และมีกรรมการที่อ่านและประชาชนกลุ่มเป้าหมายจำนวนน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตอบไม่ได้ว่าการอ่านให้ผลประโยชน์แก่ประชาชนคุ้มค่าหรือไม่

3. ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการอ่าน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังต่อไปนี้ (1) เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ (2) ทำให้ทราบข่าวสารข้อมูล (3) เป็นสถานที่จัดกิจกรรมร่วมกัน (4) ป้องกันการลืมหืมหนังสือ และ (5) เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

4. ข้อได้เปรียบของหมู่บ้านที่มีที่อ่าน คำถามข้อนี้ถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงกลุ่มเดียว ปรากฏว่า ร้อยละ 84.0 ของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าหมู่บ้านที่มีที่อ่านได้เปรียบหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่าน โดยให้เหตุผลต่าง ๆ เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) โอกาสในการรับรู้ข่าวสารมีมากกว่า (2) ประชาชนมีความกระตือรือร้นสนใจพัฒนาตนเองและหมู่บ้านมากกว่า (3) ประชาชนให้ความสนใจนโยบายของรัฐมากกว่า (4) การประสานงานกับทางราชการดีกว่า และ (5) ประชาชนมีความรับผิดชอบดีกว่า สำหรับกลุ่มตัวอย่างอีกส่วนหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 16.0 เห็นว่ายังสรุปแน่นอนไม่ได้ว่าหมู่บ้านที่มีที่อ่านได้เปรียบหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่านหรือไม่

ความเข้าใจ ความสนใจ และความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน

ข้อมูลที่น่าสนใจในส่วนนี้ ได้จากการสัมภาษณ์และสอบถามประชาชนผู้ใช้บริการที่อ่าน ประเด็นที่ศึกษาคือ ความเข้าใจ ความสนใจและความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน ซึ่งได้ เสนอในตาราง 12 ดังต่อไปนี้

ตาราง 12 ความเข้าใจ ความสนใจและความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน

ความเข้าใจ ความสนใจ และความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน	จำนวน	ร้อยละ
1. ความเข้าใจและความสนใจเกี่ยวกับที่อ่าน		
1.1 การรู้ว่าใครเป็นกรรมการที่อ่าน		
รู้	73	73.0
ไม่รู้	27	27.0
1.2 การรู้ว่าใครเป็นผู้ดูแลที่อ่าน		
รู้	79	79.0
ไม่รู้	21	21.0
1.3 การรู้ว่าที่อ่านในหมู่บ้านของตนเป็นที่อ่านดีแค่ไหน		
รู้	73	73.0
ไม่รู้	27	27.0
1.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่ที่อ่านเป็นที่อ่านดีแค่ไหน		
เห็นด้วย	84	84.0
ไม่เห็นด้วย	16	16.0
1.5 การเคยเห็นที่อ่านของหมู่บ้านอื่น		
เคย	51	51.0
ไม่เคย	49	49.0

ตาราง 12 (ต่อ)

ความเข้าใจ ความสนใจ และความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน	จำนวน	ร้อยละ
1.6 การเคยพบเห็นเจ้าหน้าที่ของรूमมาเยี่ยมที่อ่าน		
เคย	78	78.0
ไม่เคย	22	22.0
1.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของกรรมการที่อ่าน		
ดี	37	37.0
ปานกลาง	43	43.0
ยังไม่ดี	20	20.0
2. ความต้องการของประชาชนในด้านการบริการเพิ่มเติม		
2.1 ให้บริการที่อยู่แล้วไม่ต้องการบริการเพิ่มอีก	47	47.0
2.2 ให้หนังสือพิมพ์อยู่ประจำที่อ่านและเป็นปัจจุบัน	15	15.0
2.3 จัดหนังสือให้เป็นหมวดหมู่หยิบง่าย	11	11.0
2.4 เปิดห้องหนังสือไว้ตลอดวัน	10	10.0
2.5 เพิ่มปริมาณหนังสือให้มากขึ้น	6	6.0
2.6 มีการหมุนเวียนหนังสือกับที่อ่านอื่น ๆ บ้าง	6	6.0
2.7 ให้มีผู้ดูแลประจำที่อ่าน	5	5.0

จากตาราง 12 ความเข้าใจ ความสนใจและความต้องการของประชาชนต่อที่อ่านพบว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความเข้าใจ และให้ความสนใจที่อ่าน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 73.0 รู้ว่าใครเป็นกรรมการที่อ่านที่เหลือร้อยละ 27.0 ตอบว่าไม่รู้ สำหรับการรู้จักว่าใครเป็นผู้ดูแลที่อ่าน ร้อยละ 79.0

ตอบว่ารู้ ที่เหลือร้อยละ 21.0 ตอบว่าไม่รู้ ร้อยละ 73.0 รู้ว่าที่อ่านของหมู่บ้านเป็นที่อ่าน
 คีเณ ที่เหลือร้อยละ 27.0 ตอบว่าไม่รู้ ร้อยละ 84.0 เห็นด้วยที่ที่อ่านของหมู่บ้านเป็นที่อ่าน
 คีเณ อีกร้อยละ 16.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วย ร้อยละ 51.0 เคยเห็นที่อ่านของหมู่บ้านอื่น และ
 อีกร้อยละ 49.0 ไม่เคยเห็น การพบเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปเยี่ยมที่อ่าน ร้อยละ 78.0 ตอบว่า
 เคยเห็น และร้อยละ 22.0 ตอบว่าไม่เคยเห็น สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของ
 กรรมการที่อ่าน ส่วนใหญ่คือร้อยละ 43.0 เห็นว่า การทำงานของกรรมการที่อ่านอยู่ในระดับ
 ปานกลาง รองลงมาร้อยละ 37.0 เห็นว่า การทำงานของกรรมการที่อ่านอยู่ในระดับดี และ
 ที่เหลือร้อยละ 20.0 เห็นว่า การทำงานของกรรมการที่อ่านยังไม่ดี

2. ความต้องการของประชาชนในด้านการบริการเพิ่มเติม เรียงลำดับตามความถี่
 จากมากไปน้อย ดังนี้ (1) ให้หนังสือพิมพ์อยู่ประจำที่อ่านและเป็นปัจจุบัน (2) จัดหนังสือให้
 เป็นหมวดหมู่หยิบง่าย (3) เปิดห้องหนังสือไว้ตลอดวัน (4) เพิ่มปริมาณหนังสือให้มากขึ้นและ
 มีการหมุนเวียนหนังสือกับที่อ่านอื่น ๆ บ้าง และ (5) ให้มีผู้ดูแลประจำที่อ่าน ที่เหลือคิดเป็น
 ร้อยละ 47.0 ตอบว่า ที่อ่านให้บริการคืออยู่แล้วไม่ต้องการบริการเพิ่มอีก

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านและการใช้บริการของประชาชน

ในการจัดดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้ประสบผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับกัน ใ้กันนั้น องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การให้ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ข้อมูลที่นำเสนอต่อไปนี้ เป็นลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่อ่าน และลักษณะการให้บริการของประชาชน ซึ่งข้อมูลส่วนนี้ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านของผู้นำหมู่บ้าน กรรมการที่อ่าน ประชาชน ผู้ใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้เสนอในตาราง 13 ดังต่อไปนี้

ตาราง 13 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านและชักชวนประชาชนมาใช้บริการ

รายการข้อมูล	จำนวน/ร้อยละ			
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการที่อ่าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ของรัฐ
1. การมีส่วนร่วมในการก่อสร้างที่อ่าน				
มี	20 (100)	30 (100)	72 (72.0)	5 (20.0)
ไม่มี	-	-	28 (28.0)	20 (80.0)
2. การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาที่อ่าน				
มี	20 (100)	24 (80.0)	75 (75.0)	-
ไม่มี	-	6 (20.0)	25 (25.0)	25 (100)
3. การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงซ่อมแซมที่อ่าน				
มี	20 (100)	30 (100)	82 (82.0)	1 (4.0)
ไม่มี	-	-	18 (18.0)	24 (96.0)

ตาราง 13 (ต่อ)

รายการข้อมูล	จำนวน/ร้อยละ			
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการ ที่อ่าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ของรัฐ
4. การมีส่วนร่วมรับ-ส่งหนังสือพิมพ์				
มี	2 (10.0)	18 (60.0)	7 (7.0)	-
ไม่มี	18 (90.0)	12 (40.0)	93 (93.0)	25 (100)
5. การมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเพิ่มเติม				
มี	20 (100)	18 (60.0)	20 (20.0)	10 (40.0)
ไม่มี	-	12 (40.0)	80 (80.0)	15 (60.0)
6. การมีส่วนร่วมติดตามหนังสือที่สูญหาย				
มี	-	30 (100)	27 (27.0)	-
ไม่มี	20 (100)	-	73 (73.0)	25 (100)
7. การมีส่วนร่วมในการชักชวนประชาชนมาใช้ บริการในที่อ่าน				
มี	15 (75.0)	29 (96.7)	-	21 (84.0)
ไม่มี	5 (25.0)	1 (3.3)	-	4 (16.0)

จากตาราง 13 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านและการชักชวนประชาชนมาใช้
บริการ สรุปได้ดังนี้

1. ผู้นำหมู่บ้านทั้ง 20 คน หรือร้อยละ 100 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อไปนี้

(1) ก่อสร้างที่อ่าน (2) ดูแลรักษา (3) ปรับปรุงซ่อมแซมที่อ่าน (4) จัดหาหนังสือเพิ่มเติม

สำหรับกิจกรรมอื่น คือ การรับ-ส่งหนังสือพิมพ์ และชักชวนประชาชนมาใช้บริการที่อ่านมีส่วนร่วม บางโอกาส

2. กรรมการที่อ่านทั้ง 30 คน หรือร้อยละ 100 มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อไปนี้

(1) ก่อสร้างที่อ่าน (2) ปรับปรุงซ่อมแซมที่อ่าน และ (3) ติดตามหนังสือที่สูญหาย ส่วนกิจกรรมอื่น คือ การดูแลรักษาที่อ่าน การรับ-ส่งหนังสือพิมพ์ การติดตามหนังสือที่สูญหายและชักชวนประชาชนมาใช้บริการที่อ่าน มีส่วนร่วมบ้างในบางโอกาส

3. ประชาชนผู้ใช้บริการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินงานที่อ่าน เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ (1) ร้อยละ 82.0 มีส่วนในการปรับปรุงที่อ่าน (2) ร้อยละ 75.0 มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาที่อ่าน (3) ร้อยละ 72.0 มีส่วนร่วมในการก่อสร้างที่อ่าน (4) ร้อยละ 27.0 มีส่วนร่วมในการติดตามหนังสือที่สูญหาย (5) ร้อยละ 20.0 มีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเพิ่มเติม (6) ร้อยละ 7.0 มีส่วนร่วมในการรับ-ส่งหนังสือพิมพ์

4. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ใ้สอบถามและสัมภาษณ์ด้วยคำถามเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมเพียง 4 กิจกรรม (1) ร้อยละ 84.0 มีส่วนร่วมในการชักชวนประชาชนมาใช้บริการ (2) ร้อยละ 40.0 ตอบว่ามีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเพิ่มเติม (3) ร้อยละ 4.0 มีส่วนร่วมในการปรับปรุงซ่อมแซมที่อ่าน และ (4) ร้อยละ 20.0 มีส่วนร่วมในการก่อสร้างที่อ่าน

2. การได้รับชักชวนให้มาใช้บริการที่อ่านและลักษณะการใช้บริการของประชาชน
ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการสัมภาษณ์ประชาชนผู้ให้บริการซึ่งนำเสนอในตาราง 14 ดังต่อไปนี้

ตาราง 14 การได้รับชักชวนมาใช้บริการที่อ่าน และลักษณะการใช้บริการที่อ่านของประชาชน

การได้รับชักชวนมาใช้บริการที่อ่าน และลักษณะการใช้บริการของประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
1. ความถี่ในการได้รับชักชวน		
บ่อย ๆ	37	37.0
นาน ๆ ครั้ง	12	12.0
ไม่เคยได้รับการชักชวน	51	51.0
2. ผู้ที่ให้การชักชวน		
ผู้นำหมู่บ้าน	21	21.0
กรรมการที่อ่าน	15	15.0
กรรมการที่อ่านและพระภิกษุ	13	13.0
มาใช้บริการเองโดยไม่เคยได้รับการชักชวน	51	51.0
3. ความถี่ในการไปใช้บริการ		
ทุกวัน	49	49.0
เกือบทุกวัน	14	14.0
สัปดาห์ละ 2-3 วัน	32	32.0
ไม่แน่นอน	5	5.0
4. ช่วงเวลาที่ไปใช้บริการ		
เช้า	14	14.0
บ่าย	13	13.0
เย็น-กลางคืน	13	13.0

ตาราง 14 (ต่อ)

การได้รับชักชวนมาใช้บริการที่อ่าน และลักษณะการใช้บริการของประชาชน	จำนวน	ร้อยละ
กลางคืน	43	43.0
ไม่แน่นอน	17	17.0
5. กิจกรรมที่ทำเมื่อไปที่อ่าน		
อ่านหนังสือ	64	64.0
ร่วมประชุม	11	11.0
อ่านหนังสือ ร่วมประชุม พบปะเพื่อนบ้าน	25	25.0
6. ประเภทของหนังสือที่ชอบอ่าน		
หนังสือพิมพ์รายวัน	47	47.0
หนังสือพิมพ์รายวัน นวนิยาย การ์ตูน	11	11.0
หนังสือพิมพ์รายวัน และหนังสือแนวอาชีพต่าง ๆ	25	25.0
หนังสือทุกประเภท	17	17.0

การได้รับชักชวนมาใช้บริการที่อ่านและลักษณะการใช้บริการที่อ่านของประชาชนที่เสนอไว้ในตาราง 14 สรุปได้ดังนี้

1. ความถี่ในการได้รับชักชวน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 37.0 ได้รับการชักชวนบ่อย ๆ ร้อยละ 12.0 ได้รับการชักชวนนาน ๆ ครั้ง ที่เหลือร้อยละ 51.0 มาใช้บริการเองโดยไม่ได้รับการชักชวน

2. ผู้ที่ชักชวนให้มาใช้บริการ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 21.0 ตอบว่าได้รับการชักชวนจากผู้นำหมู่บ้าน ร้อยละ 15.0 จากกรรมการที่อ่าน ร้อยละ 13.0 จากกรรมการที่อ่านและพระภิกษุ และร้อยละ 51.0 มาใช้บริการโดยไม่ได้รับชักชวน

3. ความถี่ในการไปใช้บริการที่อ่าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.0 ไปใช้บริการทุกวัน ร้อยละ 32.0 ไปใช้บริการสัปดาห์ละ 2-3 วัน ร้อยละ 14.0 ไปใช้บริการเกือบทุกวัน ที่เหลือร้อยละ 5.0 บอกเวลาไปใช้บริการที่แน่นอนไม่ได้

4. ช่วงเวลาที่ไปใช้บริการ เรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อยดังต่อไปนี้

(1) กลางคืน (2) เวลาเช้า (3) เวลาบ่าย (4) เวลาเย็นถึงกลางคืน

5. กิจกรรมที่ทำเมื่อไปที่อ่าน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 64.0 ตอบว่าไปอ่านหนังสือเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 25.0 ไปเพื่ออ่านหนังสือ ร่วมประชุม และพบปะกับเพื่อนบ้าน ที่เหลือร้อยละ 11.0 ตอบว่าไปเพื่อร่วมประชุมเพียงอย่างเดียว

6. ประเภทของหนังสือที่ประชาชนกลุ่มตัวอย่างชอบอ่านเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) หนังสือพิมพ์รายวัน (2) หนังสือแนะนำอาชีพต่าง ๆ (3) หนังสือทุกประเภท และ (4) นวนิยายและการ์ตูน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางพัฒนาปรับปรุงที่อ่าน

ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน กรรมการที่อ่าน ประชาชนผู้ใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจากการสังเกตของผู้วิจัยเอง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

1. ปัญหาในการดำเนินงานที่อ่าน เป็นการศึกษาปัญหาในการดำเนินงานที่อ่านด้านต่าง ๆ ซึ่งได้เสนอในตาราง 15 ดังต่อไปนี้

ตาราง 15 ปัญหาในการดำเนินงานที่อ่านด้านต่าง ๆ

ปัญหาในการดำเนินงานที่อ่าน	จำนวน/ร้อยละ				รวม
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการที่อ่าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ของรัฐ	
1. ปัญหาที่ผู้นำหมู่บ้านและกรรมการที่อ่านพบ					
ขาดอุปกรณ์และงบประมาณดำเนินงาน	17 (85.0)	2 (6.7)	-	-	19 (38.0)
การแบ่งหน้าที่ของกรรมการไม่ชัดเจน	1 (5.0)	18 (13.3)	-	-	19 (10.0)
ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย	1 (5.0)	6 (20.0)	-	-	7 (14.0)
ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน	1 (5.0)	4 (13.3)	-	-	5 (10.0)
2. ปัญหาที่เกิดจากประชาชน					
อ่านหนังสือแล้วไม่เก็บให้เป็นระเบียบ	-	18 (60.0)	-	-	18 (60.0)
ยืมหนังสือโดยไม่ลงชื่อในทะเบียนยืม	-	4 (13.3)	-	-	4 (13.3)
ไม่ช่วยดูแลรักษาที่อ่าน	-	4 (13.3)	-	-	4 (13.3)
ไม่มีปัญหาที่เกิดจากประชาชน	-	4 (13.3)	-	-	4 (13.3)

ตาราง 15 (ต่อ)

ปัญหาในการดำเนินงานที่อ่าน	จำนวน/ร้อยละ			รวม
	ผู้นำหมู่บ้าน	กรรมการที่อ่าน	ประชาชนเจ้าหน้าที่ของรัฐ	
3. ปัญหาต่าง ๆ ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพบ				
กรรมการที่อ่านไม่รับผิดชอบ	-	-	7 (28.0)	7 (28.0)
ขาดงบประมาณ	-	-	4 (16.0)	4 (16.0)
ผู้นำหมู่บ้านไม่เอาใจใส่	-	-	3 (12.0)	3 (12.0)
ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย	-	-	4 (16.0)	4 (16.0)
อื่น ๆ เช่น ประชาชนไม่เข้าใจนโยบายการจัดที่อ่านฯ กรรมการที่อ่านไม่มีประสิทธิภาพ	-	-	7 (28.0)	7 (28.0)
4. สาเหตุที่ทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย				
ภาระกิจในการประกอบอาชีพ	9 (45.0)	-	12 (48.0)	21 (46.7)
ประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง	2 (10.0)	-	6 (24.0)	8 (17.8)
ประชาชนขาดความรู้สึกรักในความเป็นเจ้าของ	2 (10.0)	-	5 (20.0)	7 (15.6)
ประชาชนเข้าใจว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน	7 (35.0)	-	-	7 (15.6)
ผู้นำหมู่บ้านไม่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี	-	-	2 (10.0)	2 (4.3)

ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานที่อ่านที่แสดงไว้ในตาราง 15 สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาทั่วไป คำถามนี้ถามกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ผู้นำหมู่บ้านและกรรมการที่อ่าน ปัญหาที่ผู้นำหมู่บ้านพบเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) ขาดอุปกรณ์และงบประมาณดำเนินงาน (2) ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่านไม่ชัดเจน และประชาชนให้ความร่วมมือน้อย สำหรับปัญหาที่กรรมการที่อ่านพบเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่านไม่ชัดเจน (2) ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย (3) ขาดประสบการณ์ในการทำงาน และ (4) ขาดอุปกรณ์และงบประมาณดำเนินการ

2. ปัญหาที่เกิดจากประชาชนตามความคิดเห็นของกรรมการที่อ่านเพียงกลุ่มเดียว เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) อ่านหนังสือแล้วไม่เก็บให้เป็นระเบียบ (2) ยืมหนังสือออกไปโดยไม่ลงชื่อในทะเบียนยืม และ (3) ไม่ช่วยดูแลรักษาที่อ่าน

3. ปัญหาในการดำเนินงานที่อ่านตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงกลุ่มเดียว เรียงลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) กรรมการที่อ่านไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ (2) ขาดงบประมาณดำเนินการ (3) ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย และ (4) ผู้นำหมู่บ้านไม่เอาใจใส่ในการดำเนินงาน

4. ปัญหาที่ทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย คำถามข้อนี้สอบถามผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียง 2 กลุ่ม ความคิดเห็นของผู้นำหมู่บ้านเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) ภาระกิจในการประกอบอาชีพ (2) ประชาชนเข้าใจว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน (3) การประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง และ (4) ประชาชนขาดความรู้สึกรักในความเป็นเจ้าของที่อ่าน และสำหรับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) ภาระกิจในการประกอบอาชีพ (2) การประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง (3) ประชาชนขาดความรู้สึกรักในการเป็นเจ้าของที่อ่าน และ (4) ผู้นำหมู่บ้านไม่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงที่อ่านในด้านต่าง ๆ ข้อมูลในส่วนนี้ได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 4 กลุ่ม ซึ่งได้แสดงไว้ในตาราง 16 ดังต่อไปนี้

ตาราง 16 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงที่อ่าน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา และปรับปรุงที่อ่าน	จำนวน/ร้อยละ				รวม
	ผู้นำ หมู่บ้าน	กรรมการ ที่อ่าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ ของรัฐ	
1. สิ่งที่ต้องการปรับปรุงและพัฒนา					
การปฏิบัติงานของกรรมการที่อ่าน	-	-	-	10 (40.0)	10 (40.0)
ความเป็นปัจจุบันของหนังสือพิมพ์	-	-	-	8 (32.0)	8 (32.0)
บริเวณและอาคารสถานที่	-	-	-	4 (16.0)	4 (16.0)
อาคารสถานที่	-	-	-	3 (12.0)	3 (12.0)
2. ช่วงเวลาที่ต้องการมีการปรับปรุง					
เดือนละ 1 ครั้ง	-	-	-	17 (68.0)	17 (9.7)
3-6 เดือนต่อ 1 ครั้ง	16 (80.0)	24 (80.0)	55 (55.0)	4 (16.0)	99 (56.7)
ปรับปรุงเมื่อที่อ่านชำรุด	4 (20.0)	6 (20.0)	45 (45.0)	4 (16.0)	59 (33.6)
3. ความคิดเห็นในการพัฒนาที่อ่านให้เป็น					
ห้องสมุดประจำหมู่บ้าน					
3.1 เห็นด้วย เพราะ					
หนังสือเกี่ยวกับความรู้และ					
วิทยาการต่าง ๆ จะมีมากขึ้น	12 (60.0)	29 (96.7)	72 (72.0)	13 (52.0)	126 (72.0)
ประชาชนพร้อมที่จะให้ความ					
ร่วมมือ	3 (15.0)	-	15 (15.0)	5 (20.0)	23 (13.1)

ตาราง 16 (ต่อ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา และปรับปรุงที่อ่าน	จำนวน/ร้อยละ				รวม
	ผู้นำ หมู่บ้าน	กรรมการ ที่อ่าน	ประชาชน	เจ้าหน้าที่ ของรัฐ	
สภาพที่อ่านจะมั่นคงถาวรขึ้น	2 (10.0)	-	8 (8.0)	1 (4.0)	11 (6.3)
3.2 ไม่เห็นด้วย เพราะ					
เป็นเรื่องยากเกินกว่าที่ประชาชน					
จะดำเนินการเองได้	-	1 (3.3)	2 (2.0)	2 (8.0)	5 (2.9)
อาจจะมีปัญหามากกว่าเดิม	1 (5.0)	-	3 (3.0)	2 (8.0)	6 (3.4)
ที่อ่านในปัจจุบันยังไม่ดีพอ	2 (10.0)	-	-	2 (8.0)	4 (2.3)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาปรับปรุงที่อ่านในด้านต่าง ๆ ที่แสดงไว้ในตาราง 16 สรุปได้ดังนี้

1. สิ่งที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา คำถามนี้ถามเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงกลุ่มเดียว เรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) การปฏิบัติงานของกรรมการที่อ่าน (2) ความเป็นปัจจุบันของหนังสือพิมพ์ (3) บริเวณและอาคารสถานที่ และ (4) อาคารสถานที่
2. ช่วงเวลาที่ต้องมีการปรับปรุง คำถามนี้ถามกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม พบว่าส่วนใหญ่คือร้อยละ 56.7 ตอบว่าควรปรับปรุง 3-6 เดือนต่อหนึ่งครั้ง รองลงมาร้อยละ 33.6 ตอบว่าควรปรับปรุงเมื่อที่อ่านเกิดการชำรุด และที่เหลือร้อยละ 9.7 ตอบว่าควรปรับปรุงเดือนละครั้ง
3. ความคิดเห็นในการพัฒนาที่อ่านให้เป็นห้องสมุดประจำหมู่บ้าน คำถามนี้ถามกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ส่วนใหญ่คือร้อยละ 91.4 ตอบว่าเห็นด้วยโดยให้เหตุผลเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ (1) หนังสือเกี่ยวกับความรู้และวิชาการต่าง ๆ จะมีมากขึ้นและกว้างขวางขึ้น (2) ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ และ (3) สภาพของที่อ่านจะมั่นคงถาวรขึ้น

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเฉพาะที่ได้รับคัดเลือกกว่าเป็นที่อ่านดีเด่น ในการจัดประกวดประจำปี โดยทำการวิเคราะห์สภาพหมู่บ้านที่ที่อ่านตั้งอยู่ ลักษณะและสภาพของ ที่อ่าน ลักษณะและการดำเนินงานของกรรมการที่อ่าน การใช้บริการและความร่วมมือของประชาชน ตลอดจนความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการดำเนินงานและการพัฒนาที่อ่าน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะที่อ่านประจำหมู่บ้านดีเด่น 5 แห่งของจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งถือตามผลการประกวดที่อ่านประจำปี พ.ศ. 2529 กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ผู้นำ หมู่บ้าน 20 คน กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน 30 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวน 25 คน และประชาชนผู้ใช้บริการที่อ่าน 100 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 175 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ 3 วิธีดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร รายงาน สถิติต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์สภาพทั่ว ๆ ไปของหมู่บ้านและของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
2. ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อสอบถามความคิดเห็นทั่วไป การมีส่วนร่วมดำเนินงานที่อ่าน ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงที่อ่านให้ดียิ่งขึ้น
3. สังเกตและจดบันทึกเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้พบเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูล จัดทำโดยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลเข้าด้วยกัน ข้อมูลที่เป็นปริมาณ หรือจำนวนต่าง ๆ ได้ทำการวิเคราะห์ในรูปของความถี่ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ส่วนข้อมูล

ในเชิงคุณภาพ เช่น ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ได้นำมารวบรวมแล้วจำแนกออกตามหมวดหมู่ของเนื้อหา ในบางประเด็นได้เสนอค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยประกอบด้วย

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพหมู่บ้านและสภาพที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่นำมาศึกษา ประกอบด้วย (1) สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน (2) สภาพทั่วไปของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน (3) กรรมการและผู้อ่าน (4) การดำเนินงาน และ (5) การใช้บริการและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของประชาชน ตอนที่ 2 เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย (1) ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณ (3) กรรมการที่อ่านและการดำเนินงาน (4) ประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน (5) ความเข้าใจความสนใจและความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน (6) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านและการใช้บริการของประชาชน และ (7) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาปรับปรุงที่อ่าน

สรุปผลการศึกษากันคว้า

1. สภาพของหมู่บ้านเป้าหมาย

หมู่บ้านทั้ง 5 แห่ง มีอายุการก่อตั้งมานานกว่า 40 ปี มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 694 ครัวเรือน มีประชากร 4,805 คน เป็นชายร้อยละ 49.15 และหญิงร้อยละ 50.85 เฉลี่ยจำนวนสมาชิกต่อครัวเรือนเท่ากับ 6.9 คน ในหมู่บ้านทั้ง 5 แห่งนี้ เป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง 1 แห่ง เป็นหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างระดับจังหวัด 1 แห่ง ที่เหลืออีก 3 แห่ง เป็นหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างระดับอำเภอ การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอและจังหวัดสะดวก ทั้ง 5 หมู่บ้าน พื้นที่โดยทั่วไป 2 แห่งเป็นที่ราบสูงขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง 2 แห่งเป็นที่ราบสูงแต่พื้นดินอุดมสมบูรณ์ ที่เหลืออีก 1 แห่งเป็นที่ราบลุ่มติดกับลำห้วย แต่ไม่มีปัญหาด้านน้ำท่วม อาชีพหลักของประชาชนใน 5 หมู่บ้าน ส่วนใหญ่ทำนา ส่วนอาชีพรองทำไร่ปลูก มันสำปะหลัง ทำสวน ปลูกพืชผักสวนครัว และเลี้ยงเป็ด ไก่ และหมูไว้ขาย สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านทั้ง 5 แห่งอยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก

สถานที่ให้การศึกษาของหมู่บ้านทั้ง 5 แห่ง คือ โรงเรียนประถมศึกษา และวัด นอกจากนี้ในทำนองของ 4 หมู่บ้านมีหอกระจายข่าว ซึ่งนับเป็นเครื่องมือที่ให้ความรู้ และข่าวสารแก่ประชาชนในหมู่บ้านที่สำคัญอีกชนิดหนึ่ง สำหรับกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า 2 หมู่บ้านไม่เคยมีการจัดอบรมหรือให้ความรู้ในรูปของการศึกษานอกโรงเรียนแก่ประชาชนเลยใน 5 ปี ส่วนอีก 3 หมู่บ้านได้เคยมีการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพพระยาสันทั้งในรูปชั้นเรียนและกลุ่มสนใจ ได้แก่ ตักเย็บเสื้อผ้าสตรี อาหาร - ขนม คัดผม - เสริมสวย และตัดผมชาย นอกจากนี้ 1 หมู่บ้านใน 3 หมู่บ้านดังกล่าวมีกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญประเภทชั้นเรียนและการศึกษาทางไกล ซึ่งมีนักศึกษาตั้งแต่ระดับที่ 3 ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ ในหมู่บ้านพบว่า ใน 3 หมู่บ้านไม่มีการก่อตั้งกลุ่มใด ๆ จากการสังเกตของผู้วิจัยและจากการสอบถามประชาชนในหมู่บ้าน พอสรุปได้ว่าสาเหตุที่ไม่มี การก่อตั้งกลุ่มเพราะ (1) เป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก (2) หมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้ตัวเมืองการดำเนินงานชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านใกล้เคียงกับประชาชนในเขตเมือง และ (3) ผู้นำหมู่บ้านไม่สามารถสร้างความเชื่อถือให้กับประชาชนได้ อีก 2 หมู่บ้านที่เหลือ มีการก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ หลายกลุ่ม และการดำเนินงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี และมีส่วนช่วยทำให้การดำเนินงานที่อ่านประสบผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับได้ สำหรับความร่วมมือของประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายให้กับทางราชการอยู่ในระดับดี

2. สภาพทั่วไปของทำนองเป้าหมาย

มีทำนองเพียง 1 แห่งที่ตั้งอยู่เป็นเอกเทศ นอกจากนั้นใช้ร่วมกับศาลาประชาคม 1 แห่ง อยู่ในบริเวณวัด 1 แห่ง อยู่ในบริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้าน 1 แห่ง และอยู่ในบริเวณบ้านกรรมการที่อ่านซึ่งเป็นผู้ดูแลอีก 1 แห่ง ทำนอง 4 แห่งมีขนาดเข้าเกณฑ์มาตรฐานขั้นสูงของทำนองในจังหวัดอุบลราชธานี คือมีขนาดไม่ต่ำกว่า 4x6 เมตร ที่เหลืออีก 1 แห่ง มีขนาดต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเพียงเล็กน้อย คือมีขนาด 4x5 เมตร อาคารที่อ่านมีสภาพมั่นคงและถาวร มีป้ายชื่อทำนอง ป้ายประกาศ สมุดเยี่ยม และสัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ส่วนผู้รับฟังความคิดเห็นนั้นในทำนองเพียง 2 แห่ง

มีที่อ่าน 1 แห่งไม่มีตู้เก็บเอกสารแต่มีห้องเก็บหนังสือที่มิดชิด และเปิดเปิดเป็นเวลา ที่อ่านแห่งนี้จึงมีผู้ใช้บริการในเวลากลางคืนมากกว่าที่อ่านแห่งอื่น ส่วนอีก 4 แห่ง มีตู้เก็บเอกสาร อย่างน้อย 1 ตู้ สามารถเก็บหนังสือได้อย่างปลอดภัย สำหรับโต๊ะ-เก้าอี้ที่นั่งอ่าน ส่วนใหญ่ เป็นม้ายาว สามารถนั่งได้ 40-50 คน และมีสภาพมั่นคง แข็งแรงดี ส่วนที่วางหนังสือพิมพ์นั้น วางได้ตั้งแต่ 7 ฉบับขึ้นไป

3. เกี่ยวกับกรรมการที่อ่าน

กรรมการที่อ่านส่วนใหญ่ร้อยละ 60 มาจากการเลือกของประชาชนในหมู่บ้านและ เป็นกรรมการมาแล้วน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 83.33 เพิ่งเคยเป็นกรรมการครั้งแรก สำหรับการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบนั้นกรรมการที่อ่าน 4 แห่งมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบแต่ไม่ชัดเจน อีก 1 แห่ง ไม่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และทุกแห่งมีการประชุมกรรมการทุกเดือน โดยประชุมพร้อมกับการ ประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน ส่วนผู้ดูแลประจำที่อ่านไม่มีการแต่งตั้ง ผู้ดูแลประจำได้แก่ พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการที่อ่านที่อยู่ใกล้เคียงกับที่อ่าน

4. การดำเนินงาน

ที่อ่านทั้ง 5 แห่งได้รับหนังสือพิมพ์วันละ 2 ฉบับ สำหรับหนังสือเล่มและวารสารนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือและวารสารเก่า ๆ ที่ได้รับจากโครงการบริจาคหนังสือสู่ชนบท ทั้ง 5 แห่ง มีหนังสือพิมพ์ย้อนหลัง 1 สัปดาห์ครบ สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่รับ-ส่งหนังสือพิมพ์ 2 แห่งเป็นกรรมการ ที่อ่าน ที่เหลืออีก 3 แห่งผู้นำส่งคือนักเรียน พนักงานขับรถโดยสาร และเจ้าหน้าที่ยามรักษาการณ์ ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี

หน่วยงานที่สนับสนุนวัสดุการอ่าน ได้แก่ ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี โรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน และสำนักงานเกษตรตำบล การหมุนเวียนหนังสือกับที่อ่านอื่น ๆ ไม่มี การจัดกิจกรรมในที่อ่านทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ การประชุมกลุ่มต่าง ๆ ประชุมชาวบ้าน พบปะ พูดคุยกัน ให้บริการด้านสาธารณสุข เกษตร และการศึกษานอกโรงเรียน

5. การใช้บริการและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนมาใช้บริการที่อ่านอย่างน้อย 18 คนต่อวัน มากที่สุด 35 คน โดยเฉลี่ยวันละ 25 คน ส่วนใหญ่ผู้มาใช้บริการเป็นนักเรียนและประชาชนทั่วไป และมีจำนวนพอ ๆ กันระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย สำหรับค่าใช้จ่ายในที่อ่านมีเพียง 1 รายการคือ ค่ากระแสไฟฟ้า ผู้รับผิดชอบค่ากระแสไฟฟ้าคือ วัด 1 แห่ง ผู้ใหญ่บ้าน 3 แห่ง ที่เหลืออีก 1 แห่งได้จากการขายหนังสือพิมพ์เก่าและจากกองทุนพัฒนาเอกชนประสงค์ของหมู่บ้าน

6. ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่อ่านเป้าหมายทั้ง 5 แห่ง ได้แก่ ผู้นำหมู่บ้าน 20 คน กรรมการที่อ่าน 30 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ 25 คน และประชาชนผู้ใช้บริการ 100 คน รวมทั้งสิ้น 175 คน เป็นชาย 128 คน และหญิง 47 คน ช่วงอายุของผู้ให้สัมภาษณ์ มีตั้งแต่ต่ำกว่า 20 ปี ถึง 60 ปี อายุระหว่าง 40-49 ปี มีมากที่สุดคือมีร้อยละ 30.86 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือร้อยละ 61.71 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น

6.1 โอกาสการเรียนรู้นอกโรงเรียนของประชาชนผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ผู้ตอบส่วนใหญ่คือร้อยละ 61 ตอบว่าตนเองมีความสามารถในการอ่าน-เขียนอยู่ในระดับดี มีเพียงร้อยละ 3 พ้ออ่านออกเขียนได้ สำหรับโอกาสในการอ่าน-เขียนส่วนใหญ่คือร้อยละ 52 ตอบว่ามีโอกาสอ่าน-เขียนเป็นประจำ มีเพียงร้อยละ 3 ที่มีโอกาสอ่านบ้างแต่ไม่ได้เขียนเลย สำหรับโอกาสในการอ่านหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 51 อ่านทุกวัน ส่วนโอกาสในการอ่านหนังสือเล่มนั้น ร้อยละ 46 ตอบว่าไม่ค่อยมีโอกาสอ่านมากนัก รองลงมาร้อยละ 32 มีโอกาสอ่านบ่อย ๆ และชอบอ่านแต่หนังสือเล่มที่มีในที่อ่านล้วนแต่เป็นหนังสือเก่า ๆ ไม่น่าอ่าน

การรับฟังรายการวิทยุ ผู้ตอบทั้งหมดมีวิทยุเป็นของตนเอง ร้อยละ 74 ฟังวิทยุทุกวัน และฟังเกือบตลอดเวลาทั้งที่บ้านและสถานที่ไปประกอบอาชีพ ส่วนการรับชมรายการ

โทรทัศน์นั้น ผู้ตอบร้อยละ 57 มีเครื่องรับโทรทัศน์เป็นของตนเอง ดังนั้นส่วนใหญ่คือร้อยละ 62 จึงมีโอกาสรับชมรายการโทรทัศน์ทุกวัน และรายการที่ชอบดู คือ ข่าว และละคร

6.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านทั้ง 5 แห่ง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 72 เห็นว่าที่อ่านควรตั้งอยู่ที่ศาลากลางบ้านและเป็นเอกเทศ รองลงมาร้อยละ 14.2 เห็นว่าควรตั้งอยู่ในบริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้าน ที่เหลือร้อยละ 13.8 เห็นว่าควรตั้งอยู่ในบริเวณวัด เพราะเป็นศูนย์รวมของหมู่บ้าน ความต้องการในการปรับปรุงที่อ่านตามความเห็นของกรรมการที่อ่านและประชาชน ได้แก่ ติดตั้งพัดลมในที่อ่าน จัดโต๊ะเก้าอี้เพิ่มเติม ตู้เก็บเอกสาร ปรับปรุงตัวอาคาร บริเวณที่อ่าน ให้มั่นคง กว้างขวางขึ้น ปรับปรุงบริเวณให้ร่มรื่นสวยงาม และให้มีน้ำดื่มตลอดเวลา

6.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงาน ผู้ตอบส่วนใหญ่คือร้อยละ 77.14 เห็นว่ากรรมการที่อ่านควรมาจากการเลือกของประชาชน อายุที่เหมาะสมในการเป็นกรรมการที่อ่านนั้น ร้อยละ 62.7 เห็นว่าควรเป็นกลุ่มบุคคลอายุ 25-45 ปี ส่วนการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก่กรรมการที่อ่าน ร้อยละ 93.3 เห็นว่าจำเป็น ที่เหลือร้อยละ 6.67 เห็นว่าไม่จำเป็น

สำหรับความเอาใจใส่ของกรรมการที่อ่าน ผู้นำหมู่บ้านส่วนใหญ่ร้อยละ 55 เห็นว่ากรรมการที่อ่านเอาใจใส่ในการทำงานอยู่ในระดับดี ส่วนความคิดเห็นของผู้นำหมู่บ้านและกรรมการที่อ่าน ร้อยละ 74 เห็นว่าการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่านยังไม่เหมาะสมและไม่ชัดเจน

ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการทำงานของกรรมการที่อ่านนั้น ผู้ตอบร้อยละ 76 เห็นว่าการร่วมมือในการทำงานและความรับผิดชอบของกรรมการที่อ่านอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 84 เห็นว่ากรรมการเอาใจใส่ในการปรับปรุงบริเวณและอาคารอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 92 เห็นว่าที่อ่านมีหนังสือพิมพ์เป็นปัจจุบันดี ด้านการประชาสัมพันธ์ที่อ่าน ร้อยละ 52 เห็นว่าประชาสัมพันธ์ดี และร้อยละ 48 เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ยังไม่ดี สำหรับความเห็นในเรื่องการประสานงานกับทางราชการนั้น ผู้ตอบส่วนใหญ่เห็นว่ากรรมการที่อ่านแต่ละแห่งมีการประสานงานกับทางราชการดี

6.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ผู้ตอบเกือบทั้งหมดคือร้อยละ 99.4 ตอบว่าที่อ่านมีความจำเป็น มีเพียงร้อยละ

0.6 ที่ตอบว่าไม่จำเป็น เพราะสามารถรับฟังข่าวจากวิทยุและโทรทัศน์แทนได้ ด้านความคุ้มค่าของที่อ่าน ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.2 ตอบว่าคุ้มค่า สำหรับประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่านเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ ทำให้ทราบข่าวสารข้อมูล เป็นสถานที่จัดกิจกรรมร่วมกัน ป้องกันการลืมนั่งสอ และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

สำหรับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับข้อได้เปรียบของหมู่บ้านที่มีที่อ่านเมื่อเทียบกับหมู่บ้านที่ไม่มีที่อ่าน ได้แก่ โอกาสในการรับรู้ข่าวสารมีมากกว่า ประชาชนมีความกระตือรือร้นสนใจพัฒนาตนเอง และหมู่บ้านมากกว่า และประชาชนให้ความสนใจนโยบายของรัฐบาลมากกว่า

6.5 ความเข้าใจ ความสนใจ และความต้องการของประชาชนต่อที่อ่าน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนผู้ใช้บริการ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่มีความเข้าใจสนใจในที่อ่านซึ่งสรุปได้ดังนี้ ผู้ตอบร้อยละ 79 รู้ว่าใครเป็นผู้ดูแลที่อ่าน ร้อยละ 78 เคยเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปเยี่ยมที่อ่าน ร้อยละ 73 รู้จักกรรมการที่อ่าน และรู้ว่าที่อ่านในหมู่บ้านเป็นที่อ่านดีแค่ไหน ร้อยละ 51 เคยเห็นที่อ่านหมู่บ้านอื่น สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของกรรมการที่อ่านนั้น ร้อยละ 43 เห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 37 เห็นว่าอยู่ในระดับดี ร้อยละ 20 เห็นว่ายังไม่ดี

ความเห็นของประชาชนในด้านการให้บริการของที่อ่านนั้น ต้องการให้เพิ่มในเรื่องต่อไปนี้ (1) ให้นำหนังสือพิมพ์อยู่ประจำที่อ่านและเป็นปัจจุบัน (2) จัดหนังสือให้เป็นหมวดหมู่หยิบง่าย (3) เปิดห้องหนังสือไว้ตลอดเวลา (4) เพิ่มปริมาณหนังสือให้มากขึ้นใหม่ขึ้น และมีการหมุนเวียนหนังสือกับที่อ่านอื่น ๆ บ้าง และ (5) ให้นำผู้ดูแลประจำที่อ่าน

6.6 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านและการใช้บริการของประชาชน

การมีส่วนร่วมของผู้นำหมู่บ้านและกรรมการที่อ่าน ได้แก่ ก่อสร้างที่อ่าน ดูแลที่อ่าน ปรับปรุงซ่อมแซมที่อ่าน จัดหาหนังสือเพิ่มเติม ติดตามหนังสือที่สูญหาย ดูแลเรื่องการรับ-ส่งหนังสือพิมพ์ และชักชวนประชาชนมาใช้บริการ

การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้ให้บริการเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ ปรับปรุงที่อ่าน คู่มือรักษาที่อ่าน ก่อสร้างที่อ่าน ติดตามหนังสือที่สูญหาย จัดหาหนังสือเพิ่มเติม และช่วยเหลือในเรื่องรับ-ส่งหนังสือพิมพ์ในบางโอกาส

การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พบว่า มีส่วนร่วม 3 กิจกรรม คือ จัดหาหนังสือเพิ่มเติม ก่อสร้างที่อ่าน และการชักชวนประชาชนมาใช้บริการ

การได้รับชักชวนให้มาใช้บริการที่อ่าน และลักษณะการให้บริการของประชาชน สรุปได้ดังนี้ ผู้ตอบร้อยละ 51 มาใช้บริการเองโดยไม่ได้ชักชวน ที่เหลือร้อยละ 21 ได้รับชักชวนจากผู้นำหมู่บ้าน ร้อยละ 15 ได้รับการชักชวนจากกรรมการที่อ่านและพระภิกษุ ส่วนความถี่ในการไปใช้บริการ ร้อยละ 49 ไปใช้บริการทุกวัน ร้อยละ 32 ตอบว่าไปใช้บริการสัปดาห์ละ 2-3 วัน ร้อยละ 5 ตอบว่าไม่แน่นอน ช่วงเวลาที่ไปใช้บริการมากที่สุดคือเวลา กลางคืน กิจกรรมที่ทำเมื่อไปที่อ่านนั้น ร้อยละ 64 ตอบว่าไปอ่านหนังสือเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 25 ตอบว่าไปเพื่ออ่านหนังสือ ร่วมประชุม และพบปะเพื่อนบ้าน ที่เหลือร้อยละ 11 ตอบว่าไปร่วมประชุมอย่างเดียว สำหรับประเภทของหนังสือที่ชอบอ่านเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อยคือ หนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือแนะนำอาชีพต่าง ๆ และหนังสือทุกประเภท

6.7 ปัญหาและความคิดเห็นในการพัฒนาปรับปรุงที่อ่าน

ปัญหาในการดำเนินงานที่อ่านตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีดังนี้

ปัญหาในทัศนะของผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ (1) ขาดอุปกรณ์และงบประมาณดำเนินงาน (2) ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน (3) การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่านไม่ชัดเจน และ (4) ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย

ปัญหาในทัศนะของกรรมการที่อ่าน ได้แก่ (1) การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่านไม่ชัดเจน (2) ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย (3) ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน (4) ขาดอุปกรณ์และงบประมาณดำเนินการ

ปัญหาที่เกิดจากประชาชนตามความคิดเห็นของกรรมการที่อ่าน ได้แก่ (1) อ่านหนังสือแล้วไม่เก็บให้เป็นระเบียบ (2) นำหนังสือออกไปจากที่อ่านโดยไม่ลงชื่อในทะเบียนยืม และ (3) ไม่ช่วยดูแลรักษาที่อ่าน

ปัญหาในการดำเนินงานตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ (1) กรรมการที่อ่านไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ (2) ขาดงบประมาณดำเนินการ (3) ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย และ (4) ผู้นำหมู่บ้านบางแห่งไม่เอาใจใส่ดูแลการดำเนินงานเท่าที่ควร สาเหตุที่ทำให้ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย ตามความเห็นของผู้นำหมู่บ้าน ได้แก่ (1) ภาระกิจในการประกอบอาชีพ (2) ประชาชนเข้าใจว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน (3) การประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง และ (4) ประชาชนขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของที่อ่าน สำหรับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ (1) ภาระกิจในการประกอบอาชีพ (2) การประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง (3) ประชาชนขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของที่อ่าน และ (4) ผู้นำหมู่บ้านไม่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงที่อ่านด้านต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ของรัฐ เห็นว่าควรปรับปรุงในเรื่องการทำงานของกรรมการที่อ่าน ความเป็นปัจจุบันของหนังสือพิมพ์ และบริเวณอาคารสถานที่ สำหรับช่วงเวลาที่ควรมีการปรับปรุง ผู้ตอบทั้ง 4 กลุ่ม ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.7 ตอบว่าควรปรับปรุง 3-6 เดือนต่อครั้ง ร้อยละ 33.6 ตอบว่าควรปรับปรุงเมื่อที่อ่านชำรุด ที่เหลือร้อยละ 9.7 ตอบว่าควรปรับปรุงทุกเดือน

ความคิดเห็นในการพัฒนาที่อ่านให้เป็นห้องสมุดประชาชนหมู่บ้าน ผู้ตอบทั้ง 4 กลุ่ม ส่วนใหญ่ร้อยละ 91.1 ตอบว่าเห็นด้วยโดยให้เหตุผลเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปน้อย ดังนี้ (1) หนังสือเกี่ยวกับความรู้ และวิทยาการต่าง ๆ ควรมีมากขึ้น กว้างขวางขึ้น (2) ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ และ (3) สภาพที่อ่านจะมั่นคงถาวรขึ้นกว่าเดิม ที่เหลือร้อยละ 8.6 ไม่เห็นด้วย โดยให้เหตุผลว่า (1) สภาพที่อ่านในปัจจุบันยังไม่ดีพอ และ (2) เกินขีดความสามารถของประชาชนที่จะดำเนินการเองได้

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาคั้งนี้ ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบในการดำเนินงานที่อ่านในด้านสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน ลักษณะและสภาพทั่วไปของที่อ่าน องค์ประกอบและลักษณะการดำเนินงานของกรรมการ

ที่อ่าน การใช้บริการและความร่วมมือของประชาชน ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่มีต่อการดำเนินงานและการพัฒนาที่อ่าน ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำไปเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานและวางแผนพัฒนาปรับปรุงที่อ่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากผลการศึกษาค้นคว้า มีข้อค้นพบที่ผู้วิจัย เห็นว่าน่าสนใจและควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพหมู่บ้านที่สนับสนุนการดำเนินงานที่อ่าน

1.1 การคมนาคมและการติดต่อกับอำเภอและจังหวัดสะเทวกสวาย ทั้ง 5 หมู่บ้าน ที่ศึกษามีการคมนาคมและการติดต่อกับอำเภอและจังหวัดสะเทวกสวาย จึงทำให้หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ส่งถึงที่อ่านอย่างเป็นปัจจุบันและทันต่อความต้องการอ่านของประชาชน ซึ่งตรงกันข้ามกับหมู่บ้านที่มีการคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีรถโดยสารประจำทางเข้าถึง การส่งหนังสือพิมพ์ไปยังที่อ่านจะประสบปัญหามาก หนังสือพิมพ์มักจะตกค้างอยู่ที่เอเยนต์หนังสือในอำเภอหรือห้องสมุดประชาชนอำเภอ หรือสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ คราวละหลาย ๆ วัน ทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการคมนาคมไปยังหมู่บ้านไม่อำนวยความสะดวก ดังนั้นการคมนาคมจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ต้องต่อการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

1.2 การเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในโครงการพิเศษ ได้แก่ หมู่บ้านอาสาพัฒนาตนเอง หมู่บ้านพัฒนา มีผลต่อการดำเนินงานที่อ่าน เพราะในหมู่บ้านในโครงการพิเศษดังกล่าวจะได้รับการเอาใจใส่จากส่วนราชการมากกว่าหมู่บ้านปกติ และประชาชนในหมู่บ้านจะถูกกระตุ้นให้ตื่นตัวสนใจพัฒนาตนเองและพัฒนาหมู่บ้าน จึงมักจะได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากกว่าหมู่บ้านปกติทั่วไป

1.3 การก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน จากการศึกษาหมู่บ้านเป้าหมาย ระหว่างหมู่บ้านที่มีการก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ กับหมู่บ้านที่ไม่มีกลุ่มใด ๆ เลย พบว่าที่อ่านของหมู่บ้านที่มีกลุ่มต่าง ๆ มีสภาพดีกว่าในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหมู่บ้านที่จะมีการก่อตั้งกลุ่มต่าง ๆ ได้นั้น จะต้องมีการยอมรับเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันเป็นผลทำให้เกิดความสามัคคีและมีการร่วมแรงร่วมใจ และให้ความร่วมมือกันในการทำงานเพื่อพัฒนากลุ่ม พัฒนาหมู่บ้านโดยส่วนรวม รวมทั้งการพัฒนาที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านด้วย

1.4 สภาพเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน นับเป็นปัจจัยที่สนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานที่อ่านอย่างหนึ่ง ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าสาเหตุที่ประชาชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานหรือไปใช้บริการที่อ่านน้อยนั้น ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ 46.7 คาดว่าเป็นเพราะภาระกิจในการประกอบอาชีพของประชาชน ทั้งนี้ก็เพราะประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทั้งการหว่าน ทำสวน และทำไร่ ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอ

2. สภาพทั่วไปของที่อ่าน โดยเฉพาะสถานที่ตั้งของที่อ่าน จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ามีที่อ่านเพียง 1 แห่งที่ตั้งอยู่เป็นเอกเทศ นอกจากนั้นตั้งอยู่ในที่ต่าง ๆ กัน ได้แก่ บ้านผู้ใหญ่บ้าน บ้านผู้ดูแล บริเวณวัด และศาลาประชาคม สถานที่ละ 1 แห่ง ซึ่งแสดงว่าที่อ่านที่จะประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน และมีผู้ไปใช้บริการเป็นจำนวนมากต่อวันนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นที่อ่านที่ตั้งอยู่เป็นเอกเทศ หากแต่ความเหมาะสมในด้านอื่น ได้แก่ ตั้งอยู่ในที่ชุมชน การเดินทางไปสู่ที่อ่านสะดวกสบาย มีจำนวนที่นั่งเพียงพอกับจำนวนผู้ไปใช้บริการ รวมทั้งมีแสงสว่างเพียงพอที่จะใช้บริการในเวลากลางคืนได้ นอกจากนี้การมีผู้รับฟังความคิดเห็นไว้ในที่อ่านเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นนั้น เป็นสิ่งหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานที่อ่าน จากการศึกษาที่อ่านทั้ง 5 แห่ง พบว่า มีเพียง 2 แห่งที่มีผู้รับฟังความคิดเห็น และจากการสังเกตทั่วไปพบว่าที่อ่านทั้ง 2 แห่ง เป็นที่อ่านที่มีสภาพความพร้อมกว่าอีก 3 แห่ง ทั้งนี้เพราะประชาชนต่างก็ให้ความสนใจแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน และการปรับปรุงที่อ่าน ทำให้สามารถนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาใช้ในการดำเนินงาน ตลอดจนพัฒนาและปรับปรุงที่อ่านได้

3. บทบาทของผู้นำหมู่บ้านและกรรมการที่อ่าน

ผลของการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานที่อ่าน เพราะในจำนวนที่อ่านทั้ง 5 แห่ง มีที่อ่านจำนวน 2 แห่งที่เป็นที่อ่านที่มีสภาพความพร้อมและสภาพทั่วไปดีกว่าที่อ่านอีก 3 แห่ง และทั้ง 2 แห่งนั้นมีผู้นำหมู่บ้านที่เข้มแข็ง มีการประสานงานกันดีระหว่างผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาสวัดในหมู่บ้าน กับกรรมการที่อ่าน นอกจากนี้ผู้นำหมู่บ้านโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านนั้นก็เป็นที่ยอมรับและได้รับความเชื่อถือจากประชาชนในหมู่บ้าน และ

มีความสามารถในการชักจูงประชาชนให้เห็นความสำคัญ และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่าน รวมทั้งเข้าไปใช้บริการในที่อ่าน

4. ประชาชนผู้ใช้บริการ

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่อ่านค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงที่อ่านมีถึงร้อยละ 80 มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาร้อยละ 75 มีส่วนร่วมในการก่อสร้างที่อ่าน ร้อยละ 72 มีส่วนร่วมในการติดตามหนังสือที่สูญหาย ร้อยละ 27 และมีส่วนร่วมในการจัดหนังสือเพิ่มเติม ร้อยละ 20 ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนมองเห็นประโยชน์และคุณค่าของที่อ่านที่ประชาชนในหมู่บ้านจะได้รับ

ด้านการใช้บริการที่อ่านนั้น ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 51 มาใช้บริการที่อ่านเองโดยไม่มีใครชักชวน และจำนวนผู้เข้าไปเพื่ออ่านหนังสือเพียงอย่างเดียวมีถึงร้อยละ 64 แสดงว่าประชาชนส่วนนี้มองเห็นประโยชน์ของที่อ่าน มีความสนใจใฝ่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม พร้อมทั้งได้ประโยชน์จากการอ่านหนังสือที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ หรือจะมองอีกนัยหนึ่งว่าเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับที่อ่านในระยะเริ่มก่อตั้งได้รับผลดีจนสามารถทำให้ประชาชนเข้ามาสู่ที่อ่านโดยไม่ต้องได้รับการชักชวนซ้ำอีก ดังนั้นถ้าหากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่อ่านได้มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใด ก็จะทำให้จำนวนผู้มาใช้บริการที่อ่านต่อวันเพิ่มขึ้น ส่วนการศึกษาด้านประเภทหนังสือที่ประชาชนชอบอ่านมากที่สุดคือหนังสือพิมพ์รายวัน มีถึงร้อยละ 47 สำหรับหนังสือเล่มหรือวารสารนั้น พบว่าประชาชนชอบอ่านแต่ไม่ยอมอ่าน ทั้งนี้เพราะหนังสือเล่มและวารสารที่มีในที่อ่านแต่ละแห่งนั้นส่วนแต่เป็นหนังสือเก่า ๆ ที่ได้รับจากการบริจาคของประชาชนในเมือง และมีเนื้อหาสาระไม่ตรงกับที่ต้องการ จึงทำให้ความสนใจลดน้อยลงไป อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างก็แสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนว่าหนังสือที่ได้รับบริจาคนั้นมีประโยชน์แก่ตนมากและควรจะได้รับบริจาคเรื่อย ๆ ไป

5. การสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผลจากการศึกษาด้านการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ปรากฏว่าประชาชนร้อยละ 78 เคยเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไปเยี่ยมที่อ่านบ้างนาน ๆ ครั้ง ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด ทั้งนี้เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง ซึ่งในการไปเยี่ยมที่อ่านมักนำหนังสือและวารสารต่าง ๆ ไปมอบให้และให้คำแนะนำแก่กรรมการที่อ่าน กรรมการหมู่บ้าน หรือผู้ใหญ่บ้านและประชาชนที่ได้พบเห็น และจากผลการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐเองรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่านน้อย ทั้งนี้เพราะต้องการให้เป็นความรับผิดชอบของผู้นำหมู่บ้านและประชาชนโดยตรง เจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงให้การสนับสนุนเท่านั้น ถ้าให้เจ้าหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการแล้วย่อมไม่สามารถทำได้ทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดใหญ่มีพื้นที่กว้างขวาง การตรวจเยี่ยมดูแลก็มีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณ ยานพาหนะ เวลา ตลอดจนบุคลากร ทำให้การดูแลตรวจเยี่ยมไม่ทั่วถึง แม้จะมีการมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับอำเภอช่วยดูแลรับผิดชอบ แต่ก็มีอุปสรรคจากข้อจำกัดข้างต้น รวมทั้งภาระกิจหลักด้วย ดังนั้นการสนับสนุนให้ประชาชนดูแลดำเนินการเรื่องที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเองจึงเป็นสิ่งที่ชอบด้วยเหตุผลอย่างยิ่ง

6. ความคิดเห็นในการพัฒนาที่อ่านขั้นต่อไป

6.1 ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน ปรากฏว่ามีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาด้านผู้นำหมู่บ้านและกรรมการที่อ่าน พบว่า บางแห่งผู้นำหมู่บ้านไม่เข้มแข็งพอ ไม่เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของประชาชนบางส่วนในหมู่บ้านทำให้ไม่สามารถชักจูงให้ประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงานที่อ่านได้เท่าที่ควร นอกจากนี้ผู้นำหมู่บ้านบางแห่งขาดการประสานงานกับกรรมการที่อ่านหรือไม่ได้เอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร สำหรับปัญหาด้านกรรมการที่อ่านนั้น พบว่าส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่าน ทำให้ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ จึงขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานไป จากการศึกษาเรื่องการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่าน พบว่า มีการแบ่งหน้าที่แต่ไม่ชัดเจน กล่าวคือ บางแห่งแบ่งหน้าที่ตามลักษณะการมีเวลาว่างของกรรมการ ดังนั้นการรับผิดชอบจึงอยู่ในวงแคบและทำให้รับผิดชอบการดำเนินงานไม่เต็มที่

ปัญหาทางด้านประชาชนผู้ให้บริการ พบว่า ส่วนที่เป็นปัญหามากคือการเข้าไปใช้บริการที่อ่าน กล่าวคือ อ่านหนังสือแล้วไม่นำไปเก็บที่เดิมให้เป็นระเบียบ นำหนังสือออกไปจากที่อ่านโดยไม่ลงชื่อในทะเบียนยืมทำให้หนังสือสูญหาย

ปัญหาการดำเนินงาน พบว่า มีปัญหามากในด้านอุปกรณ์และงบประมาณดำเนินการ เพราะรัฐบาลมีงบประมาณสนับสนุนด้านหนังสือพิมพ์ แต่งบประมาณในการดำเนินการ เช่น การก่อสร้าง ปรับปรุงซ่อมแซม หรือแม้แต่ค่ากระแสไฟฟ้า ประชาชนในหมู่บ้านต้องรับผิดชอบกันเอง เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีรายได้น้อย จึงให้ความร่วมมือในด้านการออกแรงออกวัสดุ มากกว่าที่จะออกเงิน ดังนั้นถ้าหากที่อ่านมีรายจ่าย จึงเป็นความรับผิดชอบของผู้ใหญ่บ้านเป็นส่วนใหญ่

6.2 สิ่งที่ควรทำหรือมีเพิ่มเติมในที่อ่าน จากความคิดเห็นของประชาชนผู้ให้บริการ เห็นว่าสิ่งที่ควรทำหรือมีเพิ่มเติมในที่อ่าน เรียงตามลำดับความถี่ดังนี้ (1) ให้หนังสือพิมพ์เป็นปัจจุบันและอยู่ประจำที่อ่าน เพราะมักมีผู้นำหนังสือพิมพ์ออกไปจากที่อ่านเสมอ (2) จัดหนังสือให้เป็นหมวดหมู่หยิบง่าย (3) เปิดห้องหนังสือไว้ตลอดวัน (4) เพิ่มปริมาณหนังสือให้มากขึ้นและมีการหมุนเวียนหนังสือกับที่อ่านอื่น ๆ บ้าง และ (5) ให้มีผู้ดูแลประจำที่อ่านเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้บริการ

7. การรับ-ส่งหนังสือพิมพ์สู่ที่อ่าน ผลการศึกษาครั้งนี้ปรากฏว่ารูปแบบของการส่งหนังสือพิมพ์จากเอเยนซีไปยังที่อ่านนั้นมีรูปแบบต่าง ๆ กัน แล้วแต่ความเหมาะสม และผู้ที่ทำหน้าที่รับ-ส่งก็แตกต่างกันออกไป เช่น ครู นักเรียน พนักงานขับรถโดยสาร เจ้าหน้าที่ยามรักษาการณ์ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งในจำนวนนี้มีเพียง 2 คนที่เป็นกรรมการที่อ่านด้วย และการรับ-ส่งหนังสือพิมพ์สู่ที่อ่านนั้นไม่มีปัญหา แต่จะมีปัญหาเมื่อรับมาแล้ว กล่าวคือหนังสือพิมพ์ไม่อยู่ประจำที่อ่าน อาจเป็นเพราะผู้นำส่งนำไปอ่านก่อน หรือประชาชนนำไปอ่านที่บ้านตนเอง ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับประชาชนอื่น ๆ ที่รออ่าน อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นว่า การรับส่งหนังสือพิมพ์สู่ที่อ่านนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นหน้าที่ของกรรมการที่อ่านหรือผู้ใหญ่บ้านฝ่ายเดียว ถ้าหากทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกัน และมีวิธีการนำส่งที่เหมาะสมกับสภาพของที่อ่านแต่ละแห่ง หนังสือพิมพ์ก็จะส่งถึงที่อ่านอย่างสม่ำเสมอ

8. การจัดกิจกรรมในที่อ่าน ปรากฏว่าหมู่บ้านทั้ง 5 แห่งใช้ที่อ่านเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ได้แก่ เป็นสถานที่ประชุมชาวบ้าน ประชุมกลุ่มต่าง ๆ เป็นที่พบปะพูดคุยกันของประชาชน เป็นสถานที่นัดหมาย ให้ความรู้ด้านการเกษตร เช่น ประชุมชี้แจงเรื่องการทำนาแผนใหม่ การเลี้ยงปลาในนาข้าว ให้บริการด้านสาธารณสุข เช่น ปลูกฝี ฉีดวัคซีนอบรมเกี่ยวกับมารดาและการเลี้ยงเด็ก ทั้งนี้เพราะที่อ่านหนังสือพิมพ์เป็นสถานที่สะดวกต่อการนัดหมาย มีที่นั่งอ่านความสะดวก และมีบริเวณที่ร่มรื่น และที่สำคัญมีหนังสือให้อ่านระหว่างการรอคอยด้วย ดังนั้นการใช้ที่อ่านเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของหมู่บ้าน เป็นการนำประชาชนเข้าไปใช้บริการที่อ่านได้อีกวิธีหนึ่ง โดยไม่ต้องเสียเวลาในการประชาสัมพันธ์อย่างใด และเป็นการใช้ที่อ่านได้อย่างเอนกประสงค์อีกด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. กรรมการที่อ่านควรมาจากการเลือกของประชาชน เพราะจากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า กรรมการที่อ่านที่มาจากจากการเลือกของประชาชนนั้น มีความสนใจ ตั้งใจ และเอาใจใส่ในการดำเนินงานดีกว่า และทำให้ที่อ่านมีความพร้อมสูงกว่า มีความสำเร็จในการดำเนินงานมากกว่าที่อ่านที่มีกรรมการมาจากผู้นำหมู่บ้านเลือก หรือ กรรมการชุดเดิมเลือก

2. ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ในการดำเนินงาน ตลอดจนบทบาทภาระหน้าที่รับผิดชอบแก่กรรมการที่อ่าน ที่ได้รับแต่งตั้งโดยตรง ทั้งแก่ผู้ได้รับแต่งตั้งใหม่ หรือเป็นการอบรมเพื่อทบทวน ซึ่งอาจทำได้โดยจัดหน่วยอบรมเคลื่อนที่ออกไปให้การอบรมตามอำเภอต่าง ๆ ในระยะเวลาอบรมให้เสร็จสิ้นภายใน 1 วัน ซึ่งการอบรมในลักษณะนี้น่าจะอำนวยความสะดวกแก่กรรมการที่อ่าน และสิ้นเปลืองงบประมาณน้อยกว่าให้กรรมการเข้าไปอบรมที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และข้อควรระวังคือ จะต้องระบุตัวผู้เข้ารับการอบรมให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เป็นกรรมการที่อ่านได้รับการอบรมอย่างทั่วถึง และตรงตามที่ได้รับแต่งตั้ง

3. ควรมีการสนับสนุนและแนะนำให้ใช้ที่อ่านเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ เช่น ประชุมชาวบ้าน นัดหมายพบปะกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการมาให้บริการ

ต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการชักชวนทางอ้อมให้ประชาชนมาอ่านหนังสือ มาช่วยปรับปรุง
คูแลรักษาที่อ่าน และใช้ที่อ่านได้อย่างคุ้มค่า

4. การนิเทศตรวจเยี่ยมที่อ่านของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ควรกระทำ
อย่างจริงจังและต่อเนื่อง อย่างน้อยแห่งละ 1 ครั้งต่อปี เพื่อให้ประชาชนเห็นว่าได้รับการ
เอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ และก่อให้เกิดการกระตุ้นให้การดำเนินงานของที่อ่านมีการพัฒนาอย่าง
สม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรจะได้ศึกษาซ้ำในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป้าหมายเดียวกันนี้ ถึงความคงอยู่
ของสภาพการเป็นที่อ่านดีแค่ไหน หลังจากเวลาผ่านไประยะหนึ่งอาจจะเป็น 2-5 ปีให้หลัง
2. ควรจะได้ศึกษาวิจัยในทำนองเดียวกันนี้ในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบและ
หารูปแบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ
3. ควรจะได้ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างที่อ่านดีแค่ไหนและที่อ่านที่ต้อง
ปรับปรุงว่าปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นข้อแตกต่างแห่งความสำเร็จในการดำเนินงาน และจะมีแนวทาง
เสริมสร้างปัจจัยที่ดีเหล่านั้นได้อย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. การประเมินผลโครงการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ปีงบประมาณ 2524. เล่ม 1, 2 ฝ่ายวิจัยและประเมินผล กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน, 2525. อักสำเนา.
- _____. กองแผนงานและวิจัย. รายการผลการติดตามและประเมินผลที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จังหวัดลำพูน พ.ศ. 2523. 2524. อักสำเนา.
- _____. กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพฯ :
หนึ่งเจ็ดการพิมพ์, 2526.
- _____. สรุปย่องานวิจัย ประเมินผล ติดตามผลการศึกษาออกโรงเรียน ที่ดำเนินงานโดย
ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกอง
แผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2520-2524. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เสียงเสียง, 2525.
- การศึกษานอกโรงเรียน. สถิติเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน.
2529. อักสำเนา.
- _____. รายงานผลความก้าวหน้าโครงการรณรงค์ระดับเพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ ปี 2529.
ม.ป.ป. อักสำเนา.
- _____. กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. รายงานผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่
ผู้พัฒนาระบบการเผยแพร่สื่อในการให้บริการแก่ประชาชน. 2529. อักสำเนา.
- การศึกษานอกโรงเรียน, ประชาสงเคราะห์ กรม. รูปแบบศูนย์การศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา
และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนตามแนว "อาศรม". กรุงเทพฯ : หจก.
ภาพพิมพ์ กรุงเทพ, ม.ป.ป.
- การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี, ศูนย์. คู่มืออบรมคณะกรรมการที่อ่านหนังสือประจำ
หมู่บ้าน 2524. 2524. อักสำเนา.
- _____. แผนการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน ปี 2529. 2528. อักสำเนา.
- _____. แผนการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียน ปี 2530. 2529. อักสำเนา.

_____. สรุปผลการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2526. 2527.

อัครสำเนา.

_____. สรุปผลการปฏิบัติงานการศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ปี 2529. 2529.

อัครสำเนา

การศึกษานอกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ศูนย์. ผลกระทบของที่อ่านต่ออัตราการลืมนหนังสือ จำนวนหนังสือ และการพัฒนาตนเองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

2527. อัครสำเนา.

กุหลาบ หวังศิริกุล. ความคงอยู่ของการรู้หนังสือของผู้จบการศึกษาจากโครงการแก้ไขการไม่รู้หนังสือแบบเบ็ดเสร็จ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2517. อัครสำเนา.

เก็บ ศรีสง่า. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของประชาชนในเขตชนบทพื้นที่ยากจน อำเภอกอกรักษ์พระ จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัครสำเนา.

โกวิท วรพิพัฒน์. ความจำเป็นของการมีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในการพัฒนาประชาชน. การศึกษาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีการศึกษา 2526-2527, 2527. อัครสำเนา.

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. "ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งหล่อหลอมสำนักทางการเมืองในรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบ," ใน การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม. รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 4. 2525.

จิรายุ คาศรี. ความคาดหวังของเจ้าหน้าที่รัฐบาลผู้เกี่ยวข้องกับที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน และผลที่ประชาชนในจังหวัดลำปางได้รับจากที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน. วิทยานิพนธ์ คศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัครสำเนา.

นิเชต สุนทรพิทักษ์. "ทัศนะที่เกี่ยวกับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน กรมการศึกษานอกโรงเรียน," ใน การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม. รวมบทความการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม 4. 2525.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. รายงานผลการติดตามผลการเผยแพร่หนังสือพิมพ์ สารผู้ใหญ่ และ

วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ 2519. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามเจริญพานิช, 2521.

_____. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2521

_____. คู่มือการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามเจริญพานิช,
2518.

สามัญศึกษา, กรม. การวิจัยสภาพการรู้หนังสือของผู้จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. 2512. อักสำเนา.

_____. คู่มือการจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ : วัชรินทร์การพิมพ์,
2520.

สุนทร โคตรบรรเทา. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์, 2526.

สุนทร สุนันท์ชัย. การศึกษานอกโรงเรียน ... เส้นทางที่ไม่สิ้นสุด. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์,
2529.

อุดม เขยทิววงศ์. ความรู้เกี่ยวกับงานการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์,
2527.

ภาคผนวก

(สำเนา)

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
ว่าด้วยที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

พ.ศ. 2530

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2515 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในข้อ 23 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 กระทรวงศึกษาธิการจึงวางระเบียบไว้ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2530"

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ให้ยกเลิกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน พ.ศ. 2515

บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดที่กำหนดไว้แล้วในระเบียบนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- (1) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน และป้องกันการลืมนหนังสือ
- (2) เพื่อให้มีศูนย์รวมหนังสือในหมู่บ้านที่จะให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์

ต่อการดำเนินชีวิต

(3) เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการจัดและบริหารที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

(4) เพื่อให้เป็นศูนย์รวมการจัดกิจกรรม เสริมความรู้ และประสบการณ์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

ข้อ 5 สถานที่จัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน อาจจะใช้ศาลาวัด ศาลาประชาคม ศาลาร่วมใจ ที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นหรือก่อสร้างขึ้นใหม่ก็ได้สำหรับขนาดและวัสดุครุภัณฑ์ให้พิจารณาตามแนวทางที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนกำหนดไว้

ข้อ 6 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติการจัดตั้ง ย้าย หรือยุบเลิกที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ข้อ 7 การย้ายหรือยุบเลิกที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จะกระทำได้ด้วยเหตุข้อหนึ่งข้อใด ดังนี้

- (1) ไม่มีผู้มาใช้บริการ
- (2) ขาดผู้ดูแลรับผิดชอบ
- (3) ขาดความร่วมมือจากท้องถิ่น
- (4) อาคารสถานที่ไม่เหมาะสม
- (5) เหตุอื่นที่ผู้มีอำนาจอนุมัติจัดตั้งเห็นว่าควรย้ายหรือยุบเลิก

ข้อ 8 ให้จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการกลาง อาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง เป็นคณะกรรมการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยให้มีผู้ทำหน้าที่เป็นประธาน 1 คน เลขานุการ 1 คน นอกนั้นเป็นกรรมการ คณะกรรมการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีระยะเวลาดำเนินงานตามที่จังหวัดจะกำหนด

คณะกรรมการตามข้อนี้ อาจแต่งตั้งคณะกรรมการให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านได้ตามที่เห็นสมควร

ข้อ 9 คณะกรรมการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน มีหน้าที่ดังนี้

- (1) เลือกสถานที่จัดตั้ง จัดสร้าง ทาสี วัสดุ ครุภัณฑ์ ตามแนวทางที่จังหวัดได้เสนอแนะไว้
- (2) พิจารณาเลือกหนังสือพิมพ์รายวัน หรือวารสาร สำหรับที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน โดยความเห็นชอบของจังหวัด

- (3) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือและใช้บริการ
- (4) จัดหาหนังสือและวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาให้บริการในที่อ่านหนังสือประจำ

หมู่บ้าน

- (5) จัดให้มีผู้รับผิดชอบดูแล บำรุงรักษา ซ่อมแซมที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ให้มีสภาพใช้งานได้เป็นปัจจุบัน
- (6) จัดกิจกรรมเสริมความรู้ และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ตามโอกาสอันควร
- (7) ประชุมพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค เพื่อปรับปรุงที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- (8) ตรวจสอบให้มีการจัดส่งหนังสือพิมพ์ หรือวารสารมาอยู่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน หนังสือพิมพ์ หรือวารสาร ให้มีไว้บริการในที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านเป็นประจำครบถ้วน
- (9) ประสานงานกับสภาตำบล โรงเรียนประถมศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อร่วมมือกันดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ทั้งในด้านการปรับปรุง พัฒนาและจัดหาทุน

ข้อ 10 ให้จังหวัดมีหน้าที่ควบคุม ดูแล การดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านของ จังหวัด

ให้ศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ เจ้าหน้าที่ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัด หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอมีหน้าที่ ส่งเสริมแนะนำการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

ข้อ 11 ให้จังหวัดจัดทำทะเบียนรายชื่อที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่ตั้งในเขตจังหวัดให้เป็นปัจจุบันและรายงานผลการดำเนินงานที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านให้กรมการศึกษานอกโรงเรียน ทราบปีละ 1 ครั้ง ภายในเดือนตุลาคมของแต่ละปี ตามแบบที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด

ข้อ 12 ให้อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ 18 มีนาคม 2530

(ลงชื่อ) สัมพันธ์ ทองสมัคร

(นายสัมพันธ์ ทองสมัคร)

รัฐมนตรีช่วยว่าการ ปฏิบัติราชการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

แบบบันทึกข้อมูล

ชื่อหมู่บ้าน _____ หมู่ที่ _____ ตำบล _____
 อำเภอ _____ จังหวัดอุบลราชธานี
 วัน เดือน ปี ที่บันทึก _____

รายละเอียด	รายการบันทึก
------------	--------------

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

- ประวัติการก่อตั้ง
- เหตุการณ์สำคัญ ๆ
- ข้อสังเกตทั่วไป

ฯลฯ

2. สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

- ประเภท
- ที่ตั้ง
- ขนาด
- ปัญหาทางภูมิศาสตร์

ฯลฯ

3. สภาพการคมนาคมและการสื่อสาร

- เส้นทางเข้า-ออกหมู่บ้าน
- การติดต่อกับอำเภอและจังหวัด
- ระยะทางจากหมู่บ้านถึงอำเภอและจังหวัด
- การติดต่อสื่อสารภายในหมู่บ้าน

4. ข้อมูลด้านประชากร

- สถิติประชากร

รายละเอียด	รายการบันทึก
5. สภาพครอบครัว	
- จำนวนครัวเรือน - ลักษณะบ้านเรือน-บริเวณ - สภาพที่อยู่อาศัยโดยทั่วไป - อื่น ๆ	
6. สภาพทางเศรษฐกิจ-อาชีพของประชาชน	
- อาชีพหลัก - อาชีพรอง - ฐานะทางเศรษฐกิจ - กองทุนในหมู่บ้าน - รายได้ส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน - ปัญหาต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ - อื่น ๆ	
7. สภาพทางสังคมและการรวมกลุ่ม	
- ผู้นำชุมชนมีใครบ้าง มีบทบาทอย่างไร - การรวมกลุ่มของประชาชนในการจัดตั้ง กลุ่มต่าง ๆ - การร่วมมือกันทำงาน - การร่วมมือกับทางราชการ - อื่น ๆ	

รายละเอียด	รายการบันทึก
8. สภาพทางการศึกษา	
- จำนวนโรงเรียน	
- สถิติการศึกษา	
- กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน	
- อื่น ๆ	
9. ข้อมูลทางด้านศาสนา	
- ศาสนาประจำหมู่บ้าน	
- สถิติทางด้านการศาสนา	
- ความร่วมมือระหว่างวัดกับที่อ่าน	
- อื่น ๆ	
10. สภาพทั่วไป ๆ ไปของที่อ่าน	
- ที่ตั้ง	
- ขนาด	
- สภาพอาคาร	
- การตกแต่งอาคารและบริเวณ	
- ป้ายชื่อ ป้ายประกาศ	
- สมุดเยี่ยม ทะเบียนรับ-ส่งหนังสือ	
- ผู้รับฟังความคิดเห็น	
- สัญลักษณ์ของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	
- แสงสว่าง	
- ตู้เก็บเอกสาร	
- โต๊ะ-เก้าอี้	

รายละเอียด	รายการบันทึก
- ที่วางหนังสือพิมพ์ - อื่น ๆ	
11. ข้อมูลเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและผู้ดูแล	
- การเลือกกรรมการที่อ่าน - การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ - การประชุมของกรรมการที่อ่าน - ผู้ดูแลที่อ่าน - อื่น ๆ	
12. วัสดุการอ่านที่มีในที่อ่านและแหล่งสนับสนุน	
- จำนวนหนังสือพิมพ์ที่ได้รับต่อวัน - จำนวนหนังสือเล่ม, วารสาร - น.ส.พ.ฝาผนัง - น.ส.พ.ย้อนหลัง 1 สัปดาห์ - ช่วงเวลาวางหนังสือพิมพ์ - การรับ-ส่งหนังสือพิมพ์ (โดยใคร ส่งอย่างไร) - หน่วยงานที่สนับสนุนวัสดุการอ่าน - การหมุนเวียนหนังสือกับที่อ่าน - อื่น ๆ	
13. การจัดกิจกรรมในที่อ่าน	
- ประเภทของกิจกรรม - อื่น ๆ	

รายละเอียด	ข้อมูลบันทึก
14. การบริการ การมีส่วนร่วมและความ	
ร่วมมือของประชาชน	
- จำนวนผู้ใช้บริการต่อวัน	
- ช่วงเวลาที่ไปใช้บริการ	
- ประเภทของผู้ใช้บริการ	
- เพศของผู้ใช้บริการ	
- ค่าใช้จ่ายในที่อ่าน	
- ความสนใจของประชาชนต่อที่อ่าน	

แบบสัมภาษณ์ผู้นำหมู่บ้าน

ชื่อที่อ่าน _____ หมู่ที่ _____ ตำบล _____
อำเภอ _____ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้การสัมภาษณ์

1. เพศ _____
2. อายุ _____
3. ระดับการศึกษา _____
4. อาชีพหลัก _____ อาชีพรอง _____
5. ตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับที่อ่าน _____
6. ให้ข้อมูลในฐานะ ☐ ผู้นำหมู่บ้าน ☐ ผู้ช่วยผู้นำหมู่บ้าน
☐ กำนัน ☐ กรรมการหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

1. สถานที่และบริเวณที่อ่าน
 - 1.1 สถานที่ที่เหมาะสมในการก่อตั้งที่อ่าน
 - _____ ศาลากลางบ้านและเป็นเอกเทศ
 - _____ ในบริเวณวัด
 - _____ บ้านผู้นำหมู่บ้านหรือบ้านผู้ดูแล
2. กรรมการที่อ่านและการดำเนินงาน
 - 2.1 การเลือกกรรมการที่อ่าน
 - _____ เป็นโดยสมัครใจ
 - _____ ผู้นำหมู่บ้านเลือกเอง
 - _____ กรรมการชุดเดิมเลือกเอง
 - _____ สมัครใจแล้วให้ประชาชนเลือกเอง

- 2.2 อายุที่เหมาะสมของกรรมการที่อ่าน
- ☐ กลุ่มหนุ่มสาวอายุไม่เกิน 25 ปี
 - ☐ ผู้ใหญ่อายุ 25-45 ปี
 - ☐ ไม่จำกัดอายุ
- 2.3 ความจำเป็นในการอบรมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก่กรรมการที่อ่าน
- ☐ จำเป็น
 - ☐ ไม่จำเป็น
- 2.4 ระดับความเอาใจใส่ของกรรมการ
- ☐ มาก
 - ☐ ปานกลาง
 - ☐ น้อย
- 2.5 ความเหมาะสมในการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่าน
- ☐ เหมาะสมอยู่แล้ว
 - ☐ ยังไม่เหมาะสม
3. เกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- 3.1 ความจำเป็นของที่อ่านต่อประชาชน
- ☐ จำเป็น
 - ☐ ไม่จำเป็น
- 3.2 ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่าน
- ☐ คู้มค่า
 - ☐ ไม่คู้มค่า
 - ☐ ไม่ทราบ

3.4 สารประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่าน

- ☐ ทำให้ทราบข่าวสารข้อมูล
- ☐ เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้
- ☐ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ☐ ป้องกันการลืมนั่งสอ

4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

4.1 การมีส่วนร่วมในการก่อสร้างที่อ่าน

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.2 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.3 การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงซ่อมแซมที่อ่าน

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.4 การมีส่วนร่วมในการรับ-ส่งหนังสือพิมพ์

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.5 การมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเพิ่มเติม

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.7 การมีส่วนร่วมในการติดตามหนังสือที่สูญหาย

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.7 การมีส่วนร่วมในการชักชวนประชาชนมาใช้บริการที่อ่าน

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานที่อ่าน

5.1 ปัญหาที่ผู้นำหมู่บ้านพบ

- ☐ ขาดอุปกรณ์และงบประมาณดำเนินการ
- ☐ ขาดประสบการณ์ในการทำงาน
- ☐ การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่านยังไม่เหมาะสม
- ☐ ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย

5.2 ปัญหาที่เกิดจากประชาชน

- ☐ อ่านหนังสือแล้วไม่เก็บที่เดิม
- ☐ นำหนังสือออกไปจากที่อ่านโดยไม่ลงชื่อในทะเบียนยืม
- ☐ ไม่ช่วยดูแลรักษาที่อ่าน
- ☐ ไม่มีปัญหาจากประชาชน

5.3 สาเหตุที่ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย

- ☐ ภาระกิจในการประกอบอาชีพ
- ☐ ประชาชนเข้าใจว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน
- ☐ การประชาสัมพันธ์ยังไม่ต่อเนื่อง
- ☐ ประชาชนขาดความรู้สึกรับรู้ในความเป็นเจ้าของที่อ่าน

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงที่อ่าน

6.1 ช่วงเวลาที่ควรมีการปรับปรุงที่อ่าน

- ☐ เดือนละ 1 ครั้ง
- ☐ 3-6 เดือนต่อ 1 ครั้ง
- ☐ ปรับปรุงเมื่อที่อ่านชำรุด

6.2 ความคิดเห็นในการพัฒนาที่อ่านให้เป็นห้องสมุดประชาชนประจำหมู่บ้าน

6.2.1 เห็นด้วย เพราะ

- _____ หนังสือเกี่ยวกับความรู้และวิทยาการต่าง ๆ จะมีมากขึ้น
- _____ ประชาชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ
- _____ สภาพที่อ่านจะถาวร มั่นคงขึ้น

6.2.2 ไม่เห็นด้วย เพราะ

- _____ อาจมีปัญหาในการดำเนินงานมากกว่าเดิม
- _____ เป็นเรื่องยากเกินกว่าที่ประชาชนจะดำเนินการเองได้
- _____ สภาพที่อ่านในปัจจุบันยังไม่พร้อม

7. ความคิดเห็นอื่น ๆ

แบบสัมภาษณ์กรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ชื่อที่อ่าน _____ หมู่บ้าน _____ ตำบล _____
อำเภอ _____ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้การสัมภาษณ์

1. เพศ _____
2. อายุ _____
3. ระดับการศึกษา _____
4. อาชีพหลัก _____ อาชีพรอง _____
5. ตำแหน่งอื่น ๆ ในหมู่บ้าน _____

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

1.1 สถานที่เหมาะสมในการตั้งที่อ่าน

- _____ ศาลากลางบ้านและเป็นเอกเทศ
- _____ ในบริเวณวัด
- _____ บ้านผู้ใหญ่บ้าน
- _____ อื่น ๆ _____

1.2 ต้องการในการปรับปรุงที่อ่านและขยายบริเวณที่อ่าน

- _____ ปรับปรุงอาคารที่อ่านให้มั่นคงกว้างขวางขึ้น
- _____ ปรับปรุงบริเวณให้ร่มรื่นสวยงาม
- _____ จัดตั้งพัสดุในที่อ่าน
- _____ ให้มีน้ำดื่มตลอดเวลา
- _____ ให้มีแสงสว่างที่จะใช้ในเวลากลางคืนให้มากขึ้น
- _____ จัดโต๊ะ-เก้าอี้เพิ่ม

- _____ ช่อมแซมตัวอาคารที่อ่าน
- _____ เพิ่มตู้เก็บเอกสาร
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงาน
- 2.1 การคัดเลือกกรรมการที่อ่าน
- _____ เป็นโดยสมัครใจ
- _____ ผู้นำหมู่บ้านเลือกเอง
- _____ กรรมการชุดเดิมเลือกเอง
- _____ สมัครแล้วให้ประชาชนเลือกเอง
- 2.2 อายุที่เหมาะสมของกรรมการที่อ่าน
- _____ กลุ่มหนุ่มสาวอายุไม่เกิน 25 ปี
- _____ ผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 25 ถึง 45 ปี
- _____ ไม่จำกัดอายุ
- 2.3 ความจำเป็นในการอบรมความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานแก่กรรมการที่อ่าน
- _____ จำเป็น
- _____ ไม่จำเป็น
- 2.4 ความเหมาะสมของการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการที่อ่าน
- _____ เหมาะสมอยู่แล้ว
- _____ ยังไม่เหมาะสม เพราะ _____
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
- 3.1 ความจำเป็นของที่อ่านต่อประชาชน
- _____ จำเป็น
- _____ ไม่จำเป็น
- 3.2 ความคุ้มค่าของที่อ่าน
- _____ คุ้มค่า
- _____ ไม่คุ้มค่า
- _____ ไม่ทราบ

3.3 ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่าน

- ☐ ทำให้ทราบข่าวสารข้อมูล
- ☐ เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้
- ☐ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ☐ ป้องกันการลืมนั่งส้วม

4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่าน

4.1 การมีส่วนร่วมในการก่อสร้างที่อ่าน

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.2 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.3 การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงซ่อมแซมที่อ่าน

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.4 การมีส่วนร่วมในการรับ-ส่งหนังสือพิมพ์

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.5 การมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเพิ่มเติม

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.6 การมีส่วนร่วมในการติดตามหนังสือที่สูญหาย

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

4.7 การมีส่วนร่วมในการชักชวนประชาชนมาใช้บริการที่อ่าน

- ☐ มี
- ☐ ไม่มี

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงานที่อ่าน

5.1 ปัญหาที่กรรมการที่อ่านพบ

- ☐ ขาดอุปกรณ์และงบประมาณดำเนินการ
- ☐ การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของกรรมการไม่ชัดเจน
- ☐ ขาดประสบการณ์ในการดำเนินงาน
- ☐ ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย

5.2 ปัญหาที่เกิดจากประชาชน

- ☐ อ่านหนังสือแล้วไม่นำมาเก็บที่เดิม
- ☐ นำหนังสือออกไปโดยไม่ลงชื่อในทะเบียนยืมหนังสือ
- ☐ ไม่ช่วยดูแลที่อ่าน
- ☐ ไม่มีปัญหา

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาและปรับปรุงที่อ่าน

6.1 ช่วงเวลาที่ควรมีการปรับปรุง

- ☐ เดือนละครั้ง
- ☐ 3-6 เดือนต่อ 1 ครั้ง
- ☐ ปรับปรุงเมื่อที่อ่านชำรุด

6.2 ความคิดเห็นในการพัฒนาที่อ่านให้เป็นห้องสมุดประจำหมู่บ้าน

6.2.1 เห็นด้วย เพราะ

- ☐ ประชาชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ
- ☐ หนังสือเกี่ยวกับความรู้และวิทยาการต่าง ๆ จะมีมากขึ้น
- ☐ สภาพที่อ่านจะมั่นคงถาวรขึ้น

6.2.2 ไม่เห็นด้วย เพราะ

- _____ เป็นเรื่องยากเกินกว่าที่ประชาชนจะดำเนินการเองได้
- _____ อาจมีปัญหากับการดำเนินงานมากกว่าเดิม
- _____ สภาพที่อ่านในปัจจุบันยังไม่ดีพอ

7. ความคิดเห็นอื่น ๆ

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ชื่อที่อ่าน _____ , หมู่บ้าน _____ ตำบล _____

อำเภอ _____ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้การสัมภาษณ์

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. ให้ข้อมูลในฐานะ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณที่อ่าน
 - 1.1 สถานที่เหมาะสมในการก่อตั้งที่อ่าน
 - _____ ศาลากลางบ้านและเป็นเอกเทศ
 - _____ ในบริเวณวัด
 - _____ บ้านผู้ใหญ่บ้าน
 - _____ อื่น ๆ
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงาน
 - 2.1 การคัดเลือกกรรมการที่อ่าน
 - _____ เป็นโดยสมัครใจ
 - _____ ผู้นำหมู่บ้านเลือกเอง
 - _____ สมัครแล้วให้ประชาชนเลือก
 - 2.2 อายุที่เหมาะสมของกรรมการที่อ่าน
 - _____ กลุ่มหนุ่มสาวอายุไม่เกิน 25 ปี
 - _____ ผู้ใหญ่อายุระหว่าง 25-45 ปี
 - _____ ไม่จำกัดอายุ

2.3 ความจำเป็นในการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่านแก่
กรรมการที่อ่าน

_____ จำเป็น

_____ ไม่จำเป็น

2.4 ความร่วมมือกันทำงานของกรรมการที่อ่าน

_____ ดีมาก

_____ ปานกลาง

_____ น้อย

_____ อื่น ๆ

2.5 ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของกรรมการที่อ่าน

_____ ดีมาก

_____ ปานกลาง

_____ อื่น ๆ

2.6 การปรับปรุงอาคารที่อ่านของกรรมการที่อ่าน

_____ ดี

_____ ไม่ดี

2.7 การปรับปรุงบริเวณที่อ่าน

_____ ดี

_____ ไม่ดี

2.8 ความเป็นปัจจุบันของหนังสือพิมพ์

_____ เป็นปัจจุบัน

_____ ไม่เป็นปัจจุบัน

2.8 การเก็บหนังสือพิมพ์ย้อนหลัง

_____ ดี

_____ ไม่ดี

2.10 ความเป็นระเบียบและความสะอาดของที่อ่าน

_____ คื
_____ ไม่ใช่

2.11 การประสานงานกับทางราชการ

_____ คื
_____ ไม่ใช่

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

3.1 ความจำเป็นของที่อ่านต่อประชาชน

_____ จำเป็น
_____ ไม่จำเป็น

3.2 ความคุ้มค่าของที่อ่าน

_____ คุ้มค่า
_____ ไม่คุ้มค่า

3.3 ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่าน

_____ เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
_____ ทำให้ทราบข่าวสารข้อมูล
_____ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ
_____ ป้องกันการลืมนั่งส้วม

3.4 ข้อได้เปรียบของหมู่บ้านที่มีที่อ่าน

_____ โอกาสในการรับรู้ข่าวสารมีมากกว่า
_____ ประชาชนมีความรับผิดชอบดีกว่า
_____ ประชาชนสนใจนโยบายของรัฐบาลดีกว่า
_____ การประสานงานกับทางราชการดีกว่า
_____ ประชาชนมีความกระตือรือร้นสนใจพัฒนาตนเองและหมู่บ้านมากกว่า
_____ ยังสรุปแน่นอนไม่ได้

4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่อ่าน

4.1 การมีส่วนร่วมในการก่อสร้างที่อ่าน

_____ มี

_____ ไม่มี

4.2 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาที่อ่าน

_____ มี

_____ ไม่มี

4.3 การมีส่วนร่วมปรับปรุงซ่อมแซมที่อ่าน

_____ มี

_____ ไม่มี

4.4 การมีส่วนร่วมรับส่งหนังสือพิมพ์

_____ มี

_____ ไม่มี

4.5 การมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเพิ่มเติม

_____ มี

_____ ไม่มี

4.6 การมีส่วนร่วมติดตามหนังสือที่สูญหาย

_____ มี

_____ ไม่มี

4.7 การมีส่วนร่วมชักชวนประชาชนมาใช้บริการ

_____ มี

_____ ไม่มี

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินงาน

5.1 ปัญหาต่าง ๆ ที่พบ

- ☐ กรรมการที่อ่านขาดความรับผิดชอบ
- ☐ ขาดงบประมาณดำเนินการ
- ☐ ผู้นำหมู่บ้านขาดการเอาใจใส่ในการดำเนินการ
- ☐ ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย
- ☐ อื่น ๆ

5.2 สาเหตุที่ประชาชนให้ความร่วมมือน้อย

- ☐ ภาระกิจในการประกอบอาชีพ
- ☐ การประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง
- ☐ ประชาชนขาดความรู้สึกรักในการเป็นเจ้าของที่อ่าน
- ☐ ประชาชนเข้าใจว่าไม่ใช่หน้าที่ของตน
- ☐ ผู้นำหมู่บ้านไม่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี

6. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงที่อ่าน

6.1 สิ่งที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา

- ☐ อาคารสถานที่
- ☐ บริเวณและอาคารสถานที่
- ☐ การปฏิบัติงานของกรรมการที่อ่าน
- ☐ ความเป็นปัจจุบันของหนังสือพิมพ์

6.2 ช่วงเวลาที่ดีควรมีการปรับปรุง

- ☐ เดือนละครั้ง
- ☐ 3-6 เดือนต่อครั้ง
- ☐ ปรับปรุงเมื่อที่อ่านชำรุด

6.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาที่อ่านให้เป็นห้องสมุดประจำหมู่บ้าน

6.3.1 เห็นด้วย เพราะ

- _____ หนังสือด้านความรู้และวิทยาการจะต่าง ๆ จะมีมากขึ้น
- _____ ประชาชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ
- _____ สภาพที่อ่านจะมั่นคงถาวรขึ้น
- _____ อื่น ๆ

6.3.2 ไม่เห็นด้วย เพราะ

- _____ เป็นเรื่องยากเกินกว่าศักยภาพของประชาชน
- _____ อาจพบปัญหาในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น
- _____ สภาพที่อ่านในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังไม่พร้อม
- _____ อื่น ๆ

7. ความคิดเห็นอื่น ๆ

แบบสัมภาษณ์ประชาชนผู้ใช้บริการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

ชื่อที่อ่าน _____ หมู่บ้าน _____ ตำบล _____

อำเภอ _____ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้การสัมภาษณ์

1. เพศ _____ ชาย _____ หญิง _____
2. อายุ _____ ปี
3. อาชีพหลัก _____ อาชีพรอง _____
4. ระดับการศึกษา _____
5. ตำแหน่งอื่น ๆ ในหมู่บ้าน (ถ้ามี) _____

ตอนที่ 2 โอกาสในการเรียนรู้นอกโรงเรียน

1. ลักษณะและโอกาสในการอ่านเขียน
 - 1.1 ระดับความสามารถในการอ่าน-เขียน
 - _____ คือ
 - _____ ปานกลาง
 - _____ ต่ำ
 - 1.2 โอกาสในการอ่าน-เขียน
 - _____ อ่าน-เขียนเป็นประจำ
 - _____ อ่าน-เขียนบ้างแต่ไม่บ่อยนัก
 - _____ อ่านบ้าง แต่แทบไม่ได้เขียนเลย
 - 1.3 โอกาสในการอ่านหนังสือพิมพ์
 - _____ อ่านทุกวัน
 - _____ สัปดาห์ละ 4-5 วัน
 - _____ สัปดาห์ละ 2-3 วัน

1.4 โอกาสในการอ่านหนังสือประเภทอื่น

- _____ อ่านบ่อย ๆ
- _____ อ่านบ้างนาน ๆ ครั้ง
- _____ ไม่ได้อ่านเลย

2. การรับฟังรายการวิทยุ

2.1 การมีวิทยุเป็นของตนเอง

- _____ มี
- _____ ไม่มี

2.2 โอกาสในการรับฟังรายการวิทยุและช่วงเวลาที่รับฟัง

- _____ ฟังทุกวันเกือบตลอดเวลา
- _____ นาน ๆ ฟังครั้ง เวลาฟังไม่แน่นอน
- _____ ไม่แน่นอนทั้งโอกาสและเวลาที่รับฟัง

2.3 สถานที่รับฟัง

- _____ ที่บ้าน
- _____ ที่บ้านและทุกแห่งที่ไปประกอบอาชีพ

3. การรับชมรายการโทรทัศน์

3.1 สถานที่รับชม

- _____ บ้านตนเอง
- _____ บ้านคนอื่น

3.2 โอกาสในการรับฟัง

- _____ ทุกวัน
- _____ เฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์
- _____ นาน ๆ ครั้ง

3.3 รายการที่ชอบรับชม

- _____ ชั่ว
- _____ การแข่งขันชกมวย
- _____ ทุกรายการถ้ามีเวลาว่าง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานที่อ่านด้านต่าง ๆ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่และบริเวณ

1.1 สถานที่เหมาะสมในการก่อตั้งที่อ่าน

- _____ ศาลากลางบ้านและเป็นเอกเทศ
- _____ ในบริเวณวัด
- _____ ในบริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้านหรือกรรมการที่อ่าน
- _____ อื่น ๆ _____

1.2 ความต้องการในการปรับปรุงและขยายบริเวณที่อ่าน

- _____ ปรับปรุงที่อ่านให้มีความกว้างขวางขึ้น
- _____ ปรับปรุงบริเวณให้ร่มรื่นสวยงาม
- _____ จัดตั้งพัสดุในที่อ่าน
- _____ ให้มีน้ำดื่มตลอดเวลา
- _____ ให้มีแสงสว่างที่จะสามารถใช้ในเวลากลางคืนได้มากขึ้น
- _____ จัดโต๊ะเก้าอี้เพิ่ม
- _____ ขยายบริเวณที่อ่าน
- _____ ซ่อมแซมตัวอาคาร
- _____ เก็บตู้เก็บเอกสาร
- _____ อื่น ๆ _____

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงาน

2.1 การคัดเลือกกรรมการที่อ่าน

- ☐ เป็นโดยสมัครใจ
- ☐ ผู้นำหมู่บ้านเลือกเอง
- ☐ กรรมการชุดเดิมเลือก
- ☐ ประชาชนเลือกเอง

2.2 อายุที่เหมาะสมของกรรมการที่อ่าน

- ☐ กลุ่มหนุ่มสาวอายุไม่เกิน 25 ปี
- ☐ ผู้ใหญ่อายุระหว่าง 25-45 ปี
- ☐ ไม่จำกัดอายุ

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

3.1 ความจำเป็นของที่อ่านต่อประชาชน

- ☐ จำเป็น
- ☐ ไม่จำเป็น

3.2 ความคุ้มค่าที่ประชาชนได้รับ

- ☐ คุ้มค่า
- ☐ ไม่คุ้มค่า
- ☐ ไม่ทราบ

3.3 ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่าน

- ☐ ทำให้ทราบข่าวสารข้อมูล
- ☐ เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม
- ☐ เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ☐ ป้องกันการลืมหืมหนังสือ

4. ความเข้าใจและความต้องการด้านการให้บริการเพิ่มเติม

4.1 ความเข้าใจและความสนใจเกี่ยวกับที่อ่าน

4.1.1 การรู้ว่าใครเป็นกรรมการที่อ่าน

_____ รู้

_____ ไม่รู้

4.1.2 การรู้ว่าใครเป็นผู้ดูแลที่อ่าน

_____ รู้

_____ ไม่รู้

4.1.3 การรู้ว่าที่อ่านในหมู่บ้านของตนเป็นที่อ่านดีแค่ไหน

_____ รู้

_____ ไม่รู้

4.1.4 ความเห็นเกี่ยวกับที่ที่อ่านเป็นที่อ่านดีแค่ไหน

_____ เห็นด้วย

_____ ไม่เห็นด้วย

4.1.5 การเคยเห็นที่อ่านหมู่บ้านอื่น

_____ เคย

_____ ไม่เคย

4.1.6 การเคยพบเห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาเยี่ยมที่อ่าน

_____ เคย

_____ ไม่เคย

4.1.7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของกรรมการที่อ่าน

_____ ดี

_____ ปานกลาง

_____ ยังไม่ดี

4.2 ความต้องการด้านการให้บริการเพิ่มเติม

5. การมีส่วนร่วมในการก่อสร้างที่อ่าน

5.1 การมีส่วนร่วมในการก่อสร้างที่อ่าน

_____ มี
_____ ไม่มี

5.2 การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาที่อ่าน

_____ มี
_____ ไม่มี

5.3 การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงซ่อมแซมที่อ่าน

_____ มี
_____ ไม่มี

5.4 การมีส่วนร่วมในการรับ-ส่งหนังสือพิมพ์

_____ มี
_____ ไม่มี

5.5 การมีส่วนร่วมในการจัดหาหนังสือเพิ่มเติม

_____ มี
_____ ไม่มี

5.6 การมีส่วนร่วมในการติดตามหนังสือที่สูญหาย

_____ มี
_____ ไม่มี

6. การได้รับชักชวนให้มาใช้บริการที่อ่านและลักษณะการใช้บริการ

6.1 ความถี่ในการได้รับชักชวน

- ☐ บ่อย ๆ
- ☐ นาน ๆ ครั้ง
- ☐ ไม่เคยได้รับชักชวน

6.2 ผู้ให้การชักชวน

- ☐ ผู้ใหญ่บ้าน
- ☐ กรรมการที่อ่าน
- ☐ กรรมการที่อ่านและพระภิกษุ
- ☐ มาใช้บริการเองโดยไม่ได้รับการชักชวน

6.3 ความถี่ในการไปใช้บริการ

- ☐ ทุกวัน
- ☐ เกือบทุกวัน
- ☐ สัปดาห์ละ 2-3 วัน
- ☐ ไม่แน่นอน

6.4 ช่วงเวลาที่ไปใช้บริการ

- ☐ เช้า
- ☐ บ่าย
- ☐ เย็น-กลางคืน
- ☐ กลางคืน
- ☐ ไม่แน่นอน

6.5 กิจกรรมที่ทำเมื่อไปยังที่อ่าน

- ☐ อ่านหนังสือเพียงอย่างเดียว
- ☐ ร่วมประชุมและอ่านหนังสือ
- ☐ อ่านหนังสือ ร่วมประชุม และพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาปรับปรุงที่อ่าน

7.1 สิ่งที่ควรปรับปรุงและพัฒนา

- _____ อาคารสถานที่
- _____ อาคารสถานที่และบริเวณ
- _____ การปฏิบัติงานของกรรมการที่อ่าน
- _____ ความเป็นปัจจุบันของหนังสือพิมพ์

7.2 ช่วงเวลาที่ควรปรับปรุง

- _____ เดือนละครั้ง
- _____ 3-6 เดือนต่อครั้ง
- _____ ปรับปรุงเมื่อที่อ่านชำรุด
- _____ อื่น ๆ _____

7.3 ความคิดเห็นในการพัฒนาที่อ่านเป็นห้องสมุดประชาชนประจำหมู่บ้าน

7.3.1 เห็นด้วย เพราะ

- _____ หนังสือเกี่ยวกับความรู้ต่าง ๆ จะเพิ่มมากขึ้น
- _____ สภาพที่อ่านจะมั่นคงถาวรกว่าเดิม
- _____ ประชาชนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ

7.3.2 ไม่เห็นด้วย เพราะ

- _____ สภาพที่อ่านในปัจจุบันยังไม่ดีพอ
- _____ อาจมีปัญหาในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น
- _____ เป็นเรื่องยากเกินกว่าที่ประชาชนจะดำเนินการเองได้

8. ความคิดเห็นอื่น ๆ

การวิเคราะห์อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านคีไค่นของจังหวัดอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

ของ

สันทนา บุญสุข

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ธันวาคม 2531

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านที่ได้รับคัดเลือกว่ามีลักษณะดีเด่น 5 แห่ง ของจังหวัดอุบลราชธานี ประเด็นที่ทำการวิเคราะห์ ได้แก่ สภาพของหมู่บ้าน ลักษณะและสภาพของที่อ่าน กรรมการและผู้อ่านและผู้ดูแลรับผิดชอบ การใช้บริการและความร่วมมือของประชาชน และความคิดเห็นอื่น ๆ ของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง

การเก็บข้อมูลใช้ 3 วิธีคือ (1) ศึกษาเอกสาร รายงาน และสถิติต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่ (2) ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องจำนวน 175 คน แยกเป็นผู้นำหมู่บ้าน 20 คน กรรมการที่อ่าน 20 คน เจ้าหน้าที่ของรัฐ 25 คน และ ประชาชนผู้ใช้บริการ 100 คน และ (3) สังเกตและจดบันทึกเกี่ยวกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยพบเห็นจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม

ผลการศึกษาค้นคว้าสรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพของหมู่บ้านที่ที่อ่านดีเด่นตั้งอยู่ พบว่า หมู่บ้านทั้ง 5 แห่งมีอายุการก่อตั้งนานกว่า 40 ปี ทุกแห่งเป็นหมู่บ้านในโครงการพัฒนาพิเศษ มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับอำเภอและจังหวัดได้สะดวก อาชีพหลักของหมู่บ้านคือการทำนา สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างดี เมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้านที่ ซึ่งส่งผลดีในการพัฒนาที่อ่านด้วย

2. สภาพทั่วไปของที่อ่าน พบว่าที่อ่านทั้ง 5 แห่งตั้งอยู่ในที่เหมาะสม สะดวกต่อการไปใช้บริการของประชาชน อาคารที่อ่านเป็นอาคารถาวรมีขนาดตั้งแต่ 4 x 5 เมตร ขึ้นไป มีที่นั่งอ่านอยู่ระหว่าง 20-50 ที่นั่ง ที่วางหนังสือพิมพ์วางได้ตั้งแต่ 7 ฉบับขึ้นไป มีไฟฟ้าให้แสงสว่างเพียงพอที่จะใช้บริการในเวลากลางคืนได้ มีตู้เก็บเอกสารและห้องเก็บหนังสือที่ปลอดภัย

3. กรรมการที่อ่านและผู้ดูแล ส่วนใหญ่ร้อยละ 60 มาจากการเลือกของประชาชน ร้อยละ 83.3 เพิ่งเคยเป็นกรรมการครั้งแรก และเป็นกรรมการมาแล้วน้อยกว่า 5 ปี ไม่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ส่วนใหญ่จะอยู่ในลักษณะช่วยกัน มีการประชุมกรรมการทุกเดือน ผู้อ่านประจำ ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการที่อ่านที่อยู่ใกล้เคียง การเป็นผู้ดูแลนี้ไม่มีการแต่งตั้ง เป็นด้วยความสมัครใจ และได้รับการขอรับรอง

4. การดำเนินงานที่อ่าน ทั้ง 5 แห่งได้รับหนังสือพิมพ์วันละ 2 ฉบับ หนังสือเล่ม และวารสาร ส่วนใหญ่ได้รับการบริจาคในโครงการบริจาคหนังสือสู่ชนบท และเป็นหนังสือ ก่อนข้างเก่า ผู้ที่ทำหน้าที่รับ-ส่งหนังสือพิมพ์ ได้แก่ กรรมการที่อ่าน นักเรียน พนักงานขับรถโดยสารและเจ้าหน้าที่ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี การหมุนเวียนหนังสือ กับที่อ่านอื่น ๆ ไม่มี กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดในที่อ่านคือ การประชุมของกรรมการหมู่บ้านและของกลุ่มต่าง ๆ เป็นสถานที่นัดหมายของส่วนราชการกับประชาชน ในการให้บริการด้านสาธารณสุข เกษตร และการศึกษาออกโรงเรียน

5. การใช้บริการและการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมาใช้บริการเฉลี่ย 25 คนต่อวันส่วนใหญ่เป็นนักเรียนและประชาชนทั่วไป ประชาชนมีส่วนร่วมในการก่อสร้าง ซ่อมแซม ปรับปรุง และดูแลที่อ่าน แต่ไม่มีส่วนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในที่อ่าน ซึ่งมีเพียง 1 รายการคือค่า กระแสไฟฟ้า ผู้รับผิดชอบคือวัด 1 แห่ง ผู้ใหญ่บ้าน 3 แห่ง ได้จากการขายหนังสือพิมพ์เก่า และ จากกองทุนพัฒนาเอนกประสงค์ของหมู่บ้านอีก 1 แห่ง

6. ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

6.1 โอกาสการเรียนรู้นอกโรงเรียนของประชาชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่าน-เขียนดี และมีโอกาสรับฟังรายการวิทยุ และรับชมรายการโทรทัศน์ ทุกวัน

6.2 เกี่ยวกับสถานที่และบริเวณ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 72 เห็นว่าที่อ่านควรตั้ง อยู่ศาลากลางบ้านและเป็นเอกเทศ

6.3 เกี่ยวกับกรรมการที่อ่านและการดำเนินงาน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 77.14 เห็นว่ากรรมการที่อ่านควรมาจากการเลือกของประชาชน กรรมการที่อ่านควรเป็นกลุ่ม บุคคลที่มีอายุระหว่าง 25-45 ปี และร้อยละ 93.3 เห็นว่ากรรมการที่อ่านควรได้รับการอบรม ด้านการดำเนินงานเมื่อได้รับแต่งตั้ง

6.4 ประโยชน์ของที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 99.4 เห็น ว่า ที่อ่านมีความจำเป็นต่อประชาชน ร้อยละ 93.2 เห็นว่า ที่อ่านนั้นให้ผลคุ้มค่าและสำหรับผล ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากที่อ่านคือ เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ ทำให้ทราบข่าวสารข้อมูล เป็นสถานที่จัดกิจกรรมร่วมกัน ป้องกันการลืมนหนังสือ และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สำหรับ

เจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า หมู่บ้านที่มีที่อ่านนั้นได้เปรียบในด้านการรับข่าวสารข้อมูล ราษฎรมีความกระตือรือร้น สนใจพัฒนาตนเองและหมู่บ้าน รวมทั้งให้ความสนใจในนโยบายของรัฐ

6.5 ความเข้าใจ ความสนใจ และความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจ และให้ความสนใจที่อ่านร้อยละ 84 เห็นด้วยที่ที่อ่านในหมู่บ้านเป็นที่อ่านที่เด่น ร้อยละ 79 รู้จักกรรมการที่อ่านและผู้อ่าน ประชาชนต้องการให้หนังสือพิมพ์อยู่ประจำที่อ่าน จัดหนังสือให้เป็นหมวดหมู่ หยิบง่าย เปิดห้องหนังสือไว้ตลอดวัน ให้มีหนังสือเล่มและวารสารใหม่ ๆ มีการหมุนเวียนหนังสือกับที่อ่านอื่น ๆ บ้าง และให้มีผู้อ่านอยู่ประจำที่อ่าน

6.6 การมีส่วนร่วมและการใช้บริการของประชาชน ผู้นำหมู่บ้าน กรรมการที่อ่านและประชาชน มีส่วนร่วมในการก่อสร้าง และดูแลรักษา ปรับปรุงและซ่อมแซมที่อ่าน จัดหาหนังสือเพิ่มเติม และรับ-ส่งหนังสือพิมพ์บ้างโอกาส เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนร่วมเพียง 3 กิจกรรม คือ จัดหาหนังสือเพิ่มเติม ก่อสร้างที่อ่าน และชักชวนให้ประชาชนมาใช้บริการ

การใช้บริการของประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 51 มาใช้บริการเอง ที่เหลือได้รับชักชวนจากผู้นำหมู่บ้าน กรรมการที่อ่าน พระสงฆ์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ความถี่ในการไปใช้บริการพบว่า ร้อยละ 49 ไปใช้บริการที่อ่านทุกวัน ช่วงเวลาที่ไปใช้บริการมากที่สุดคือเวลา กลางคืน ส่วนใหญ่ร้อยละ 64 ไปเพื่ออ่านหนังสือเพียงอย่างเดียว หนังสือที่ชอบอ่านคือหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือเล่มหรือวารสารเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพต่าง ๆ

6.7 ปัญหาและความคิดเห็นในการปรับปรุงที่อ่าน

ปัญหาการดำเนินงานส่วนใหญ่เกิดจากขาดอุปกรณ์และงบประมาณดำเนินการ กรรมการที่อ่านขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ไม่มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน ประชาชนเข้าไปใช้บริการที่อ่านอย่างมักง่าย และมีบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือน้อย เพราะภาระกิจในการประกอบ อาชีพ ขาดความรู้สึกรับเป็นเจ้าของที่อ่าน รวมทั้งผู้นำหมู่บ้านขาดการประสานงานกับกรรมการที่อ่าน และไม่ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 91.40 เห็นด้วยกับการพัฒนาที่อ่านให้ดียิ่งขึ้น จนกลายเป็นห้องสมุดประชาชนประจำหมู่บ้านต่อไป

AN ANALYSIS OF OUTSTANDING VILLAGE READING CENTERS
IN UBON RATCHATHANI

AN ABSTRACT
BY
SUNTANA BOONSUK

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
December 1988

This research was conducted in order to analyze the nature of 5 village reading centers, previously selected as outstanding stations in Ubon Ratchathani. Five factors were taken into consideration : general characteristics of the village and the reading centers, the reading center committee, the operation of the reading centers, the services and cooperation of the villagers and the opinions of the rural villagers.

The data were collected by means of (1) analyzing available literature, reports and statistics; (2) interviewing 20 community leaders, 30 reading center committee members, 25 government officials, 100 readers (3) observing and recording what really happened at the reading centers.

The findings were as follows:

1. General characteristics of the villages where outstanding reading centers were situated. Those 5 villages were all over 40 years old, with good roads linking to nearby cities and towns and with special development projects going on at these villages. The economic of the villages was at the moderate level. The great majority of the people were peasants who cooperated effectively with local government in rural development.

2. The general characteristics of the reading centers. All the 5 reading centers were situated at suitable sites providing convenient access for the villagers. The building was at least 4 meters wide and 5 meters long with 20-50 seat capacity. Newspapers were put on shelves at least 7 days. Electric lamps were installed for night reading. A cabinet was available for storing reading materials.

3. The reading center committee. Sixty percent of the committee members were elected by the villagers. Eighty three percent of the members served either on first term or less than 5 years. Job classification was not clear among members but they helped each other as a teamwork. The meeting was held monthly on the average. Those who took regular care of the reading centers on voluntary basis were the Buddhist monks, the village head and the villagers whose residences were adjacent to the centers.

4. The operational characteristics of the reading centers. The centers received 2 hand-delivered newspapers daily. Other reading mostly used books and magazines, were donated nation-wide by the public. The reading center committee members, local students, bus drivers and the Non-Formal Education Center clerks took their turns in delivery of the daily newspapers. There was no circulation of reading materials among the reading centers. The reading centers also served as a meeting place for local government officials and the villagers in delivery of information concerning primarily public health, agriculture and nonformal education.

5. Services and villagers' cooperation. On the average, 25 villagers used the service of each reading center daily. The villagers took active roles in the maintenance of the reading centers. The maintenance costs were met partly by selling old newspapers and mainly by the multi-purpose collective funds for village development.

6. The opinions of the sample could be summarized as follows:

6.1 The villages had high rate of literacy with good access to radio and television programs.

6.2 The reading center should be situated in the middle of the village.

6.3 The reading center committee should be elected by the local villagers and should go through initial training after election.

6.4 The majority of the villagers believed that the reading centers are of prime importance to the local villagers.

6.5 The villagers agreed that the reading materials were interesting and the services are acceptable.

6.6 The local villagers should take significant roles in the maintenance of the reading centers. The majority of the readers came to the reading center after dark. Most of them came to read the daily newspapers, books and magazines.

6.7 The problems encountered by the reading centers included the insufficient reading materials, operational budget, the lack of working experience on the part of committee members, no clear-cut job classification for members, villagers less participation due to their daily activities, villagers lacking sense of belonging, and less cooperative efforts on the parts of the village leaders and the reading center committee.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล

นางสันทนา บุญสุข

วัน เดือน ปี เกิด

21 มีนาคม 2490

สถานที่เกิด

อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

383/4 ถนนแจ้งสนิท อำเภอเมืองอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี 34000

ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน

อาจารย์ 2 ระดับ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี

ประวัติการศึกษา พ.ศ. 2507

อาชีวศึกษาชั้นสูง

จากวิทยาลัยอาชีวศึกษา อุบลราชธานี

พ.ศ. 2509

ประโยคครูมัธยมอาชีวศึกษา (วิชาเอกคหกรรมศาสตร์)

จากวิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ

พ.ศ. 2521

กศ.บ. (วิชาเอกคหกรรมศาสตร์)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2531

กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่)

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร